

7

Ο Κ Τ Ω Β Ρ Ι Ο Σ

PAUL CLAUDEL
 ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΣΟΛΩΜΟΣ
 ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΓΥΖΗΣ
 ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ
 ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΛΟΥΡΒΕΡΙΑ
 ΑΧΙΛΛΕΥΣ ΚΥΡΟΥ
 ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ
 ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ο ΠΟΡΙΩΤΗΣ
 ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΡΑΜΗΓΗΣ
 Α. ΑΝΑΠΛΩΤΗΣ
 ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΜΠΑΝΤΟΥΝΑΣ
 ΚΛΕΟ ΑΡΑΠΙΔΗΣ
 ΑΡΗΣ ΔΙΚΤΑΙΟΣ
 ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΗΔΟΝΟΠΟΥΛΟΣ
 ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΧΩΡΙΝΟΠΟΥΛΟΣ
 ΙΩΝ ΣΥΡΔΑΚΙΣ
 ΚΩΣΤΑΣ ΒΙΚΚΑΛΙΩΤΗΣ
 ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΙΝΑΡΔΟΣ
 ΒΑΣΟΣ ΠΑΜΑΘΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ
 1946

28

ΧΡΟΝΟΣ Δ', 1946

Ζεκίνημα

Ξεκίνημα

ΜΗΝΙΑΙΑ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΡΙΖΟ-
ΣΠΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΝΕΩΝ

ΧΡΟΝΟΣ 40Σ (1942-46) ΔΡ. ΦΥΛΛΟΥ 7 (28)
ΑΘΗΝΑ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1946

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΚΟΥΛΕΜΙΟΥ 1 - ΤΗΛΕΦ. 84000

ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ:

Β. ΜΑΘΙΟΠΟΥΛΟΣ, Τ. ΚΟΚΚΩΝΗΣ, Σ. ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ: **ΠΕΤΡΟΣ Ν. ΛΙΝΑΡΔΟΣ**

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ:

ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ: ΒΥΡΩΝ ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ
ΧΑΛΚΙΔΟΣ: ΕΛΛΗ ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΗ
ΠΑΤΡΩΝ: ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΧΙΖΑΣ
ΑΜΑΛΙΑΔΟΣ: ΜΙΧΑΛΗΣ ΘΕΦΙΟΛΟΣ
ΛΕΜΕΣΟΥ ΚΥΠΡΟΥ: ΘΕΟΧΑΡΗΣ ΣΧΙΖΑΣ
ΠΑΞΩΝ: ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΜΗΤΣΙΑΛΗΣ
ΤΡΙΠΟΛΕΩΣ: ΙΩΑΝΝΑ ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗ

ΒΟΡΕΙΟΥ ΚΑΙ ΝΟΤΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ:
ΚΙΜΩΝ Α. ΒΑΜΒΑΚΙΔΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

ΓΙΑ ΕΝΑ ΧΡΟΝΟ Δραχ. 12.000
ΓΙΑ ΕΞΗ ΜΗΝΕΣ Δραχ. 6.000

Ἐπιστολές καὶ ἐμβάσματα:

Περιοδικὸν "ΞΕΚΙΝΗΜΑ",
Μαιζῶνος 14 - ΑΘΗΝΑΙ (2)

Ξεκίνημα

ΧΡΟΝΟΣ Δ' - ΦΥΛΛΟ 7 (28) ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1946

ΝΙΚ. ΓΥΖΗ

Η ΔΟΞΑ

ΠΩΣ ΜΑΣ ΕΒΛΕΨΑΝ ΟΤΑΝ ΕΜΑΧΟΜΕΘΑ

ΕΙΣ ΕΝΑ θαυμάσιον ἄρθρον ὑπὸ τὸν τίτλον: «Τί ἔκαμεν ἡ Ἑλλάς» οἱ «Τάξις τῆς Νέας Ὑόρκης» ἔγραψαν τὴν 22ην Νοεμβρίου 1940: «Μέσα εἰς ἕνα μόλις μῆνα τὸ μικρὸν Ἑλληνικὸν ἔθνος διέλυσε μίαν κατάραν, ἡ ὁποία ἀπὸ καιροῦ ἔσκαζε τὸ πνεῦμα τοῦ δημοκρατικοῦ κόσμου. Ἡ κατάρτα αὐτὴ ἦτο ἡ μοιρολατρικὴ πεποίθησις, τὴν ὁποίαν ἐδημιούργησαν ἐνδὸς ἔτους ἀσύγκριτοι καταστροφαι καὶ ἀτελείωτος προπαγάνδα, οἱ ἀναποτέμπτως νέαι καὶ πάλιν συμφοραὶ θὰ πλήττουν τὴν ὑπόθεσιν τῆς ἀνθρωπίνης ἐλευθερίας. Εἶχε γίνῃ ἀληθινὴ μόδα δι' ὄλους μας νὰ περιμένωμεν διαρκῶς τὸ χειρότερον καὶ νὰ πιστεύωμεν ὅτι τὸ καλὸν δὲν ἔμπορεῖ πλέον νὰ ἔλθῃ ποτέ. Ὁ ὑπαντισμός τῆς ἀπαισιοδοξίας καὶ τῆς ἀπογνώσεως εἶχε γίνῃ τὸσον ἐπικίνδυνος ὅσον ἡ ὑπερβολικὴ καὶ ἀστήρικτος οἰσιοδοξία τῶν προπολεμικῶν ἑτῶν. Πρέπει νὰ εὐγνωμονώμεν τὸν λαόν καὶ τὸν Στρατὸν τῆς Ἑλλάδος διότι ἀπήλλαξε τὸ πνεῦμα μας ἀπὸ τὴν ἐπικίνδυνον αὐτὴν δεισιδαιμονίαν».

Καὶ ἐξηκολοῦσε ὁ Ἄμερικανὸς ἀρθρογράφος:

«Ὑπὸ τὴν ἠθικῶς ἡ συμβολὴ τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὸν παρελθόντα μῆνα ἔχει ἀξίαν, ἡ ὁποία δὲν θὰ χαθῇ ποτέ δι' ὄλους ἐκείνους, ποὺ εἶναι ἀποφασισμένοι νὰ μὴ ἀφήσουν τὸν Ἄξονα νὰ κυριαρχήσῃ τοῦ κόσμου. Σκεφθῆτε τί κατάφεραν οἱ Ἕλληνες εἰς τὸ στρατιωτικὸν πεδὸν μόνον! Συντρίβοντες τὰς Ἱταλικὰς Μεραρχίας, αἱ ὁποῖαι ἐλογάριαζαν νὰ πραγματοποιήσουν μίαν θριαμβευτικὴν προέλασιν μέχρι Θεσσαλονίκης, οἱ Ἕλληνες ἐπέφεραν τὴν πρώτην πραγματικὴν ἤτταν ποῦ ὑπέστησαν κατὰ ξηρὰν αἰ στρατιὰ τοῦ Ἄξονος κατὰ τὸν παρόντα πόλεμον. Ὅτι δῆποτε καὶ ἂν συμβῇ μελλοντικῶς ἀκόμη καὶ ἐν ἡ Ἱταλία καὶ ἡ Γερμανία ἐνώσουν ὄλας τὰς πολεμικὰς τὴν δυνάμεις διὰ νὰ καθυποτάξουν τὴν Ἑλλάδα, ἡ Ἑλληνικὴ πολεμικὴ συμβολὴ θὰ παραμείνῃ ἀμείωτος.

«Ἀπὸ τῆς ἠθικῆς ἀπόψεως ὁμως τὸ Ἑλληνικὸν κατόρθωμα γίνεται ἀκόμη περισσότερον σημαντικὸν ὡς παράγων ἐκβάσεως τοῦ πολέμου αὐτοῦ. Κανεὶς δὲν ἔμπορεῖ νὰ ὑπερβάλλῃ εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἀποτελεσμάτων ποῦ ἔμπορεῖ νὰ ἔξῃ διὰ τὴν Γιουγκοσλαυίαν, τὴν Βουλγαρίαν καὶ τὴν Τουρκίαν καθὼς καὶ διὰ τοὺς ὑποδουλωμένους λαοὺς τῆς Εὐρώπης τὸ θέαμα ἐνδὸς μικροῦ λαοῦ, ποῦ ἐτόλμησε νὰ ἀντιμετώπιση ὄρθιος ἕνα μεγάλον ἐπιδρόμα. Τὸ θέαμα Ἑλλήνων ἐδῶνων, ποῦ τρέπουν εἰς πανικόβλητον φυγὴν Ἱταλικὰς Μεραρχίας δὲν ἔμπορεῖ παρὰ νὰ ἐνισχύ-

σῇ τὴν ἠθικὴν ἀντίστασιν τῶν ἄλλων Βαλκανικῶν λαῶν. Ἐκαμε τὸν Μουσοῦλινι νὰ φαίνεται ἀξιοβρόχηνος, ἰδίως εἰς τὸν συνεταίρον του τοῦ Ἄξονος. Ἐξέθεσαν ἐνώπιον τοῦ κόσμου ὀλοκλήρου τὴν ἀγνοίαν, τὸν κυνισμόν καὶ τὴν ἠθικὴν κατὰπτωσιν ἐνδὸς Δικτάτορος ποῦ ὑπελόγιζεν ὅτι θὰ ἠμποροῦσε νὰ ἐπιτεθῇ ἐναντίον ἐνδὸς μικροῦ γείτονος, χωρὶς νὰ πολεμήσῃ μὲ γενναϊότητα διὰ τὴν νίκην του. Μία χούφτα γενναίων Ἑλλήνων μετέβαλεν εἰς κωμῶδιαν ὄλας τὰς μεγάλαυχίας καὶ τὰς ἀπειλάς, ποῦ ἐπὶ εἴη τῶρα ἀντηχοῦν ἀπὸ τὸ μπαλκόνι τοῦ Παλάτιου Βενέτιος. Εἶτε ἡ Ἱταλία κατορθώσῃ τελικῶς νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὸν ἐξευτελισμὸν αὐτὸν, εἶτε ἡ Γερμανία ἀναγκασθῇ νὰ στείλῃ στρατεύματα διὰ νὰ τὴν σώσῃ, ἡ ἐντροπὴ καὶ ὁ ἐξευτελισμὸς θὰ παραμείνουν. Θὰ παραμείνῃ δὲ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς συγχρόνου Ἑλλάδος ὡς ἡ ἀσκήσιμος δόξα τῆς τὸ γεγονός ὅτι συνέτριψε τὸν μύθον τοῦ ἀνικητοῦ τοῦ Ἄξονος καὶ ἔδωκεν ἐκ νέου εἰς ὄλους τοὺς ἐλευθέρους ἀνθρώπους τὴν ἀπόδειξιν τῆς ἀξίας τῆς ἐλευθερίας». Καὶ πέντε μῆνας ἀργότερα μία ἄλλη Ἄμερικανικὴ ἡμερησίως εἰς τὴν ἑσπέρικὴν πόλιν Ἀτλάντα ἔγραφε τὴν 29ην Ἀπριλίου 1941 μετὰ τὴν ἐπιστὸν τῶν Γερμανῶν εἰς τὰς Ἀθήνας: «Ὅπως οἱ Δαναοὶ τῆς ἀρχαιότητος οἱ Ἕλληνες ἔρχονται κουλίζοντες ἕνα δῶρον. Καὶ αὐτὴν τὴν φορὰν δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ φοβούμεθα τὸ δῶρον καὶ τοὺς δωρητὰς, διότι εἶναι δῶρον ἀνεκτίμητον καὶ ἀσύγκριτον. Ἐνῶ παλαίουν μετὸν φόβον καὶ δισταζόμεν μετὸν μάτιον πτόνον τῆς ἐλοήνης συκοφαντίας τὴν σκέψιν μας, οἱ Ἕλληνες ἐδειξαν εἰς τὸν κόσμον ὀλοκλήρου ὅτι ὑπάρχουν ἀκόμη ἄνθρωποι ποῦ νωορίζουν νὰ ἀποθνήσκουν διὰ τὴν ἐλευθερίαν διὰ μίαν μεγάλην ὑπόθεσιν, ἐναντίον δυσχερῶν ποῦ φαίνονται ἀνυπέρβλητοι, γνωρίζοντες ὅτι ὁ θάνατος εἶναι ἀναπότρεπτος καὶ ὁμως προτιμῶντες τὸν θάνατον ἀπὸ τὴν ἀτίμιωσιν, ἀκριβῶς ὅπως τὸν εἶχεν ἀποδεχθῆ ὁ Σωκράτης... Φαίνεται περιεργον μέσα εἰς τὸν σύγχρονον κυνικὸν κόσμον τῆς ἐποχῆς μας νὰ βλέπῃ κανεὶς ἀνθρώπους ποῦ ἀποθνήσκουν διὰ τὴν τιμὴν καὶ τὸν δόξαν. Ἐχομεν ἀλλοτρίωμον ἀκοῦση τῶσων πολλὰ διὰ τοὺς ἀνθρώπους, ποῦ φαίνονται νὰ χαρακτηρίζουν τὸν πολιτισμὸν μας καὶ ποῦ προτιμοῦν νὰ εἶναι ζῶνταν οἱ δειλοὶ παρὰ νεκροὶ ἥρωες. Οἱ Ἕλληνες αὐτοὶ, μετὰ τὴν μακρυνὴν κληρονομίαν, οἱ στεροῦμενοι κάθε ὀλοκλήρου πλούτου, ἀπεδείχθησαν πλουσιώτεροι παρ' ὅσον ἐφантаζόμεθα, διότι ἐκράτησαν ζωντανὴν τὴν ἱεράν φλόγα, ποῦ διὰ μέσου τῶν αἰῶνων ἐδειχνε τὸν δρό-

μον εἰς τὸν ὀδοιπόρον τὸν ἀναζητοῦντα τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ἀξιοπρέπειαν. Ἡ Ἄμερικὴ ἔχει ἱεράν ὑποχρέωσιν νὰ παραλάβῃ τὸν πυρὸν αὐτὸν καὶ νὰ τὸν κρατήσῃ ὑψηλὰ ἀπὸ τὰ χεῖρα ἐκείνων, ποῦ μετὰ τὴν θυσίαν τῆς ὄραίας ζωῆς τῶν, τὸν ἐκράτησαν ἔως τώρα». Θὰ ἠμποροῦσε κανεὶς ὄρας ὀλοκλήρους νὰ ἀναφέρῃ ἄρθρα καὶ λόγους τῶν ἐλευθέρων ἀνθρώπων ὄλου τοῦ κόσμου, ποῦ ἐτόνιζαν τότε μετὸν ἴδιον ἐνθουσιασμόν, τὴν ἴδιαν συγκλίτην τὸ ἀνεκτίμητον δῶρον ποῦ εἶχε προσφέρει εἰς τὴν ἀνθρωπότητα ἡ μικρὰ Ἑλλάς. Ἄλλα δὲν χρειάζεται ἴσως. Ἀπὸ τὰς ὁμιολογίας, εἰς τὰς ὁποίας προέβησαν οἱ ἴδιοι οἱ Γερμανοὶ καὶ οἱ Ἱταλοὶ καὶ ἀπὸ τὰ δύο ἀμερικανικὰ ἄρθρα ποῦ ἀνέφερα ἄνωτέρω, φαίνεται καθαρὰ ποῖον ἦτο τὸ δῶρον αὐτό: Μετὰ τὴν σιδηρόφρακτον βίαν, τὴν ὁποίαν ἐτοίμοζε ἀπὸ μακρῶν ἑτῶν καὶ τὴν ὁποίαν μορζῆ μετὸν συνεταίρον Μουσοῦλινι ἔρριψε κατὰ τὴν στιγμήν ποῦ ὁ ἴδιος ἔκρινε κατάλληλον ἐναντίον τοῦ κόσμου ὀλοκλήρου, ὁ Χίτλερ ἤθελε κυρίως νὰ ἐπινεύσῃ εἰς ὄλον ὄλον τὸν κόσμον τὸν πανικόν, ποῦ θὰ μποροῦσε νὰ προκαλέσῃ μόνον ὁ τέταρτος Ἰππεὺς τῆς Ἀποκαλύψεως. «Καὶ ἴσως ἵππος γλωρὸς καὶ ὁ καθ' ἡμένας ἐπ' αὐτοῦ ὄνομα αὐτοῦ ὁ θάνατος καὶ ὁ ἄδης ἡκολούθει μετ' αὐτοῦ. Καὶ ἐδόθη αὐτῷ ἐξουσία ἀποκτείνειν ἐν ρομφαίᾳ καὶ ἐν λιμῷ καὶ ἐν θανάτῳ καὶ ὑπὸ τῶν θηρίων τῆς γῆς». Μόνον μετὰ τὴν προῦπὸν αὐτοῦ τοῦ πανικοῦ, τοῦ μαρμαίνοντος κάθε πίστιν καὶ ἀποκλείοντος κάθε ἐλπίδα, τοῦ ἀφήνοντος τὴν ἀνθρωπότητα ὀλοκλήρου, ἄβουλον, τρομοκρατημένην, μοιρολατρικῶς παραδεδωμένην εἰς τὸν Ἀποκαλυπτικὸν αὐτὸν κατακτητὴν καὶ τὴν θανσηφόρον ρομφαίαν του, ἠμποροῦσε νὰ κατακτήσῃ τὸν κόσμον ὀλοκλήρου καὶ νὰ ἐγκραστήσῃ ἐπ' αὐτοῦ αὐθέντην ἀναμφισβήτητον τὸν «Κυρίαρχον λαόν», τὸ «Χέρρενφολκ» του.

Δὲν εἶναι καθόλου ὑπερβολὴ, ἂν βεβαιώσῃ κανεὶς ὅτι κατὰ τὸν χειμῶνα ἐκείνον, κατὰ τὸν ὁποῖον ἡ Ἱταλία ἐπετίθετο ἐναντίον τῆς Ἑλλάδος, ὁ Χίτλερ εἶχεν οὐσιαστικῶς ἐξασφαλίσῃ τὴν βασικὴν αὐτὴν προϋπόθεσιν τῆς ἐπιτυχίας αὐτοῦ. Μετὰ τὴν μοναδικὴν ἴσως ἐξαίρεσιν τῆς ἀπαρμιλλοῦ Ἀγγλίας, ἡ ἀνθρωπότης ὀλοκλήρου ἐφαίνετο τότε νὰ ἔχει κυριευθῆ ἀπὸ τὸ δέος πρὸ τῆς στυγνῆς βίας, ποῦ εἶχε θέσῃ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς τῆν τρομερῆν θανατηφόρον μηχανήν, νὰ ἔχη χάσῃ πλέον τὴν πίστιν εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς καὶ νὰ φέρεται ἀδρανοῦσα μοιρολατρικῆ ἀπάθῃ πρὸς τὴν τελικὴν καταστροφήν. Καὶ τότε ἀκριβῶς κατὰ τὴν κρίσιν ἐκείνην στιγμήν εὐρέθη ἕνα μικρὸν ἔθνος, τὸ ὁποῖον ἀδίστακτα ὑπερῆφανα ἐφάνταξε πρὸς τὸν κόσμον ὀλοκλήρου: «OXI! Δὲν θὰ ἐπικρατήσῃ ἡ βία! Ὅχι δὲν θὰ σβύσουν διὰ μίας ὄσα

μεγάλα καὶ εὐγενικὰ ἐδημιούργησε διὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἡ ἱστορία τῶσων χιλιετιῶν! Ὅχι! Δὲν θὰ πεθάνουν γιὰ πάντα τὰ ὑψηλὰ ἰδανικὰ καὶ αἱ ὄραϊα ἰδέαι! Πιστεύω ἀκόμη εἰς τὰ ἰδανικὰ αὐτά, ἀφοῦ ἀποφασίζω χωρὶς διαταγμὸν, νὰ πολεμῶ καὶ νὰ πεθάνω γι' αὐτά». Ὅσοι εἶδαν τὸ θέαμα αὐτό, ἐθαύμασαν, ἀπεκαλύφθησαν, ἐγυμνήτησαν ἀκόμη, ἀλλὰ καὶ ἐθρήνησαν ἐκ τῶν προτέρων τὸ μοιραῖον τέλος τοῦ μικροῦ ἔθνους, ποῦ ἐτολμοῦσε νὰ ὑψώσῃ τὸ ἀνίστημά του ἀπέναντι τῆς πανισχύρου βίας καὶ νὰ φωτίσῃ τὸν κόσμον μετὰ τὴν λάμψιν τοῦ ὀλοκαυτωματός του. Ἄλλα αἱ ἡμέραι πρῶτον, αἱ ἐβδομάδες ἔπειτα, οἱ μῆνες τέλος ἐπερνοῦσαν καὶ ὄχι μόνον δὲν ἐπήρχετο τὸ ἀναμενόμενον ἀπὸ τοὺς λογικοὺς ἀλλὰ καὶ μικροψόχους ἀνθρώπους μοιραῖον τέλος, ἀλλὰ τοῦναντίον τὸ μικρὸν αὐτό ἔθνος, ἐτάσκει τὸν πανισχύρον ἐπιδρομέα καὶ τὸν ἐξηγυλιζεν εἰς ἄλληπαλλήλους μάχας καὶ τὸν κατεδίωκεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους του.

Μία νέα αὖρα ἐλπίδος καὶ οἰσιοδοξίας διέτρεξε τότε τὸν κόσμον ὀλοκλήρου. Οἱ κουρασμένοι, οἱ ἀπογοητευμένοι, οἱ ἀπαισιοδοξοὶ ἐσήκωσαν τὸ κεφάλι, ἠρθάνθησαν νέας δυνάμεις μέσα τῶν, ἀνέκτησαν τὴν αἰσιοδοξίαν τῶν, ἐπίστευσαν πάλιν ὅτι ἔμπορεῖ νὰ ἀνατελῇ μία καλυέρα αὖριον, ἠμπορεῖ νὰ σωθῇ ὁ πολιτισμός, νὰ διατηρηθῶν καὶ νὰ ἀνακτήσῃ πάλιν τὴν παλαιάν τῶν σημασίαν διὰ τοὺς ἀνθρώπους αἱ μεγάλοι, αἱ αἰώνιοι ἠθικαὶ ἀξίαι. Καὶ εἰς τὴν κατάπληξιν τὴν ὁποίαν προεκάλεσε τὸ θαῦμα αὐτὸ ποσοετίθειο καὶ ποῦ τῆς εἶδε τὴν πραγματικὴν τῆς σημασίαν. Τὸ ἔθνος ἐκείνο, ποῦ μετὰ τὴν στάσιν του, τὸν ἀγῶνα του, τὰ καταρτώματά του εἶχε σκορπίσῃ νέαν ἐλπίδα εἰς τὸν κόσμον δὲν ἦτο τυχαῖον, δὲν ἦτο ἀσήμενον, δὲν ἦτο ἀγνωστον, ὅπως θὰ ἠμποροῦσε ἴσως κανεὶς νὰ φαντασθῆ ἀπὸ τὴν μικρὰν τὸν ἔκτασιν, τὸν ἀσημαίνοντον ἀριθμὸν τῶν κατοίκων του, τὰ πτωχὰ τοῦ πολεμικὰ μέσα. Ἦτο ἡ Ἑλλάς, ἡ αἰωνία Ἑλλάς, ἡ ὁποία καὶ τὸσας ἄλλας φορὰς εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς πέντε χιλιετιῶν ἑτῶν εἶχε σώσῃ τὴν ἀνθρωπότητα ἀπὸ ἀναλόγους κινδύνους, ἡ ὁποία εἶχε διδάξῃ εἰς τὸν κόσμον τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἐλευθερίαν, τὴν δυνάμιν τοῦ πνεύματος κατὰ τῆς ὕλης, τὸν τρόπον μετὰ τὸν ὁποῖον ἡ ζωὴ γίνεται ἀξία ἀληθινῶν ἀνθρώπων. Οἱ ὑπέροχοι στρατιῶται καὶ ναῦται καὶ ἀεροπόροι, ποῦ ἀντιμετώπισαν πένταπλασίαν ἢ δεκαπλάσιαν δυνάμιν ὑπὸ δυσχερεστάτας συνθήκας καὶ ἀπέκρουσαν τὴν ἐπίθεσιν καὶ κατετρόπωσαν τὸν ἐχθρόν, δὲν ἦσαν οἱ πολῖται τυχαῖοι Κράτους. Ἦσαν οἱ Ἕλληνες διὰ τοὺς ὁποῖους ποιηταὶ τε αὐτῶν ἤδη ἱκανῶς τὴν ἀρετὴν ἐν μουσικῇ ὑμνήσαντες, εἰς πάντα μεμνημένοι, ὅπως λέγει ὁ θεὸς Πλάτων:

ΑΧΙΛΕΥΣ ΚΥΡΟΥ

1

ΤΟ ΝΑ ΑΡΝΗΘΗ κανείς το Θεό είναι από τὰ πὸ ἀπλοῦστερα πράγματα. Νὰ ἀποδείξη ὅμως κανεὶς πὸς δὲν ὑπάρχει εἶναι τελείως ἀδύνατο. Γιατὶ οὔτε ὁ ἐσωτερικὸς κόσμος τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὰ βαθύτερά του συναισθήματα, τίς δαισθήσεις καὶ τὰ βιώματα, οὔτε καὶ ἀντικειμενικὰ στοιχεῖα τῆς Ἐπιστήμης εἶναι δυνατόν ποτὲ νὰ χρησιμοποιηθοῦν σὰν μέσα γιὰ τὴν ἀπόδειξη τῆς ἀνυπαρξίας τῆς Θεότητος.

Ὀχλοῦν καὶ μεγαλύτεροι ἀρνηταὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ Θεοῦ, ὅταν ἀντικρίζοντας τὸ γύρω περιβάλλον μετὰ τὴν ὑπέροχη φύση καὶ τὰ ἐκθαμβωτικὰ τῆς μεγαλοουργήματα, διαπιστώνουν, ὅτι σὲ κάθε τι ἀπ' αὐτὰ κλείνεται καὶ ὁ μεγαλοουργὸς του Τρεμοσβύνου τὰ χεῖλη τους ὅταν γίνονται ἀρνηταὶ καὶ τὸ διατυπώνουν μετὰ λόγια ἢ ἔργα γιατί ὁ ἐσωτερικὸς καὶ βαθύτερός τους κόσμος ξεσπᾷ σιωπηλὰ τοὺς ἀποδοκιμάζει καὶ τοὺς ἐπιτιμᾷ καὶ τοὺς ἀναγκάζει νὰ μένουν πρὸς στή μὴν σιωπηλοὶ κ' ἔκστατικοί. Κι' ὅταν κανεὶς σκεφθῆ πὸς οἱ θνητοὶ καμμιὰ φορὰ μετὰ τὸ Ἔργο μας καὶ μετὰ τὴν καθόλου δράση μας, πράγμα πὸ συμβαίνει σπάνια, μπορούμε νὰ ἐπιπαραστήσουμε τόσο πολὺ τὴν ἐποχὴ μας, ὥστε ἡ προσωπικότητά καὶ ἡ ἀξία μας, σὰν μιὰ ὑπεραξία ζῆ δυναμικὰ ἀνάμεσα στοὺς συγχρόνους μας καὶ τοὺς ἐπιγενομένους, ὥστε οἱ ἑκατονταετηρίδες πὸν περνοῦν ἀντὶ νὰ σβύνουν τίς προσωπικότητες, τοῦναντίον τίς τονώνουν καὶ τίς προβάλλουν σὰν πρότυπα καὶ δυναμικὰ στοιχεῖα πὸν ζοῦν αἰώνια, τότε δὲν μπορούμε ποτὲ ν' ἀρνηθοῦμε πὸς τὰ φωτεινὰ καὶ ἀθάνατα αὐτὰ πνεύματα ἔζησαν, ἔδρασαν, ἐμεγαλοῦρησαν κατηύθυναν καὶ ποδηγετοῦν ἀκόμη καὶ σήμερα καὶ γιὰ πάντα τοὺς λαοὺς γιστὶ εἶχαν ὡς ὁδηγὸ τους τὸ Αἰὼνιο Πνεῦμα, τὴν Ἀέννηα Δύναμη καὶ Πνοή, τὸ Ἀπέρατο, τὸ Ἄχρονο καὶ Ἀμετάβλητο, τὴν Πηγὴ πάσης Σοφίας καὶ Ἀγάπης, τὸ Θεῖο.

Μ' Αὐτὸ σὰν βασικὴ Πηγὴ ὅλοι οἱ μεγάλοι κοσμοθεωρητικοὶ καὶ βιωθεωρητικοὶ διδάσκαλοι τῆς Ἀρχαϊότητος καὶ οἱ σύγχρονοι ἐπίσης, κατέτειναν καὶ πασχίζον νὰ δημιουργήσουν τὸν πραγματικὸ ἀνθρώπο καὶ τὴν ἐξιδανικευμένη κοινωνία ὅπου ὅλοι οἱ ἀνθρώποι ὁδηγοῦμενοι ἀπὸ κάθε ὑψηλὴ καὶ ἀνώτερη Ἰδέα θὰ ζοῦν ἄρμονικὰ σὰν πλάσματα τοῦ ἰδίου μεγάλου Δημιουργοῦ.

Καὶ σὰν πραγματικὸς παιδαγωγὸς κανεὶς, ὅταν ἀναλογίζεται τοὺς μεγάλους σκοποὺς πὸν ἔχει νὰ ἐπιτελέσῃ προκειμένου νὰ δημιουργήσῃ ἀνθρώπους, σκέπτεται σοβαρὰ τὸ δύσκολὸ τοῦ ἔργου γύρω σὲ μιὰ παραδαρμένη κοινωνία πὸν παραπαίει καὶ ἐνῶ πασχίζει νὰ βρῆ τὸ δρόμο τῆς τὸν ὀρθὸ τῆς παρεμβάλλονται χίλια δυὸ προσκόμματα καὶ τὴν συγκρατοῦν. Τὸ Ἔργο μας ἀναμφισβήτητα ὀφείλομε νὰ στηριξοῦμε στὴ βαθύτερη τῶν πραγμάτων ἐρευνα καὶ τὴν ἀληθινὴ γνῶση πὸν θὰ μᾶς δείξῃ τὴν μεγάλη λεωφόρο νὰ ἀντλήσομε κάθε στοιχεῖο ἀνώτερο γιὰ τὴν πνευματικὴ καὶ ψυχικὴ τῶν νέων μας ἀνάπτυξη καὶ τὴ δημιουργία τῶν ἀνθρώπων μετὰ πλήρη καὶ σαφῆ ἐπίγνωση τοῦ προορισμοῦ τῶν μέσα στὴ ζωῇ.

Μὰ αὐτὸ θὰ συντελεσθῆ παραάλληλα μετὰ τὴ βαθύτερή τους Πίστη σ' Ἐκεῖνο, τὸ Ἀνώτερο Ὄν πὸν διέπει καὶ κατευθύνει τὸν ἀνθρώπο σὲ κάθε ὑψηλότητὴ του ἐκδήλωσῃ. Αὐτὴ ἡ Πίστη θὰ εἶναι τὸ πραγματικὸ στοιχεῖο πὸν θὰ ὁδηγήσῃ τοὺς νέους στὴν πλαισίωση κάθε ἐνέργειας καὶ σκοποῦ μετὰ Ἀγάπῃ πὸν θὰ προέρχεται ἀπὸ τὸ Δημιουργό, καὶ μετὰ Δημιουργία ἔργων Μεγάλων, Φωτεινῶν καὶ Ἀθανάτων, πὸν πηγὴ τους πάντοτε θὰ εἶναι Ἐκεῖνος...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΜΗΑΝΤΟΥΝΑΣ
Γυμνασιάρχης - Παιδαγωγός

2

ΤΟ ΘΕΟ ΤΟΝ ΑΙΣΘΑΝΟΥΜΑΙ σὰν Παρουσία πρωτεύει Ὁμιλία, πὸν τὸν ἐννοῶ μόνον σὰν ἀέννηα δημιουργία. Ὁμιλία ὀνομάζω ἐπίσης τὸ Θάνατο, γιατί προϋποθέτει τὸ ὄνειρο, πὸν εἶναι ἡ προϋπόθεση τῆς δημιουργίας. Δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῆ πὸς Ὁμιλία θὰ πεί κ' Ἐρωτας Καὶ δίχως ἄλλο δὲν εἶμαι ὁ μόνος πὸν βίωσι τὸ Πνεῦμα

SANCTA PERPETUA

(ἀπ' τὸ βιβλίον τοῦ Ν. Ι. Συφάκη: «Βοήθεια! Σῶσε με!»)

μόνον σὰν Ἐρωτα. Μὰ τὸν δεχομαι σὰν Παρουσία πὸν γίνεται αἰσθητὴ μόνον σ' ἐκείνους πὸν ἔχασαν ἢ κατάφεραν νὰ μηδενίσουν τίς πέντε αἰσθήσεις τους, σ' ἐκείνους πὸν ἀποσύνθεσαν τὴ συνείδησή τους— πέρα ἀπὸ τὴ νόση. Μὰ ποιὸς θὰ μπορούσε ὕστερα ἀπὸ τοὺς λογοκρατημένους αἰῶνες πὸν ἀκολούθησαν τὸ Μεσαίωνα, νὰ συλλάβῃ «ἐαυτὸν ἐν ἀπουσίᾳ», ὥστε νὰ δεῖ τὸ Θεό; Μόνον ὁ μυστικός. Μὰ καὶ ποιὸς μυστικός δὲν ὑπῆρξε ἀνάπειρος σωματικὰ ἢ ἠθικὰ ἢ πνευματικῶς; Περιττὸ βέβαιον νὰ σημειώσω πὸς τὸ χαρακτηρισμὸ τῆς ἀναπειρίας αὐτῆς μοῦ τὸν ὑπαγόρευε ἡ Νόση, ὁ μόνος Μονάρχης τῆς ἐποχῆς μας. Μποροῦμε νὰ περιορίσομε τὸ Μονάρχη αὐτό, σ' ἓνα, ὅσο γίνεται, μικρότερο χῶρο; Αὐτὸ θὰ ἴαν ἡ Αὐγὴ μιᾶς νέας ἐποχῆς Πίστης.

ΑΡΗΣ ΔΙΚΤΑΙΟΣ

Η ΕΛΛΑΔΑ

Ε ΔΩ ΟΥΡΑΝΟΣ παντοῦ κ' ὀλοῦθε ἡλιον ἀγνίνα καὶ κἀνὶ ὀλόγυρα σὰν τοῦ Ὑμηττοῦ τὸ μέλι. Βγαίνουν ἀνάραντ' ἀπὸ μύρμαρο τὰ κρῖνα, λάμπει γεννήτρα ἐνὸς Ὀλύμπου ἡ θεία Πεντέλη.

Ὁ λαὸς τῶν λειψάνων ζῆ καὶ βασιλεύει χιλιόψυχος τὸ πνεῦμα καὶ στὸ χῶμα λάμπει τὸ νῶθω' μετὰ σκοτάδια μέσα μου παλεύει

Ἀκόμα τὸ ἔλατο τῆς λεβεντίας φουντώνει κ' ἀπ' τῶν αἰώνων τοὺς καημοὺς κ' ἀπὸ τὰ στήθη τοῦ Διγενῆ ἡ πνοὴ παντοῦ χυμένη πλάθει

Κανάρη, Καραϊσκάκη καὶ Κολοκοτρώνη. Καὶ μεσ' στῆς γρυσοπράσινης νυχτιάς τὰ βάθη ἀκόμ' ἀργολαλεῖ τοῦ Κολωνοῦ τ' ἀηδόνι.

Καὶ πέο' ἀστράφτουν τὰ ζαφειρία τῶν Βοσπόρων κ' ἀπ' τῆ Χρυσόπορτα περνώντας ἀλαλάζει ὁ θρήϊμβος τῶν νικητῶν Αὐτοκρατόρων!

< Ἀσάλευτη Ζωὴ >

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

PAUL CLAUDEL

Η ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΟ ΜΕΣΗΜΕΡΙ

Ἀπόδοση: ΚΛΕΟ ΔΡΑΠΙΔΗΣ

ΕΙΝΑΙ μεσημέρι. Βλέπω ανοιχτή τὴν ἐκκλησιά. Πρέπει νάμπω μέσα.
Μυτέρα τοῦ Χριστοῦ, δὲν ἔρχομαι γιὰ νὰ προσευχηθῶ

Δὲν ἔχω τίποτα νὰ χαρίσω οὔτε καὶ νὰ ζητήσω.
Ἔρχομαι, Μυτέρα, μοναχά γιὰ νὰ δῶ δῶ

Νὰ δῶ καὶ νὰ κλάψω ἀπὸ εὐτυχία. Νὰ νιώσω
Πὼς εἶμαι παιδί σου καὶ πὼς βριόκεσαι ἐδῶ.

Μόνο γιὰ μιὰ στιγμή, τὴν ὥρα ποὺ ὄλα σταματᾶνε
Μεσημέρι!
Νάμαι μαζί σου. Δέσποινα, ἐδῶ ποῦσαι κι' ἐγώ.

Νὰ μὴ μιλήσω, μὰ νὰ κοιτάξω τὴν ὄψη σου
Ν' ἀφήσω τὴν καρδιά νὰ τραγουδήσει στὴ γλώσσα τὴ δική της

Νὰ μὴ μιλήσω ἐγὼ ἀλλὰ νὰ τραγουδήσω γιὰτι ἔχω τὴν καρδιά γιομάτη.
Σὰν τὸ κοτόφι ποὺ ἀκολουθεῖ τὴ σκέψη του δὲ τούτα τὰ διαστήματα ποῦ
[τὸ τραγουδι του ξεσπάει ξαφνικά-

Γιατί εἶσαι ὠραία, γιατί εἶσαι ἄσπιλη
Ἡ γυναίκα ποὺ ξανάβρε τὴ Χάρη.

Τὸ πλάσμα μὲ τὴν πρωτινὴ τιμὴ καὶ τ' ἀνθίσμα τὸ πλήριο
Ἔτσι καθὼς βγήκε ἀπ' τὸ Θεὸ στὴν αὐγὴ τῆς πρώτης του λαμπράδας-

Ἀνείπωτα ἀγνή γιατί εἶσαι ἡ Μάνα τοῦ Χριστοῦ
Ποῦν ἡ ἀλήθεια στὴν ἀγκάλη σου, ἡ μόνη ἐλπίδα κι' ὁ μόνος καρπός.

Γιατί εἶσαι ἡ γυναίκα, ἡ Ἔδωμ τῆς παλιῆς τῆς ξεχασμένης τριφεράδας.
Ποῦ τὸ βλέμμα της ξάφνου βριόκει τὴν καρδιά καὶ χύνουνται τὰ δάκρυα τῶ
[μαζωμένα.

Γιατί μ' ἔδωδες, γιατί ἔδωδες τὴ Γαλλία
Γιατί κ' ἐκείνη δὲν ἔμενα ἦταν ἡ σκέψη σου.

Γιατί τὴν ὥρα ποὺ ὄλα γκρεμιζόταν ἔβαλες τὸ χέρι σου
Κι' ἔδωδες τὴ Γαλλία ἀκόμα μιὰ φορά.
Γιατί ἔτσι μεσημέρι, γιατί βριόκόμαστε στὴ σημερινὴν ἡμέρα
Γιατί εἶσαι ἐδῶ γιὰ πάντα, μόνο γιατί ὄσαι ἡ Παναγιά, μόνο γιατί
[ὑπάρχεις,

Μυτέρα τοῦ Χριστοῦ. ὁ' εὐχαριστῶ !

(Ποιήματα τοῦ Πολέμου, 1915)

ΑΛΗΣΜΟΝΗΤΟΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ

ΤΑ ΧΕΡΙΑ ΤΗΣ ΜΗΤΕΡΑΣ ΜΟΥ

ΤΑ ΘΥΜΑΜΑΙ σὲ μέρες εὐτυχίας μακρυνῆς
τὸ χλωμό νὰ χαϊδεύουν παιδικό μέτωπό μου,
τὰ θυμᾶμαι σὰ χέρια μιᾶς πιστῆς χριστιανῆς
ποῦ μὲ μάθαν νὰ κάνω βλαβικά τὸ σταυρό μου.

Καὶ θυμᾶμαι τὶς ὄρες, ποῦ δὲν τᾶδε κανεῖς,
σὲ νυχτέρια νὰ ράβουν σιωπηλά γιὰ καλό μου.
Νὰ τὰ ζώνουν οἱ κόποι τῆς δουλειᾶς οἱ εὐγενεῖς,
τρεμουλλιάρικα νᾶναι στὸ βαρὺ πυρετό μου ...

Συλλογιέμαι. τὴ μέρα ποῦ θὰ φτάση ἡ φθορά
γιὰ νὰ μπλέξη τὸ χέρια σὲ σταυρό, παγερά,
κι' ἀπελπίζεται ἡ σκέψη καὶ θολώνει ὁ νοῦς.

Τέτοια χέρια δὲν πρέπει νὰ πεθαίνουν ποτέ
καὶ τοῦ Χάρου νὰ γίνουν δυὸ λαμπάδες οὐστὲς ...
Τέτοια χέρια εἶναι ὁ ρ ὁ μ ο ι, ποῦ ὀδηγοῦν σ' οὐρανοῦς.

† ΓΙΑΝΝΗΣ ΑΗΔΟΝΟΠΟΥΛΟΣ

- ΕΝΑ ΞΕΚΑΘΑΡΙΣΜΑ ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑΣ -

Β' ΚΩΣΤΑΣ ΒΑΡΝΑΛΗΣ

(ΔΗΜΟΣ ΤΑΝΑΛΙΑΣ)

ΠΡΙΝ ΑΠΟ 41 περίπου χρόνια, στὰ 1905, ἕνας νεαρός ποιητῆς ἔκανε τὴν πρώτη του ἐπίσημη ἐμφάνιση στὴ νεοελληνικὴ λογοτεχνικὴ κοινότητα μὲ μιὰ συλλογὴ νεανικῶν στίχων, τὶς Κηρήθρες. Τὸ πρῶτο ἔργο τοῦ Κώστα Βάρναλη ἔγινε δεκτὸ μὲ συγκρατοβτικὴ εὐμένεια κι' ὁ νέος ποιητῆς ἀκολούθησε τὸ δρόμο ποῦ τὸν παρουσίασε στὰ 1922, ὕστερα ἀπ' τοὺς μεγαλύτερους σταθμούς τῆς νεοελληνικῆς πορείας, σὰ συγκροτημένο, ἀνηθικὰ πιστεύουμε, ποιητὴ, πλάστη τοῦ «Φῶς ποὺ καίει», τοῦ πρώτου καὶ ἑνὸς ἀπ' τὰ πιὸ σημαντικὰ ντοκουμέντα τοῦ θλιβεροῦ ἀνηθικοῦ ρόλου ποὺ ἔπαιξε ὁ Βάρναλης μέσ' τὴν ἑλληνικὴ λογοτεχνικὴ κοινότητα καὶ γενικότερα στὴν πνευματικὴ ζωὴ καὶ ἠθικὴ διαμόρφωση τοῦ τόπου του.

Δὲν ἀσχολούμεθα μὲ τὴν ἰδιαιτέρη ζωὴ τοῦ Κώστα Βάρναλη, ὅχι γιὰτι πιστεύουμε στὴ λευκότητά της, ἀλλὰ γιὰτι δὲ θέλουμε νὰ συζητήσουμε πάνω σὲ θέματα ποῦ τὶς περισσότερες φορές τὰ ἀλωνίζει ἡ λιβελλογραφία. Αὐτὸ εἶναι νομίζουμε ἕνα δεῖγμα τῆς καλοπιστίας ποῦ διαπνέει τὴ σύντομη μελέτη μας, κι' ἀκόμα πιὸ πολὺ ἡ ἀπόφασή μας νὰ μὴ ρίξουμε τὰ βλέμματά μας πάνω στὸ Βάρναλη τῆς τελευταίας ἐξαιτίας, ὅχι ἐπειδὴ θέλουμε νὰ δώσουμε «ἄφρεσιν ἑμαρτιῶν» σ' ἕνα λογοτέχνη ποὺ πιστεύει στὴ θαυμαστὴ ἀναγκαιότητα γιὰ τὴν ἐγκατάσταση ἰνστιτούτων πρακτικῆς Μαρξιστικῆς φιλοσοφίας, πάνω ἀπὸ λάκκους γαμάσιους μαυροπράσινα τυμπανισμένα κορμιά ἢ ποῦ βάζει τὴν ὑπογραφή του κάτω ἀπὸ διάφορα μανιφέστα καὶ διαμαρτυρίες

που υπηρετούν μια πολύ γνωστή πολιτικοκοινωνική σκοπιμότητα, αλλά γιατί προτιμούμε να ξεβολώσουμε ποδά το μυαλό πολλών Έλληνων που θα διαβάζουν τα γραφόμενά μας, όποτε και τα γεγονότα θα γυμνωθούν από μια μεροληπτική νωπότητα.

Με τη σύντομη αυτή μελέτη μας προσπαθήσαμε να φτάσουμε στο συμπέρασμα ότι ο Κ. Βάρναλης είναι «ποιητής», δηλαδή διαλεχτός διανοούμενος που οδηγεί τους ανθρώπους στις κορυφές μιας ανώτερης πνευματικότητας, που τραγουδά βδανικά, αυτά που ξευγενίζουν τον άνθρωπο, ή ένας που καπηλεύεται το τσάλετο του σκορπίζοντας το πνευματικό σκοτάδι, τη ψυχική διασπορά, τη μισαλλοδοξία και το φανατισμό. Γι' αυτό ακριβώς το λόγο εξετάσαμε προσεκτικά, στηριγμένοι πάντοτε σ' αυτά τα ίδια έργα του, τη θέση που παίρνει ο Κ. Βάρναλης απέναντι στα θέματα που η συνειδητοποίηση της έννοιας τους είναι αναγκαία σ' έναν πνευματικό άνθρωπο. Η σύντομη αλλά καλόπιστη αυτή λογοτεχνική ανατομή αποτελεί μια πιο συγκεκριμένη έκφραση του πόνου και του «κατηγορώ» που έχει δικαίωμα ν' απευθύνη ή σύγχρονη Έλληνική νεολαία στο Βάρναλη και σ' άρκετους άλλους λογοτέχνες και να βροντοφωνήσει, για να μεταχειριστώ τα λόγια του νέου ποιητή Μ. Θεφιόλου, πως «στην άρραστη πνευματική μας δίψα χολή μας έποίσανε».

Υ λ η χ ω ρ ί ς π ν ε υ μ ά ε ι ν α ι τ ζ ά κ ι δ ί χ ω ς φ ω τ ι ά. Μπροστά σ' ένα τέτοιο τζάκι, γυμνό από κάθε φλόγα ψυχοδιανοητικής ανάτασης, που απ' τα σπλάχνα του δεν αναδιδόταν ούτε ένα μόριο μιας πνευματικής ανωτερότητας, πέρασε τη ζωή του ο Κώστας Βάρναλης.

Ένας αξιοθρήνητος δάτρης της βίλης στάθηκε ο λογοτέχνης Δήμος Τανάλιας. Καί ποιάς βίλης; όχι αυτής που κλείνεται με σ' το σχήμα των βουνών και των λαγκαδιών, που κάνει τη θάλασσα να μοιάζει με μια πανώρια άγκάλη και τ' ανθρώπινα κορμιά να λάμπουνε από ευφορία, ύγεια, αρμονία. Γιατί όποιος είναι τυφλός ή θέλει να είναι τέτοιος δε βλέπει τη θεϊκά πνοή του Δημιουργού να πλανιέται πάνω στα σχηματοποιημένα κομμάτια της.

Κι' αυτό το Δημιουργό ο Δήμος Τανάλιας ούτε θέλει να τον άκουση και πιο πολύ να τον πιστέψει. Κι' έτσι, άρνητης κι' αυτός του Δημιουργού «Άλφα του Κόσμου και της Ζωής, βάζει στο στόμα του Μώμου του που γι' αυτόν, ως φαίνεται, συμβολίζει το πνεύμα της αλήθειας και της έλευθερης σκέψης, ίσως ο Κ. Βάρ-

ναλης να τον έπλασε κατ' εικόνα και μοιάση του, αυτά τα λόγια τα γεμάτα κούφια σπουδαιοφάνεια.

«Ο κόσμος δεν έχει άρχη. Δεν έχει δημιουργό» Υπαρχε πάντα και γίνεται μοναχός του. Όσο για τον άνθρωπο τον έπλασε... ή Μαίμου (!) = (Απ' το Φώς που καίει. Μονόλογος του Μώμου) Αυτός ο τελευταίος άφορισμός, πως τον άνθρωπο τον έπλασε ή Μαίμου, είναι τόσο γελοίος ώστε κι' ο πιο προχειρόλογος κι' επιπόλαιος Δαρβινιστής δε θα τολμούσε να πη, όχι να γράψει, τέτοια άνοση. Γιατί είναι γνωστό πως κατά Δαρβίνο ο άνθρωπος κι' ο πίθηκος είχανε κάποιο κοινό πρόγονο. Δηλαδή είναι περίπου... εξαδέλφια.

Ο Βάρναλης στάθηκε δυναδός τ ω ν α φ ο δ ε υ μ ά τ ω ν τ η ς υ λ η ς. Η μήπως δεν είναι τέτοια το ξεχαρβαλωτικό μεθύσι (ο στίχος του ποιήματός του «Τοιγγάνος, κρασί άς μην πόζουν, τ' άταχτα μουστάκια μας να στάζουν, είναι χαρακτηριστικό») κι' ο κάθε σεξουαλικός εξτρεμισμός, πολύ άγαπητό του θέμα έμπνευσης, που κλείνει συχνά μερες νοθείας, στραγκαλίζοντας τη φυσιολογική σκοπιμότητα και που κάτω απ' την παθιασμένη διάβρωσή του ο άνθρωπος δένεται χαυνός στο άρμα μιας κολασμένης συνήθειας.

Νά τι γράφει ο Άριστος Καυπάνης για το μεγάλο ταλέντο του Βάρναλη, σ' ένα άρθρο του, ποιηται και λογοτεχνία, στο «Ανατολικό Ημερολόγιο» Θρασ. Μάλλη, Σμύρνη 1913.

== Κ ώ σ τ α ς Β ά ρ ν α λ η ς: ποιητής της λαγνείας μέχρι συγχύσεως του Διονυσιασμού με τον Πριαμισμόν. Ένας εγγενής βάρβαρος που άκουσε τους διδασκάλους της Κυρήνης. Η μετάφρασις των Βακχών μäs έδωκεν άληθινά άπολαύσεις. Καί τούτου το έργον κείται εις το αυριον.

Έτσι λοιπόν χαρακτηρίζει το Βάρναλη κάποιος, που τότε τουλάχιστον, το 1912, έθεωρείτο μιά απ' τις κριτικές αυθεντίες. Ούτε λίγο, ούτε πολύ τόν εμφανίζει σαν ύμνωδο του Πριαμισμού και του Βακχισμού. Και για να ύμνη κανένας με τόση θερμότητα και κολασμένες εκδηλώσεις των παραπάνω οδυσιαστικών πρέπει να θέλγεται, να ένθουσιάζεται, να έμπνέεται, απ' ούτα και μ' αυτά.

Ο ψυχίατρος που θάθελε να ρίξη τον προβλέα της επιστήμης του πάνω σ' ένα λογοτέχνη που με περισσή ήδονη «μαλλιοτραβιέται» με τέτοια θέματα και δεν τους κάνει μιά λογοτεχνική ανατομή αλλά τους δίνει τη φόρμα της δικιάς του δημιουργικότητας, εμφανίζοντάς τα σαν κεντρικές ιδέες θαυμασμού, δε μπορεί παρά να κουνήσει το κεφάλι του και να πη σκεφτικός πως το μετωπιαίο συνειρμικό κέντρο του λογοτέχνη αυτού ό π ο λ ε ι τ ο υ ρ γ ε ι, ώστε τέτοιες

κολασμένες πράξεις να έχουν τόση νοσηρή επίδραση στον πνευματικό του οργανισμό. Κι' αν περάση, έστω και για μιά στιγμή, απ' το νοήμας ή σκέψη πως ο πάρχαι κι' η έλλάχιση πιθανότητα ο Δήμος Τανάλιας αυτά τα έδωλα όχι μόνο να τάκναε τέχνη αλλά και να προσπαθούσε να τους δώσει μορφή, ζώντας τα, τότε φτάνουμε σ' ένα συμπέρασμα τόσο σκληρό όσο κι' η αλήθεια. Πώς για το Βάρναλη δεν όπήρχαν ή βάζουν χαλινάρικές δυνάμεις που να βάζουν χαλινάρι και φραγμό σ' έναν έπίκτητο ή κληρονομικό λάγνο και άχαλινωτο ήδονισμό, πράγμα που δικαιολογεί άπόλυτα την κενότητα του ψυχοδιανοητικού κόσμου του Βάρναλη. Όσο για τη σκέψη του Καυπάνη πως το έργο του Βάρναλη «κείται εις το αυριον ειχε δικιο γιατι τότε, το 1912, ειχε παρουσιασει μοναχα τις «Κηρήθρες» του και εκτός απ' τη μετάφραση των «Βακχών» διάφορα σκόρπια ποιήματα.

Άλλ' άς ρίξουμε μερικές κάθετες προσεχτικές ματιές στις σελίδες των Βαρναλικών έργων, τις γεμάτες απ' τους μαύρους στρατιώτες της γραφής, κι' άς δούμε σε τι θλιβερές διαπισώσεις μäs οδηγούνε, τι συχαμερά ντοκουμένα κλείνουν μέσα τους και τι καυτήριο ορίζουν αυτά τα ίδια πως τους πρέπει.

Η Βαρναλική προσωπικότητα, στο σημειο αυτό συμφωνούν θαυμαστές και κατήγοροι, συσκαται άτόφια μεσ' το βιβλίο του Δήμου Τανάλιας, «το Φώς που καίει». Θά χρειαζότανε κανένας πάσα πολλές σελίδες για να κάνη μιά λεπτομερή ανατομή του κατασκευάσματος αυτού που όλα του σχεδόν τα σημεία βρσκονται σε αντίθεση με τις ήθικές άκατάλυτες άξίες κάθε ανθρώπου που θέλει να είναι άνθρωπος.

Πρώτα—πρώτα άς αναφέρουμε κάτι που μπορεί να μην εινε θεμελιώδες αλλά εινε χαρακτηριστικό της σ κ ο π ι μ ό τ η τ α ς που διακρίνει το έργο του Βάρναλη. Ένα απ' τα κύρια πρόσωπα του Μονολόγου του Μώμου (Φώς που καίει) είναι κι' ο Προμηθέας. Έδώ γίνονται πολύ διασκεδαστικά πράγματα σχετικά με την προσωπικότητα του Καυκασιανού Δεσμώτη. Ο Βάρναλης διαστρεβλώνει, ίσως νάσαι λίγο άσχηρή ή έκφραση, την έννοια της μορφής του Προμηθέα και τον εμφανίζει σαν τύραννο που θέλησε να έκθρονισή τον Δία και να «δυναστεύση» αυτός τους ανθρώπους, εμφανίζοντάς τον άκόμα, μ' άφάνταστη προχειρότητα, σαν πλάστη των ανθρώπων (Σελ. 18.. καλά τους ειχα φιάσει δλάκερους από λάσπη!

Τι μου κατέβηκε να τους δώσω και πνεύμα). Αν ο Βάρναλης δεν άνηκε δλόψυχα στη «στρατευόμενη» θά έπρεπε να ξέρη, όπως ξέρη και κάθε έντιμος μελετητής της Έλληνικής μυθολογίας, πως ούτε στον Αισχύλο ούτε στον Ηόσο, που βρίσκονται πολύ ποιο κοντά από κάθε άλλο στην άληθινή παράδοση της άρχαιας Έλληνικής μυθολογίας, συναντούμε παρόμοια σκέψη, παρά αυτό συμβαίνει σε πολύ νεώτερου ποιητές που αθαίρετα εμφανίζουν τον Προμηθέα σα δημιουργό και διόλο άβανθο και σαν «επίδοξο» τύραννο των ανθρώπων.

Ο Προμηθέας συμβολίζει την επιστημονική πνευματικότητα. Είναι ο πρώτος δάσκαλος των επιστημών. Ο μεγάλος πυροδότης. Κι' επειδή οι άρχαίοι Έλληνες είχανε πλάσει το Δωδεκάθεο του Όλύμπου και τα παρακλάδια του σύμφωνα με τη δικιά τους νοοτροπία και ήθική φόρμα ήτανε φυσικό να πιστεύουν πως επειδή ο Προμηθέας έδίδαξε κι' έδωσε στους ανθρώπους κάτι, που άποτελούσε ως τότε κτήμα των Θεών, έπρεπε να τιμωρηθί απ' το Δία, όπως θα τιμωρούσαν κι' αυτοί εκείνον που θάκλεβε από έναν τεχνίτη της κοινωνίας τους το μυστικό της εργασίας του.

Μά πως μπορούσε ο Βάρναλης να φτάση σε τέτοια συμπεράσματα τη στιγμή που ή κ ο σ μ ο θ ε ω ρ ι α κ ή τ ο υ σ κ ο π ι μ ό τ η τ α τ ο υ έ π ά ρ α λ λ ε ν ά ε μ φ α ν ί ο υ σ ά ν «πλάστη» και παρ' όλλοινο «τύραννο» των ανθρώπων τον Προμηθέα, ώστε βάζοντάς τον δίπλα στο Χριστό να τους πετάξη στη σελίδα 35 αυτά τα αξιοθρήνητα λόγια, με το στόμα του Μώμου:

— Έβάν άπότ' δε θά σάς ρίξω εγώ μοναχός μου. Θά σάς ρίξουν οι σκλάβοι, σαν ξυπνήσουνε μιά μέρα.

.....
κι' ούτε καν θά κοπιάσουνε. για να σάς ρίξουνε.
(ξυπνουν ενάντια σας
ούτε σαγίτες ούτε σφεντόνες, ούτε άστροπελέκια.)

Άφτά θά τα μεταχειριστούν ενάντια σου: άποφέντες της Γης.
Άμα ρίξουν άφτουνούς, θά πέσουνε και σεις (ό έπουράνιος ήσκιος τους..)

Ο κ. Γιώργος Θεοτοκάς σε μιά σχετική μελέτη του στο περιοδικό «Ίδέα» έγραφε μεταξύ άλλων για το Βάρναλη: «...Χωρατεύει με συγνητική άπλοικότητα και παίξει φάπες, ίσοι προς ίσο, με το Σωκράτη, τον Προμηθέα και τον Ίησο.»

Δέ χωρατεύει. Σοβαρολογεί. Ψεύδεται άναίσχυντα. Διαστρεβλώνει την αλήθεια. Σπρώχνει στην άκρη εκείνα που δεν τον συμφέρουν. Πώς θά μπορούσε ο μάγος

πώς θά τοῦ δώσουν τήν εὐτυχία καί τή λύτρωση; μήπως μέ μεγαλόσημες δογματικές ἐντολές, μέ θεωρακισμένα αὐτοκίνητα καί μέ μουσικές ἀστynomίες; Μισεῖ τὸν Ἰησοῦ ὁ Βάρναλης. Γιατί, ἕνας Χριστὸς ὤπηρεε καί σάν τὸ Βάρναλη, τόσο πολλοὶ ποζῶνται καί ρηχοὶ ψευτοφιλόσοφοι. Περιφρονεῖ τὸν Ἰησοῦ καί τὸν εἰρωνεύεται τὴ στιγμή πού ἕνας διαλεχτὸς νεοέλληνας λογοτέχνης, ὁ Παῦλος Φλώρος, γράφει αὐτέες τίς γραμμές:

Ἄντικρύζω μέ βαθύτατο σεβασμὸ καί κάθε τόσο μέ ἀνανεωμένη συγκίνηση τὸ Θεῖο Δράμα τοῦ Ἰησοῦ. Καί τὸν βρίσκω χίλιες φορές πῶς δυνατὸ καί πῶς περήφανο ἀπὸ τοὺς «ὑπερανθρώπους» καί τοὺς κοσμοδιορθωτὲς μέ τὸ πελέκι πού θέλησαν νὰ τὸν περιφρονήσουν. («Ξεκίνημα» τεύχος 3—4 σελ. 52)

Νὰ κι' ἡ τρίτη ἐξαόλωση, ἡ Τέχνη.

Ἐγώ μαι ἡ Τέχνη, πού νικῶ τὴν ὕλη μέ τὸ ἰδανικό.
Ἄφου ἐσοκίστηκα παντοῦ Ναζάρα (Sic) καί καμωματοῦ θά κάνω τὸ κορίτσι πιά (!)

Μέ τὴ θρησκεία καί τὴν πατρίδα τὴν ἴδια ἀπλώνουμε ἀρίδια ()
Τὸν ἴδιο ἔχουμε σκοπὸ.
Κερνοῦμε τὸ λαὸ χάσισι
ὄνειρα, ψέμματα; μιση
δὲν ντρέπονται γιὰ νὰ ντραποῦ.

Εἰρωνεύεται ὁ Δῆμος Τανάλιας τὴν Τέχνη πού μέ τὸ ἰδανικό νικαίει τὴν ὕλη γιὰ τὴ φυσικὰ τὸ δικὸ του ἰδανικό εἶναι ἡ ὕλη. Ἐχει δίκη ὁ ποιητής. Οἱ παραπάνω στίχοι, ἐκτός ἀπ' τοὺς δυὸ πρώτους, ταιριάζουν θαυμάσια μέ τὴν τέχνη του. Τὴ γεμάτη ἐσωτερικὴ καί ἐξωτερικὴ χυδαιότητα κομματικὴ ὀλισθητικὴ τέχνη. Ναι ἡ τέχνη του ἔκανε τὸ κορίτσι της καί τὸ ἐμπορεύεται ἡ ἴδια. Καί τὸ χαίρονται αὐτὸ τὸ ἐξάμβλωμα ὅλα αὐτὰ τὰ παιδιά πού κατόρθωσα ὁ Βάρναλης καί οἱ ὅμοιοί του νὰ τὰ ποτίσουν μέ τὸ χάσισι μιὰς

Δὲ χάθηκες μὰ οὔτε θά χαθεῖς
Κι' ἄς ἔρθουν πάλι οἱ Πέρσες κι' οἱ
[Λατίνοι,
Δὲν εἶσαι Κάστρο γιὰ νὰ πατηθεῖς
Εἶσαι τὸ Φῶς ΕΛΛΑΔΑ πού δὲν
[σβύνει !..

ΛΕΩΝ ΚΟΥΚΟΥΛΑΣ

ἀνῆθικης κοσμοθεωρίας, νὰ τὰ κερᾶσσουμε μέ ψέμματα γιὰ τὸν ἀληθινὸ προορισμὸ τους, μέ μίση γιὰ τοὺς συνανθρώπους τους καί ὄνειρα γιὰ ἕνα παρὰ δέισο πού στίς γωνιές του θ' ἀχνίζη αἷμα. Καί τὸ θαυμαστὸ αὐτὸ δημιούργημα τελειώνει καθὼς ἡ Ἄριστεια φέτει χάρμα καί κυλιέται σπαράζοντας ἀγκαλιὰ μέ τὴ μαίμου. Ἄφου ἐννοεῖται ἡ μαίμου μᾶς χάρισε μερικές ὥραιες στροφές, γεμάτες λυρισμὸ καί λαγαρὴ ἐμπνευση.

Νὰ σέ κοιτῶ καί νὰ σ' ἀκῶ
τρέχει τὸ σάλιο μου γλυκὸ.
Μὰ τώρα πῶς πολὺ μ' ἀρέσεις.
Μέ τὰ κουνήματα τῆς μέσης.

Ἄλλο ταιτιδί, πῶς—μπρός
κάνεις ἀνείπωτα τσαλλίμα (Sic)
ποτὲς δὲν ἔχεν ὁ χόρος
ἔτσι ταράξει μέ τὴ γύμνια.

Θὰ μπορούσαμε ἀτέλειωτα νὰ μιλήσουμε γιὰ ἕνα σωρὸ παρόμοια διαμάντια τοῦ θαυμαστοῦ αὐτοῦ βιβλίου. Ἄλλὰ αὐτὰ εἶναι ἀρκετὰ. Ἐπειτα ἔχομε νὰ μιλήσουμε καί γιὰ μερικά ἄλλα βιβλία τοῦ Βάρναλη, ἀφήνοντας ἕνα ἄλλο χαρακτηριστικὸ του βιβλίο, ὁ Σολωμὸς χωρὶς μεταφυσικὴ, γιὰ ἰδιαίτερη μελέτη (ἡ Διαλεχτικὴ στὴ λογοτεχνικὴ κριτικὴ). Μόνο ἕνα πράγμα τὸ μικρὸ μου μυαλὸ δὲ χωράει. Πῶς, ἐνῶ θεωροῦμε γιὰ ἕνοχο ἐσχάτης προδοσίας τὸ άτομο πού κλέβει ἕνα κρατικὸ ἀπόρρητο ἢ ἀντιγράφει ἕνα μυστικὸ στρατιωτικὸ σχέδιο, δειχνοῦμε συγκατάβαση σ' ἕνα ἄλλο άτομο πού φτόνει κατὰμουτρα τίς ἠθικὲς ἀξίες τῆς χώρας πού, κακῆ τῆ μοίρα, στὸ γῶμα τῆς βρῖσκειται πανάθλιος ἀποικος.

ΠΕΤΡΟΣ Ν. ΔΙΝΑΡΔΟΣ

ΣΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ: Τὰ ἄλλα ἔργα τοῦ Βάρναλη. Ἡ ἀριότητα τῆς στιχογραφικῆς του φόρμας. Ἐπιλεγόμενα.

Κι' ὄρμησαν στὴ φωνή σου τὰ
[παιδιά σου...
Καί στοὺς βράχους τῆς Πίνδου
[μέ τὸ ἀτσάλι
ἐχάραξαν, ΕΛΛΑΔΑ, τ' ὄνομά σου
γιὰ τὴν αἰωνιότητα καί πάλι.

ΣΩΤΗΡΗΣ ΣΚΙΠΗΣ

28 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ 1940

ΤΩΝ ΕΝ Θερμοπόλεις θανόντων
Εὐκλεῆς μὲν ἀ τύχα, καλὸς δ' ὁ πότμος,
βωμὸς δ' ὁ τάφος, πρὸ γόνων δὲ μνάστις
ὁ δ' οἶκτος ἔπαινος
ἐντάφιον δὲ τοιοῦτον οὔτ' εὐρῶς
οὔθ' ὁ πανδαμάτωρ ἀμαυρώσει χρόνος.
Ἄνδρῶν δ' ἀγαθῶν ὄδε σηκὸς οἰκέταν εὐδοξίαν
Ἐλλάδος εἴλετο· μαρτυρεῖ δὲ καί Λεωνίδα
ὁ Σπάρτης βασιλεὺς, ἀρετῆς μέγαν λειοπτώως
κόσμον ἀνάωνν τε κλέος.

ΣΙΜΩΝΙΔΗΣ

ΣΚΟΤΑΔΙ πικνὸ σκέπαζεν ἀπ' ἄκρη
σ' ἄκρη τὴν γηραιά· Ἡπειρο, Μαῦροι
γῆπερ πετοῦσαν στοὺς θολοὺς
τῆς ὀρίζοντες. Κρωξίματα ἄγρια,
σατανικὰ ἀντιχοῦσαν μέσα ἀπ' τίς φλόγες
της. Κι' ἐρείπια τρομαχτικὰ καί ἀπαίσια,
εἶχαν σφαιρεῖται παντοῦ κι' εἶχαν
σκεπάσει τίς πεδιάδες, τίς πόλεις, τὰ
ὄρη της! Παλῆες Αὐτοκρατορίες μέ παρὰ
ῤόση κι' ἱστορία αἰῶνων, ποῦχαν κάποτε
στήσει μέ τοὺς νικηφόρους στρατοὺς
τους κυριαρχία στοὺς ἄλλους, εἶχαν
ἐκμηδενισθῆ...

Λαοί, πού πολέμησαν κι' ἀντιστάθηκαν
ἠρωϊκὰ μέχρι τέλους, κοίτονταν δοῦλοι...
Μιὰ ἀπελπισμένη μονάχα κραυγὴ ἔβγαζε
ἀπ' τὰ στήθεα τῶν ραγιάδων, πού ἡ
ἠχώτης ἀντιχοῦσε φριχτὴ ἀνάμεσα στοὺς
σοροὺς ἀπὸ τ' ἀποκατῖδια.

Κι' ἡ Λεφτερία τῆς Εὐρώπης διωγμένη,
καὶ λαχανιασμένη μετὰ βίας ἔψαχνε νὰ
βρῆ μιὰν ἄκρη γῆς γιὰ νὰ τερματίσει τὴ
μαρτυρικὴ τῆς πορεία...

Ἄλλο ἦλιος ἀνέτελλε κάθε Αὐγὴ γιὰ ν'
ἀντικρύσει πῶς πονεμένα τῶν ἀνθρώπων
τὰ πρόσωπα, γιὰ νὰ φαίση μιὰ καινοῦργια
δυστυχία. Τὸ τελευταῖο κτήμα τῆς
Ἄνθρωπότητας, ἡ Ἐλπίδα, εἶχε πάψει
νὰ τονῶν τίς στρατιές τῶν Σκιῶν
πού δὲ βλέπαν μπροστὰ τους ἄλλο ἀπὸ
μιὰ νόχτα ἀξημέρωτη...

Ξημέρωσε ὁμῶς θαμπὰ στὴν ἀρχή, καθαρῶτερα
καὶ διαυγέστερα ὕστερα, μιὰ Ἀθάνατη
Μέρα. Ἦταν κάποια Δευτέρα: 28 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ.
Ἄπ' τὴ χώρα πού βγήκε τὸ φῶς, ποῦχτισε τοὺς Παρθενῶνες
καὶ γέννησε τοὺς Διγενῆδες ἀντήχησε
σάν ὑπερκόσμος μιὰ λέξη: ΟΧΙ! Πέρασεν
ὁ ἀντίλογός της τὰ βουιά, ἄρδισια
τίς ἐρήμους καὶ φώτισε τὸ ματωμένο
ὄριζοντα. Στάθηκε στὸ στερέωμα ἠλιος
δλόλαμπρος, πού ὁμορφότερο δὲν εἶχε
γνωρίσει ὁ κόσμος ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν
Θερμοπολῶν!

Ἐφεξεν οὐράνιον παντοῦ κι' ἀνακούφισεν
τὰ ἑκατομύρια τῶν δίχως Πατρίδα ζωντανῶν
νεκρῶν.

Τὰ βλέμματα δόσιστα στὴν ἀρχή, ἔκθαμβα
ἔπειτα, στράφηκαν σὲ κάτι χιονοκορφές
τῆς νοτιανατολικῆς Εὐρώπης. Ἀπάνω
στὴν Πίνδο! Καί εἶθαν νὰ ζῆ, νὰ συντελεῖται
ἕνα θαῦμα. Κάτι πού φάνηκε
ὄνειρο, ψευδαίσθηση, ὄπτασια...

Μιὰ χούφτα μισόγυμων ἠρώων ν'
Ἀγωνίζεται τίτανεια καί τελικὰ νὰ Νικᾶ
τὸν ἐξοπλισμένο στρατὸ μιᾶς Αὐτοκρατορίας!
Ἐύνησε τότε στὴ ψυχὴ τῶν σατισμένων
θεατῶν τὸ μεγαλεῖο μιᾶς Φυλῆς πού ποτὲ
δὲν γερνάει. Εἶναι ὑπέροχη κι' ἀφθαστὴ
ὄπως τὴν πρώτη μέρα πού δημιουργήθηκε...

Ἐκεῖ πάνω στὸ θρυλικὸ βουνὸ πού Νικήθηκε
ἀπὸ τὸ Πνεῦμα ἡ Βία, πολεμοῦσαν
στὸ πλάι τῶν νέων ἠρώων, οἱ Ἀθάνατοι
Πρόγονοι. Εὐλόγοῦσαν τὸν χωρὶς
καμιά λογικὴ Ἄγωνα τους, ὁ Λεωνίδας
κι' ὁ Μιλτιάδης, ὁ Θεμιστοκλῆς
κι' ὁ Ἀλέξανδρος, οἱ Βυζαντινοὶ
μέ τοὺς Ἱερολοχίτες κι' οἱ Ἀγωνιστὲς
τοῦ 21. Τοὺς δὴγοῦσεν ἡ ἐκδίκησις
τοῦ Θεοῦ, καί τοὺς ἔφερε μέ χορτάριον
στὴ φάνη στὴ Νίκη, στὴ Δόξα, στὸ Φῶς,
στὴν Ἀθανασία!

Ἐνας κόσμος δλόκληρος βαστοῦσε τὴν
ἀναπνοή του, ἔχυνε δάκρυα εὐγνωμοσύνης,
κι' ἔριχνε ρόδα στὸ διάβα τῶν νέων
μαρτύρων τοῦ Γένους! Μιὰ βοή ἀπὸ
ἐπαίνους καὶ πανηγυρικὸς καὶ ποιήματα
ἔρχονταν ἀπ' τὴν Ἀνωρρότητα πρὸς
Αὐτοῦς, πού ἔπαινε πρὸ 2500 ἐτῶν οἱ
πατέρες τους, κρατοῦσαν τώρα στὰ χέρια
τους τὸν Χριστιανισμὸ καὶ τὸν Πολιτισμὸ.
Ὁ Θεὸς ἔταξε, στοὺς λίγους τῆς μοναδικῆς
σ' ἠρωϊσμὸ, θυσία κι' ὀλοκαύσωμα Ἐλλάδας
ὑπερασπιστῆς, νὰ σώσουν τὴ Λευτεριά
τῶν πολλῶν... Νέες Σαλαμίνες
γεννήθηκαν καὶ νέοι

Βουλαροκτόνοι ξανάζησησαν πού λέγονταν: Κορυτσά, 'Αργυροκαστρο, Χειμάρρα, Κλεισούρα Σακελλάριου, 'Ιατρίδης, Δαβάκης...

Μιά «Νέα 'Ελλάς» εγεννήθηκε γιά νά πραγματοποιήση τά δράματα τών ποιητῶν, ἔλεγε τότε ἡ μοναδική ἡθική προσωπικότητα τῆς ἐποχῆς μας: ὁ Στρατάρχης Σμυτς.

Καί γιά νά διδάξη τοὺς ἀνθρώπους πού ρίξαν τὰ ὄπλα ἀντικρούοντας τὴν ἀπεραντὴ ἔκταση τῆς 'Υλικῆς μηχανῆς, τὸ δρόμο τῆς τιμῆς, τοῦ Γολγοθᾶ, τῆς Θυσίας...

Οἱ νέοι 'Ηρωες φάνηκαν ἀνώτεροι τῶν Παλιῶν καί γίνηκαν οἱ Πυρφόροι 'Αγγελιοὶ μιᾶς Δεύτερης 'Εθνικῆς Παρουσίας!

Τὸ φῶς πού ἔλαμψε γιά ἔξι μῆνες ξανά σβυσε. 'Η 'Ελλάδα πτώμα, ἔπεσε! Γύρω τῆς δάφνης, Δόξα ἀφθαρτὴ πού θέρμαινε τίς πληγές καί τὴ γύμνια τῆς καί μιὰ σειρά παιδιῶν τῆς πούχαν ἀνεβῆ στὰ 'Ηλύσια, ἀφοῦ μὲ τὸ 'Ελληνικὸ Αἷμα τοὺς ἔγραψαν γι' αὐτὴν νέες σελλίδες.

'Αφοῦ ἔγιναν Πρόγονοι τῶν Νέων 'Ελλήνων πού θάρθουν. 'Αφοῦ ξαναζωντάνεψαν τοὺς τρακόσιους καί τοὺς ἔφεραν νά δοῦν πόσο μοιάζαν μ' ἐκεῖνους, ἀφοῦ ἔνωσαν σὲ σκάλα 'Ιακώβ μὲ τίς δάφνες καί τὰ τρόπαιά τους τὴν 'Αρχαία 'Ελλάδα μὲ τὴν ταρηνή, κι' ἀφοῦ ἔγιναν πρῶτοι ἀγγελοὶ μιᾶς Νέας, Μεγαλῆς Πατριδᾶς!

Γίνηκαν ἡ παρηγοριά τῆς ἀλυσσοδεμένης τρισήμευ χρόνιας Μάννας. Κι' ἡ 'Ελπίδα πῶς ἡ θυσία τῶν Τιτάνων—παίδων τῆς θά τὴν ὀδηγοῦσε μιὰ μέρα στὴν ἐκπλήρωση τῶν προαιώνιων πόθων τῆς πού ἑκατονταετηρίδες μέναν κλεισμένες σὰν ὑπέρατο φυλαχτὸ στὴν ἀγία κιβωτὸ τῆς Μεγάλης 'Εθνικῆς Διαθήκης!

Καί διάβηκαν ἔξι χρόνια. 'Η τυραννία πού πρώτοι κατέλυσαν στὴν Πίνδο οἱ συνεχιστὲς τῆς 'Αγίας 'Ιδέας, οἱ λευκοφόροι 'Αγγελιοὶ πού ἀνήγγειλαν τὴν 'Ανάσταση στοὺς σκλαβωμένους λαοὺς δπως στὶς μυροφόρες εἶχε κηρύξει τὸ χαρμόσυνο μήνυμα ὁ 'Αγγελος τοῦ Κυρίου, ξαναζῆ στὴν πιὸ φριχτὴ τῆς μορφῆς...

Σκιές ὑπανθρώπων λυμαινόμεναι τὴν 'Ανθρωπότητα πάλι. Καί κοράκια διψασμένα γιά ἀνθρώπινο αἷμα ὀμοῦν μὲ λύσσα νά σπαράξουν τὴν Πατρίδα τῶν Πατρίδων, 'Εκείνην πού μαρτύρησε κι' ἔμαθε τὸν κόσμον πῶς πρέπει νά ζῆ ἀλλὰ καί πῶς νὰ πεθαίνη.

Τὸ πρωὶ τῆς 28 'Οκτωβρίου 1946 δταν οἱ πρῶτες ἀχτίδες ἀπ' τὸ γλυκοχάραμα θά

ματώσουν τὸν 'Υμηττὸ, μ' ἓνα Σάλπισμα Θεῶ τοῦ ἔγερθῶν οἱ Νεκροί!

Καί ἀπ' τὸν ἥσυχο τόπο δπως τότε, πρὶν ἔξι χρόνια θά παρελάσουν στοὺς δρόμους ἀκούγοντας τὰ χαρμόσυνα κουδούνισματα τῶν Ναῶν, γιά νά δοῦν τὸν κόσμο πού ἔχτισαν.

Τὸ βλέμμα τους θά σχίσῃ τοὺς ὠκεανούς καί τίς στέπες τῆς Μόσχας πού ἔσωσαν μὲ τὴ θυσία τους. Καί θά προσπαθῆσιν νά διακρίνῃ. Μὰ μάταια! 'Ο κόσμος πού ὄνει ρεῦτηκαν καί γιά τὸν ὁποῖον πέσαν, δὲν χρίστηκε! Τίποτα δὲ θά ἀκούσουν! Τὰ λόγια πού τοὺς προέπεμψαν στὰ Ξεσπαθώματα τους ἔχουν ἔξαση! Καί μόνο μπροστὰ τους 'Εκείνῳ, ἡ Γαυκειά τους Μανοῦλα ντυμένη μὲ τὴ Γαλανόλευκη, θά τοὺς ρίξῃ ἓνα βλέμμα ἐδνωμοσύνης θολωμένο ἀπὸ δάκρυα πόνου γιά τὴν 'Αδικία τὴν Τερατῶδη πρὸς αὐτὴν τῶν ἀπατεῶν ἐκείνων πού διευθύνουν τίς τύχες τῶν 'Εθνῶν καί φαντάζονται πῶς θά δημιουργήσουν Νέο Κόσμον ἔγκαταλείποντας τὴ χώρα πού τοὺς ἔδωσε τὴ Νίκη...

'Η θλίψη τους μόνο μὲ τὸ βλέμμα αὐτὸ θά μετριασθῆ. Καί στὴ γενναία ψυχῆ τους θά γεννηθῆ ἓνα ἐρώτημα πού κανεὶς δὲ θά μωροῦσῃ ἀλοίμονο ν' ἀποκριθῆ: Κατὰ τί διαφέρει τὴ Τάξη τῶν πραγμάτων σήμερα, ἀπὸ ἐκείνη πού διακήρυτταν πῶς θά φερναν μεταπολεμικὰ στὸν κόσμον οἱ νῦν ἡττημένοι;

'Αλλὰ ὄχι! 'Η θυσία τους δὲν εἶναι μάταιη! 'Ανοιξαν τὸ δρόμον γιά τὴν 'Εθνικὴν ὀλοκλήρωση! Γίνηκαν ἡ ἐνσάρκωση τῶν Ἰδανικῶν μὲ τὰ ὁποῖα ζοῦν τριάντα αἰῶνες ἑκατὸ ἑλληνικῆς Γενεῆς!

Καί πεθαίνοντας γίνηκαν Θρῦλοι! Καί ὁ θρῦλος τῶν ἀθάνατων νεκρῶν διατρίβει στὸ στερέωμα τῆς ἐθνικῆς ψυχῆς. Πάνω στὸ στερέωμα τοῦτο φεγγολοῦν χιλίων εἰδῶν ἀστέρια, ὁ κόσμος τῆς ἱστορίας τοῦ ἔθνους, ἀξίες, Ἰδανικά καί πόθοι καί ὄνειρα πού ἀνέτειλαν ἀπ' τὸ θαμβὸ φῶς τοῦ 'Αγῶνα καί τοῦ Πόνου. Εἶναι ἔκφραση τῆς ψυχῆς τοῦ 'Ελληνικοῦ Λαοῦ καί φάροι πού κατευθύνουν τὴν διατῆς ἱστορίας ἀνηφορικὴ πορεία τῆς Φυλῆς. Κι' εἶναι μορφῆς πού ἐξιδανικευμένες διαρκῶς ἀνέρχονται στὸ ζεῖνθ τοῦ ψυχικοῦ στερέωματος τῆς 'Ελλάδας καί περιτρογυρίζουν τὸν πόλον, οἱ ἀστερισμοὶ τοῦ ὁποῖου οὐδέποτε δύνουν.

Σπάνια τύχη ἔλαχε σ' ἐκεῖνους πού θυσίαστηκαν γιά τὴ Σωτηρία τῆς Πατρίδας τους, νά περιβληθοῦν δηλαδὴ πεθαίνοντας ἀπὸ τὴν αἴγλη τοῦ θρόλου. Μ' αὐτοὺς γράφει τὸ 'Εθνος τὴν ἱστορία καί τὴν παράδοσή του. Καί κεφάλαιο τῆς παραδόσεως αὐτῆς εἶναι ἡ Μεγαλή 'Ιδέα, μὲ τὸ διπλότης περιεχόμενο: τὴν ἀποκατάσταση τῆς Φυλῆς καί τὴν ἀναδημιουργία τοῦ πνευματικοῦ τῆς Πολιτισμοῦ.

Τὸ 'Εθνος γυρίζει στοὺς ἐκλιπόντες ἡμίθεους σὰν νᾶσαν διαρκῶς μεταξὺ μας παρόντες. 'Οχι μόνο γιὰ τὴ ὑψώθηκα αὐτοὶ σὲ 'Ιδέα, πού μένει ἀφθαρτῆ, κι' ὄχι μόνο γιὰ τὸ θέλωμε νά διατηρητῆι στὴ ζωῆ δ,τι στὶς ἐπισημότερες στιγμὲς τοῦ Γένους ἀγάπησαν μὲ λατρεία, 'Εκείνῳ. 'Αλλὰ καί γιὰ τὴ ἀναστροφή αὐτῆ εἶναι ὁ εὐγενέστερος τρόπος τοῦ νέθους, τὸ συναίσθημα αὐτὸ τῆς ἀδιάκοπης ἐπικοινωνίας ἢ διαίσθησης τῆς ἀδιάλειπτης σὲ μᾶς παρουσίας τῶν ἐνδόξων νεκρῶν. 'Ο θάνατος δὲν εἶναι μόνο ἀποχώρηση ἀπὸ τῆ ζωῆ καί τὴν κοινότητα πᾶνω στὴν ὁποία ἀγωνίζονται καί πέφτουν οἱ ζωντανοί, ἀλλὰ εἶναι παράλληλα εἴσοδος σὲ νέα δρατότητα,

γνώριμη μόνο στὰ μάτια τῆς ψυχῆς. Στὸν κύκλο τοῦ θρόλου πού δημιούργησαν οἱ Μεγάλοι Νεκροὶ τῶν Βορειοηπειρωτικῶν μας βουνῶν στρέφει σήμερα τὴ Σκέψη ἡ 'Ελλάδα.

Κι' ἔχει τὸ δικαίωμα νά ἐλπίζῃ πῶς, στὰ ἴχνη τ' ἀνεξάλειπτα 'Εκείνων θά βαδίσουν τὰ τέκνα πού θά γεννηθῆ στὸ μέλλον, καί θά τὴν ἐμπνήσουν ἓνα πρωὶ δπως στὶς 28 'Οκτωβρίου 1940 γιά νά τῆς χαρίσουν τὴ φορὰ αὐτῆ δ,τι ὀφείλει Πολιτισμὸς τριῶν χιλιάδων ἐτῶν, δλων τῶν ἀνθρώπων, δλου τοῦ κόσμου, δλων τῶν Πατριδῶν, σ' ΑΥΤΗΝ!...

ΒΑΣΟΣ Π. ΜΑΘΙΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΘΝΙΚΕΣ ΣΤΙΓΜΕΣ

Ο ΝΕΚΡΟΣ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΙΑ

ΕΝΑΣ ΓΕΡΟΣ Κρητικὸς ἔστεκόταν ἔμπροσθ τὴν ἐπαλξιν τοῦ Φυρκᾶ καί ἐκύτταζεν, ἐκύτταζεν, ἐκύτταζε τὴν σημαία.

Εἶχε βγάλει τὸ μαντῆλι τῆς κεφαλῆς του, ὁ ἥλιος τὸν ἔψηνε καί αὐτός, ἀκουμπημένος στὸ προπέτασμα τοῦ μώλου, ἐκύτταζεν, ἐκύτταζε τὴν σημαία.

'Ἦτο ἡ δευτέρα ἡμέρα τῆς ἐπάρασεως τῆς, ἡ τρίτη ἡμέρα μετὰ τὴν λῆξιν τῆς διεθνοῦς Κατοχῆς.

Τὸν ἀντελήφθησαν δύο—τρεῖς περαστικοί. 'Ἐξανπέρασαν ἀγρότερα καί αὐτὸς ἐκύτταζεν, ἐκύτταζε τὴν σημαία.

«Τὶ τὴν ἐθωρεῖς, καπετάνιε, τὴ σημαία; Δὲν τὴν ἐχόρτασες νά τὴν ἐθωρεῖς; Δὲν τὴν εἶδες ἔχτης;» Τὸν ἐρώτησεν ἓνας.

— Τὴν εἶδα παιδί μου, τὴν εἶδα χτές γιὰ τὸν ἀπατὸ μου! Σήμερα... σήμερα τὴν θωρῶ γιά ἄλλο—γιὰ ἓνα σύντεκνό μου, πού λαβῶθηκε στὰ 97 καί πέθανεν ἀπὸ τὴν πληγῆ. Πρὶν νά ξεψυχῆσῃ, ὅμως, αἰλώνοντάς τη χέρα του κατὰ

τὰ Χανιά, ἐπρόφτασε καί μοῦ εἶπε: «'Αν ἐσὺ ζήσης, σύντεκνε, κι' ἀεισθῆς νά δῆς τὴ σημαία μας νά στηθῆ ἐ τὸ σῆμα, στὴν ντάπια, νά πᾶς νά τὴν ἐθῆς, νά τὴν ἐκαλοῦθῆς καί νάρθῆς στὸ μνήμα μου νά μοῦ φωνάξῃς δυνατὰ: «— Τὴν εἶδα σύντεκνε!

» Κι' ἐγὼ, ἔνοιια σου, καί θά σ' ἀκούσω...»

'Εσώπασεν ὁ γέρω Κρητικὸς, κυττώντας πάντα τὴν σημαία καί αὐτοὶ πού τ' ἀκουσαν ἐδάκρυσαν. Καί τὰ δάκρυα ἔσβυσαν τὴν περιέργειαν νά μάθουν τὸ ὄνομα τοῦ γέρου καί τὸ ὄνομα τοῦ συντεκνου του.

«— Ποιὸς ἦταν ὁ γέρω—καπετάνιος;» ἐρώτησα ἓνα πού μοῦ ἔλεγε τὸ γεγονός, μετὰ ἀπόροδον δύο ἐβδομάδων.

— Δὲν τὸ κατέχω. Δὲν ἐσυλλογίστηκα νά τὸν ρωτήσω. 'Εφύγαμε...

'Ἐφυγαν—καί ὁ γέρος ἐκύτταζε, ἐκύτταζε...

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ο ΠΟΡΙΩΤΗΣ

Μ ΑΥΤΟ ΤΟΥ τὸ φύλλο τὸ «Ξεκίνημα», ἡ προσπάθεια πού κρύβεται κάτω ἀπὸ τὸν τίτλο αὐτό, μπαίνει σὲ μιὰ καινούργια χρονικὴ περίοδο, ἐγκαινιάζει τὸ δεύτερο ἐξάμηνό της.

Μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ, μερικὰ στοιχεῖα βοηθητικά, νομίζω πὼς θάπαιζαν χρήσιμο ρόλο σὲ τυχὸν παρεξηγημένη ἐνατένιση τῆς προσπάθειάς του. Δὲ θέλω μὲ κανένα τρόπο νὰ παίξω τὸ ρόλο ἀπολογητῆ, γιὰ τὸν ἀπλούστατο λόγο, πὼς τὸ ἔργο μας, ἂν μπορεῖ νὰ χαρακτηρισθῆ ἔτσι, δὲν πρόφθασε ἢ δὲν κατάρθωσε νὰ προφθάσει ν' ἀπλωθεῖ καὶ ν' ἀγκαλιάσει ὅλα τὰ πνευματικὰ ἐκεῖνα ἐπίπεδα ἀνάμεσα στὰ ὁποῖα πλανιέται ἡ ἀνικανοποίητη νεανικὴ σκέψη, γιὰ νὰ δημιουργήσῃ ἔτσι βίωμα καὶ ἐπομένως τὴν ἀνάγκη ἑνὸς ἀπολογητῆ. Ἀπλούστατα, θέλω νὰ κάνω φανερά μερικὰ στοιχεῖα δοσμένα ἀπὸ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖο συνειθίζουμε ν' ἀντιμετωπίζουμε τὰ σύγχρονα προβλήματα πού ἀναγκαστικά ὄσο κι' ἐπιταχτικά προβάλλουν στὴ διαμόρφωση τῆς ἀσχηματοποίητης νεανικῆς σκέψης.

* *

Ὁ περασμένος αἰώνας μὲ τὸν τρόπο τῆς ζωῆς του καὶ μὲ τὸν τρόπο τῆς σκέψης του στέκεται μπροστά μας ὄχι σὰν μιὰ ξεπερασμένη πραγματικότητα, ἀπ' ὅπου μπορούμε νὰ ἀντλήσουμε διδάγματα, χρήσιμα γιὰ τὴν ἀέναη προσπάθειά μας γιὰ τὴν κ α λ λ υ τ ῆ ρ ε ψ ῆ τ ῆ ς ζ ω ῆ ς μ α ς (1) — προτιμῶ νὰ θέσω ρεαλιστικά τὸ σκοπὸ τῆς ἀοκνῆς ἀνθρώπινης προσπάθειας καὶ νὰ ἀποφύγω ἐπικινδυνες οὐτοπίες— μὰ στέκεται μὲ τρόπο πού ἀναγκαστικά ζοῦμε, πόσο τραγικό, συνταυ-

(1) Στὴ λέξη ζ ω ῆ δίνω εὐρύτατο περιεχόμενο. Βιοτικὸς μῶθος καθὼς καὶ πνευματικὴ προσπάθεια.

τισμένοι μ' αὐτόν. Παράτολμη σκέψη στὸ ροδίσιμα τοῦ «ἀτομικοῦ αἰώνα». Τραγικὴ ὅμως πραγματικότητα πού ζεῖ ἀναγκαστικὰ κάθε συνειδητὸς ἄνθρωπος. Ἡ κατάσταση πού δημιουργήθηκε μετὰ ἀπὸ δυὸ παγκόσμιους πολέμους, ὁλῆς στὴν πρώτη πενηκονταετία τοῦ αἰώνα μας, ἤρθε γιὰ νὰ διαψεύσει τόσο ὄνειρα, τὸσες ὑποσχέσεις δοσμένες ἀπὸ τὰ πιὸ ὑπεύθυνα χεῖλη

Ἄν θελήσουμε νὰ ζήσουμε γιὰ λίγο τὴν ἀπατηλὴ ἀτμόσφαιρα πού δημιουργήθηκε ὅταν τὸ λυκόφως τοῦ περασμένου αἰώνα τύλιγε τὸ κάθε τι μ' ἀμέτρητες φωτεινὲς ἐλπίδες γιὰ τὸ μέλλον, γιὰ τὸν ἐρχομὸ τοῦ λυτρωτῆ αἰώνα μας, τότε θὰ συντριβοῦμε κυριολεκτικά γιὰ τὸ σημερινὸ μας κατάντημα. Ἄνοιξτε ἂν θέλετε τὴν «Ἐρήνη καὶ Πόλεμος» τοῦ Λ. Τολστόη, τὸ πιὸ ἀντιπροσωπευτικὸ γιὰ μὲνα βιβλίο τῆς τραγικῆς ἀπατημένης ἐκείνης χρονικῆς περιόδου (1). Στὶς σελίδες του καθρεφτίζεται ὅλη ἡ ἀνθρώπινη προσμονή, πού βρίσκεται τὴ λύτρωσή της στὴ β α σ ι μ ῆ ἐλπίδα, πὼς τὰ χρόνια πού θὰ κυλοῦσαν ἀπὸ κεῖ καὶ μπρὸς, θάφερναν μαζὶ τους ἐκεῖνο πού γιὰ νὰ τὸ πετύχουν ἀγωνίστηκαν σκληρὰ ὀλοκλήρες ἀνθρώπινες γεννές.

Μὲ δυὸ λόγια, στὰ τέλη τοῦ δέκατου ἔννατου αἰώνα βάλθηκαν τὰ θεμέλια τοῦ χάρτινου πύργου πού ἔλαχε στὶς μέρες μας νὰ σωριαστεῖ, γιὰ ν' ἀφήσῃ ἀπροσμέτρητο κενὸ στὴ θέση του, τὸ κενὸ πού χάσκει κάτω ἀπ' τὸν σκοτεινὸ ἥλιο τοῦ εἰκοστοῦ αἰώνα. Τὸ κενὸ αὐτὸ στὴ θεωρητικὴ του μορφή, δημιουργεῖται ἴσως στὴν πιὸ κατάλληλη ἱστορικὴ στιγμή, στὴ στιγμή πού ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ἀποκαλύπτει μεγάλην σημασίαν φυσικῆς δυνατότητας πασχίζοντας νὰ τις καρπωθεῖ γιὰ νὰ ὀλοκληρώσει τὴν προσπάθειά του, δημιουργεῖται πᾶνω στὴν ὥρα πού δοκιμάζουμε ἕνα τρανὸ ἄλλα πρὸς τὰ μπρὸς, ἀκριβῶς γιὰ νὰ μᾶς κάνει φανερὸ τὸν κίνδυνον πού κρύβεται μέσα σ' αὐτὴ τὴν ἴδια τὴν ὑπερ-

(1) Δὲν ἐξετάζω τὴν εἰδικὴ περίπτωση πού βρίσκεται σ' ὁ πρόσωπον τοῦ Λέοντα Τολστόη καὶ πού βεβαιώνεται διὰ τὴν αὐτὴν εἰδικὰ τὸ βιβλίο.

ενταση τῶν αἰσθησῶν μας. Κάποια μεγάλη ἀλήθεια, τὸ μέγεθός της ἐξισώνεται μ' ἐκεῖνο τῆς συμφορᾶς μας, πού ἂν καὶ φοβόμαστε νὰ τὴν ἀναγνωρίσουμε σὰν ὑπέρισταο κριτὴ κάθε μας προσπάθειας, παίρνει σάρκα καὶ ὄστα γιὰ νὰ καταντήσῃ ὁ τρομαχτικὸς ἐφιάλτης μας :

Προχωρήσαμε ἀφάνταστα βάζοντας κάθε φυσικὴ ἐνέργεια κάτω ἀπ' τὴν κυριαρχία μας, μὰ δὲν κατορθώσαμε νὰ ὑποτάξουμε τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτό μας. Κι' αὐτὸ γιὰ τὸ δὲν θελήσαμε νὰ τὸν γνωρίσουμε, νὰ γνωρίσουμε ἐπιτέλους τὸν «ἄνθρωπον αὐτὸ τὸ ἄγνωστο» (Carrel). Στρέψαμε παντοῦ τὸ βλέμμα μας, μονάχα μέσα μας δὲν τὸ στρέψαμε, καὶ πιὸ συγκεκριμένα, παρακολουθήσαμε μὲ ἐνδιαφέρον κάθε ὕλικὴ ἐκδήλωση τῆς ζωῆς μας καὶ ἀδιαφορήσαμε γιὰ κείνον μὲ τὸ ὁποῖο πρωταρχικὰ ἔπρεπε νὰ καταπιαστοῦμε: τὴν πνευματικὴν μας ὑπόσταση σ' ὅλες τῆς τῆς ἐκφάνσεις. Ἔτσι λοιπὸν ἡ οὐσία στέκεται ἰξέμενη σὲ μᾶς, μὰ τὸ μαρτύριό μας μεγαλώνει, γιὰ τὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ γονατίζει κάτω ἀπ' τὸ βάρος τῆς ὕλικῆς πρὸ ὄσου.

Νὰ ἡ ἀλήθεια πού κρύβεται στὸ βάθος τοῦ κενοῦ πού δημιούργησε ὁ αἰώνας αὐτὸς τῆς κακοδαμονίας, ὁ αἰώνας μας. Καὶ κείνον πού ἐπιδρᾷ ἀναστασιακὰ πᾶνω μας, εἶναι ἡ συνέχιση αὐτῆς τῆς ξέφρενης ὕλικῆς μας προσπάθειας, πού σὰν ἀρχὴ ἔχει τὴν ὕλιστικὴ νοοτροπία πού μᾶς ἄφησαν οἱ «οὐμανισμοὶ» καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι ἐγωκεντρικοὶ «-ισμοὶ» τοῦ αἰώνα πού ἔδωσε πρῖν ἀπὸ πενήντα χρόνια. Νὰ γιὰ τὸ δέκατος ἔννατος αἰώνας δὲν μπορεῖ νὰ θεωρηθεῖ ξεπερασμένη πραγματικότητα. Φτάνουμε λοιπὸν στὸ συμπέρασμα, πὼς ἡ σύγχρονη τραγικὴ πραγματικότητα παρουσιάζεται στὴν τελευταία τῆς ἀνάλυση σὰν ἀναπόφευχτο ἀποτέλεσμα

τῆς ὕλιστικῆς νοοτροπίας τῆς ἐποχῆς μας.

* *

Ἡ γενιὰ τῶν δυὸ πολέμων φαίνεται ἀποκατωμένη, μᾶς τὸ δείχνουν τὰ πράγματα, καὶ ἀναγκαστικὰ ἀνίκανη νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν ἀπαραίτητη στροφὴ ἀφοῦ πρῶτα συλλάβῃ τὸ νόημα τῆς ἐποχῆς μας. Ἐξακολουθεῖ νὰ κάνει χρῆση παλιῶν δεδομένων καὶ ἡ πολυτίμη πείρα πού μᾶς ἄφησαν οἱ μαῦροι καιροὶ φαίνεται νὰ χρησιμοποιεῖται μ' ἀδέξιο τρόπο.

Ἡ γενιὰ ἡ δικιά μας, ζώντας τις συνέπειες αὐτοῦ τοῦ τρόπου ζωῆς, ἀναγκασμένη ν' ἀναπνεύσεται μέσα σ' αὐτὴ τὴν πνιγερὴ ἀτμόσφαιρα τοῦ μεταπολεμικοῦ—μὲ κάποια ἐπιφύλαξη—κόσμου, εἶναι φυσικὸ νὰ θελήσῃ ν' ἀντιδράσῃ, φτάνει νὰ τὸ θελήσῃ μ' ὀλοκληρωμένη τὴ συναίσθηση τῆς πραγματικῆς σωτηρίας προσπάθειάς της.

Ἐναν ἐπικίνδυνον δρόμον διάλεξε τὸ περιοδικὸ τοῦτο, νὰ βρεθεῖ στὶς πρῶτες γραμμὲς τῆς τρανῆς αὐτῆς προσπάθειας. Φροντίζει νὰ χεῖ τὴ συναίσθηση στὸ μεγαλύτερο δυνατὸ σημεῖο, τῆς εὐθύνῃς πού τὸ περιβάλλει μὲ ἀχαροτὸν τρόπο.

Νόμισε πὼς ἡ τέχνη—ἡ πιὸ τραγικὰ παρεξηγημένη ἀξία τοῦ πολιτισμοῦ—τοῦ προσφέρει ὅλες τὶς δυνατότητες νὰ ὑποβάλλῃ στὴ νέα γενιὰ τὴ μεγάλη συναίσθηση τῆς κοσμογονικῆς προσπάθειας πού μέλλει νὰ συντελεσθεῖ. Ἔτσι, μονάχα ἔτσι, θὰ βρεῖ κι' αὐτὴ—ἡ τέχνη—τὴν πραγματικὴ τῆς ἀξία, ὄχι στὴν ἀναρχὴ αὐτοτέλειά της μὰ στὸν πρωταρχικὸ ρόλον πού καλεῖται νὰ παίξῃ στὴ μεγάλην στροφῆ.

ΤΟ ΘΑΥΜΑ ΤΩΝ ΘΑΥΜΑΤΩΝ

ΜΕΣΑ απ' τὰ σκοτάδια τῶν αἰ-
ώνων κι' ἀπό τὰ πέπλα τῶν καιρῶν
προβάλλει ἡ Ἑλληνικὴ ψυχὴ.

ΕΙΝΑΙ μιὰ φλόγα πού καίει στὰ
στήθια τῶν Ἑλλήνων, πού ζοῦνε στὴ
χώρα μὲ τὸν πῖό ἀγνό κι' ἀμόλυτο
οὐρανό.

ΟΤΑΝ φλόγες πολύχρωμες, πελώ-
ριες κι' ἀρπαχτικές, θεριεμένες ἀπὸ
σκοτεινὰ συμφέροντα, γεμίζουν τὸ
στερέωμα τῆς πανανθρώπινης ζωῆς,
ἡ φλόγα τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς εἶναι
μιὰ μικρὴ μὰ πάντα ἀσβυστὴ φλόγα.
ΤΟ ΘΑΥΜΑ ὁμως γίνεται. Θεριεύει
ἡ φλόγα αὐτὴ. Γίνεται τρανὴ καὶ
φτάνει ὡς τὸ θρόνο τοῦ Δημιουργοῦ.

ΦΩΤΙΖΕΙ ὅλο τὸν κόσμο, ὅταν αὐ-
τὸς ὁ κόσμος χρειάζεται ἕνα φωτει-
νὸ παράδειγμα ἠρωτισμοῦ κι' αὐτοθυ-
σίας, γιὰ νὰ ξυπνήσῃ ἡ νοσηρὰ κοι-
μισμένη ψυχὴ του.

ΕΓΙΝΕ καὶ τώρα τὸ ἄθαυμα. Στὰ χρο-
νία τὰ δικά μας.

Η ΕΛΛΑΔΑ πῆρε τὸ Γολγοθὰ τῆς
ὁ κόσμος ξύπνησε.

ΕΙΔΕ κι' ἐγνώρισε. Ἀποτίναξε ἀπὸ
πάνω του τὴ νάρκη τῆς Ὑλῆς. Τὸ
πνεῦμα τῆς Ἐλευθερίας κέρδισε.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ Φυλὴ ἔγινε ἀκόμα μιὰ
φορὰ ὀλοκαύτωμα στὸ βωμὸ τῆς πα-
νανθρώπινης εὐτυχίας. Μὰ οἱ ἄνθρω-
ποι πλημμυρισμένοι ἀπ' τὸν ἐγωϊ-
σμό τῆς δυνάμεως τους λησμονοῦνε
ἐκείνους τοὺς θ ι α λ ε χ τ ο ὺ ς πού
γέμισαν τὴν ψυχὴ τους μὲ θάρρος γιὰ
ἕνα σκληρὸ ἀγῶνα καὶ τοὺς ἔδειξαν
τὸ δρόμο τοῦ χρέους καὶ τῆς αὐτο-
θυσίας.

ΤΟΥΣ ξεχνοῦνε γιὰ νὰ τοὺς εὐμη-
θοῦνε ὅταν θὰ τοὺς ἔχουνε πάλι
ἀνάγκη.

Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ψυχὴ πικραμένη τρα-
βιέται στὴν ἄκρη. Δέ σβεῖ ὁμως.
Ζεῖ. Ζεῖ αἰώνια. Ζεῖ ὡς πὸν νάρθη

τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου κι' ὁ κό-
σμος νὰ χρειαστῇ μιὰ νέα θυσία, ἕ-
ναν καινούργιο Γολγοθὰ, ἕνα νέο
μεγάλο θαῦμα. Τότε ὁ λαὸς τῶν Ἑλ-
λήνων θὰ φωνάξῃ ΠΑΡΩΝ, γιὰτὶ μιὰ
εἶναι ἡ μοῖρα του : ΘΕΡΜΟΠΥΛΕΣ.

ΚΙ' Ο ΠΟΛΕΜΟΣ τέλειωσε κι' ἡ Ἑλ-
λάδα περιφρονεῖται. Ὡς πότε τὰ
παιδιά τῆς θ' ἀφήνωνται σέ χέρια
ἀνθρώπων πού ἴσαμε χτές δὲν εἶχα-
νε ἀλφάβητο : ὡς πότε ἡ διπλοπρο-
σωπεῖα, τὸ ἔγκλημα κι' οἱ πρόστυ-
χοι κόλακες θὰ μένουν ἀτιμώρητοι ;
ΙΣΩΣ ἕνα ἤσυχο πρωῖνὸ κάποιος τά-
φος ἀνοίξει πάνω στὰ χιονοσκεπά-
στα Ἀλβανικὰ βουνά. Ἴσως ἀπὸ
μέσα του ξεπεταχτεῖ ἕνας λησμονη-
μένος ἀπ' τοὺς μεγάλους μαστρω-
ποὺς τοῦ κόσμου. σαλπικτικῆς πού
θὰ σαλπίσῃ ἕνα πρωτόφαντο σάλ-
πισμα. Τότε πολλοὶ τάφοι θ' ἀνοι-
ξοῦνε, ἀπ' τὰ ἄγρια Βορειοηπειρω-
τικὰ κορφοβούνια καὶ τὴ Ροδόπη ὡς
τὴν ἠρωϊκὴ Κρήτη. Ἀπ' τὴν Κρήτη
ὡς τὴν ἐφιαλτικὴ ἔρημο τοῦ Ἀλα-
μέϊν. Ἀπ' τὴν Ἐρημο, ὅπου ἔφτα-
σε ἡ ἀσβυστὴ φλόγα τῶν λευκῶν
Βωμῶν τῆς Ἑλληνικῆς πατρίδας ὡς
τὴ γῆ τῆς Φρατζέσκας ντὰ Ρι-
μινι.

ΑΥΤΟΙ πού θὰ βγοῦν ἀπ' τοὺς τά-
φους αὐτοὺς μαζί μ' ὄλους τοὺς
ἄλλους μάρτυρες, πού θὰ ξεπετα-
χτοῦν ἀπὸ κάθε γωνιά τῆς μαρτυ-
ρικῆς Ἑλληνικῆς γῆς, θὰ σχηματί-
σουν μιὰ φάλαγγα, θὰ βροντοφω-
νήσουν ἕνα : ΚΑΤΗΓΟΡΩ !

ΚΙ ΟΠΟΙΟ βέβηλο χέρι ἀπλωθεῖ
γιὰ νὰ τοὺς σταματήσῃ, τότε θὰ πῆ
πῶς αὐτὸ τὸ ἴδιο χέρι ἔχει χαρά-
ξει στὸ ἡμερολόγιο τῆς ζωῆς του
αὐτέες τίς ἐφιαλτικὰς λέξεις : ΛΙΘΙ-
ΝΗ ΕΠΟΧΗ.

ΝΑΜΑ ΣΤΥΓΟΣ

ΧΡΗΣΜΟΙ ΤΗΣ ΛΥΡΑΣ

ΣΤΟΝ ΑΓΝΩΣΤΟ ...

Ο ΛΟΙ γυρίζουν σήμερὰ σὲ χρόνια περασμένα
Κι' ἀπ' τοὺς νεκροὺς οἱ ζωντανοὶ γυρεύουν λίγο φῶς.
Μόνος ἐγὼ στοῦ μέλλοντος ζητῶ τὰ σκότη Ἑσένα,
Σ' ἐσέ, παράκλητε, πετᾶ ὁ πόθος μου ὁ κρυφός !...

* Ἦρθες ; Θάρθῃς ; Γεννήθηκες ; Θὰ γεννηθῆς μιὰ μέρα,
Γιὰ νὰ σέ προσκυνήσουμε σὰν ἄγνωστο Θεό,
Καὶ μιὰ τοῦ λόγου σου ἀστραπὴ στὸν μαῦρο μας αἰθέρα
Νὰ φέρῃ μὲς' στὸ δρόμο του τὸν ἔρμο αὐτὸ λαό ;

Ποιὰ Δυνατέ, τὴν κούνια σου πόλι ἢ χωριὸ σοῦ κρύβει ;
Καὶ ποιὸς κομήτης πάνω σου γέρνει χρυσὰ μαλλιά ;
Μήπως παλάτι σέ γεννᾷ ; Μὴ λάμπης σέ καλύβι ;
Μὴ ζῆς σέ δάσος, σέ βουνὸ ἢ στὴν ἀκρογυαλιά ...

Θάρθῃς ! Μὲ μυστικούς παλμούς, Νυμφίε, σέ προσμένει,
Νύχτα καὶ μέρα, μιὰ θεά : τοῦ Γένους ἡ ψυχὴ
Κι' ἡ λύρα μου, πού φλόγα τῆς προφητικῆς θερμαίνει,
Σὲ προμαντεύει, ἐλπίδα μου καὶ μόνη ἴπαντοχὴ !

Σένα μὲ πόνου τραγουδεῖ τὸ κύμα μας αἰώνια,
Πάντα γιὰ Σὲ μὲ στεναγμὸ τ' ἀγέρι μοῦ μιλεῖ,
Γιὰ σένα λέν' τὴν ἀνοιξί, κρυφά, τὰ χελιδόνια,
Κι' ἡ πεταλοῦδα Ἑσὲ ποθεῖ στοῦ κρινου τὸ φιλι...

Τι θὰ κρατῆς ; Φραγγέλιο, Σκηπτρο, Ρομφαία, Λύρα ;
Θᾶσαι Προφήτης, Βασιληᾶς, Στρατάρχης, Ποιητής ;
Μαῦρο χιτῶνα θὰ φορῆς ἢ φωτεινὴ πορφύρα ;
Θᾶσαι σωτήρας — ἄνθρωπος ; Θεὸς ἐκδικητής ;

Ἔλα Τρανὲ κι' ἦρθ' ἡ στιγμή ! Στὸν οὐρανὸ μας ἴπάνω,
Κάποιο σημάδι καρτερῶ καὶ μαντικῆ φωνῆ
Μέσ' ἀπ' τὸ στήθος μου βαθεῖα μοῦ λέει—δὲ θὰ πεθάνω
πρὶν ὁ Προφήτης—Ἀρχηγὸς τοῦ Γένους μου φανῆ...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΗΣ

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΗΣ (*)

Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ είναι λοιπόν κατά το κύριον αότης Έργον καθολική και ένιατα περί της ούσιας και της μορφής του κόσμου θεωρία. 'Η ἀλήθεια αὕτη ἐπισκοπίσθη κατὰ τὸ δευτέρον ἡμισυ τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ὡς εἴπομεν ἐν ἀρχῇ. 'Ημφισβήτησαν τὸ δυνατόν τῆς μεταφυσικῆς ὡς ἐπιστήμης καὶ στηρίζουνοι ἐπὶ τοῦ Καντίου ἐπεχείρησαν νὰ περιορίσουν τὸ ἔργον αὐτῆς εἰς τὴν λογικὴν καὶ τὴν γνωσιολογίαν ἢ ἀνεγνωρίσαν ὡς μόνον πεδὸν δράσεως αὐτῆς τὴν ἀξιολογίαν. Οὕτω διδάσκουν οἱ ὁπαδοὶ τῆς θετικοφροσύνης, οἱ ὅποιοι δυνατόν θεωροῦν μόνον τὴν γνῶσιν τῶν φαινομένων καὶ τῶν σχέσεων αὐτῶν πρὸς ἀλλήλα, ὅτι ἔργον τῆς φιλοσοφίας εἶναι μόνον ἢ ἔρευνα τῶν ἀρχῶν τῆς γνῶσεως, ὅποια ἢ αἰτιότητα, ὁ χῶρος, ὁ χρόνος, ὡς καὶ τῶν πηγῶν καὶ τῶν ὁρίων αὐτῆς. Οἱ δὲ θιασῶται τῆς νεοκαντιανῆς σχολῆς τῆς Βάδης περιορίζουν καὶ αὐτοὶ τὸ ἔργον αὐτῆς εἰς τὴν ἔρευναν τῆς φύσεως καὶ τοῦ κύρους τῶν ἠθικῶν, αἰσθητικῶν καὶ θρησκευτικῶν ἀξιών, αἱ ὅποια διέπουν τὸν πνευματικὸν μας βίον. Καὶ οὕτω καὶ ἐκείνοι ἀποκλείουν κατ' ἀρχὴν τὴν ἔρευναν τῶν ἀρχῶν τῆς πραγματικότητος, περὶ τὰς ὁποίας ἡσχολεῖτο τὴν ἠ φιλοσοφία, καθορίζουσα ὡς ἀρχὴν τοῦ κόσμου τὴν βουλῆν, ὡς ὁ Σοπενχάουερ, ἢ τὴν ἀπειρον οὐσίαν, ὡς ὁ Σπινόζα, τὰς μονάδας, ὡς ὁ Λεϊβνίτιος, τὰς ἀφάστους καὶ αἰώνιας ἰδέας, ὡς ὁ Πλάτων. Ἐτέθη δηλαδὴ τὸ ζήτημα, ἂν ἢ μεταφυσικὴ ἢ φιλοσοφικὴ κοσμοθεωρία, φέρη ἐπιστημονικὸν χαρακτῆρα. Καὶ εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο ἐδόθη ἀρνητικὴ ἀπάντησις. Τὸ πρόβλημα εἶναι κατὰ πρῶτον λόγον ἀπόρροια τῆς κριτικῆς φιλοσοφίας τοῦ Καντίου. Ἄλλ' ὁ μέγας φιλόσοφος εἶχε πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν μέγιστον αὐτοῦ μεταφυσικὴν φιλοσοφίαν, καὶ ἰδὼν τὴν τοῦ ὀρθολογισμοῦ τῶν χρόνων του. Αὕτη παρήγαγε τὸν κόσμον, τὴν μορφήν καὶ τὴν οὐσίαν του, κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπὸ λογικὰ ἀξιώματα καὶ ἀπὸ ἰδέας ἐκ τῶν προτέρων καὶ διὰ μόνον τῆς λογικῆς νοήσεως, ὡς παρὰ γὰρ ἢ ἀράχνη τὸν ἰστόν τῆς ἀφ' ἑαυτῆς. Τοῦς ἰστούς τῆς μεταφυσικῆς ταύτης διέλυσε ἀναντηρήτως ὁ Κάντιος. Ὁ ἴδιος ὅμως ἀφῆκεν ἀνοικτὴν τὴν θύραν πρὸς μίαν νέαν μεταφυσικὴν. Καὶ μετὰ τὴν κατάρρευσιν τῶν μεγάλων μεταφυσικῶν συλλήψεων τῶν μαθητῶν του, ἢ μεταφυσικὴ ὀρμη ἕταμα νέας ὁδοῦ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν καὶ τῆς νεωτέρας ἐπιστή-

) Συνέχεια ἀπὸ τὸ προηγούμενον

μης. Ὅπως αὕτη εἶναι μεθοδολογικῶς συνδυασμὸς ἐπαγωγῆς καὶ παραγωγῆς, τοιοῦτοτρόπως ἐχρησιμοποίησε καὶ ἢ φιλοσοφία πλουσιώτερον καὶ τὴν ἐπαγωγικὴν μέθοδον, τὴν ἄνοδον ἐκ τῶν ἐπὶ μέρους εἰς τὸ γενικόν, ἐκ τῶν καθ' ἕκαστον πρὸς τὸ ὅλον, ἐκ τοῦ συγκεκριμένου πρὸς τὸ ἀφηρημένον. Αἱ διάφοροι ἐπιστήμαι προβαίνουν εἰς τὴν συγκρότησιν ὑποθέσεων καὶ θεωριῶν ἀφορμωμένων ἀπὸ τὰ ἐπὶ μέρους δεδομένα τῆς ἐμπειρίας. Δι' αὐτῶν συμπληροῦνται τὰ κενὰ τῆς γνώσεως, δημιουργοῦν γνῶσιν κατὰ πρόληψιν, διὰ τῆς ὁποίας ρυθμίζεται ἢ περαιτέρω ἔρευνα, καὶ ἀναμένουν τὴν ἐπαλήθευσιν τῆς γνώσεως ταύτης διὰ νέων δεδομένων τῆς ἐμπειρίας. Ἐκ τῶν ὑποθέσεων καὶ θεωριῶν τούτων ἐρμηνεύουν τὰ φαινόμενα τῆς ἐμπειρίας. Μὲ ἄλλας λέξεις τὴν ἐπαγωγὴν διαδέχεται ἢ παραγωγή. Ὅσακι τὰ νέα δεδομένα δὲν πιστοποιοῦν τὴν θεωρίαν, ἀντικαθίσταται αὕτη ἢ τροποποιεῖται συμφῶνως πρὸς τὴν νέαν ἐμπειρίαν. Ὅπως συνέβη λ. χ. κατὰ τὸ παρὸν περὶ τὴν φυσικὴν καὶ τὴν βιολογίαν. Κάτι ἀνάλογον πράττει καὶ ἢ σύγχρονος φιλοσοφία. Μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι εἰς τὴν συγκρότησιν τῆς ἰδικῆς τῆς θεωρίας χρησιμοποιοῖ ὡς βάσιν ὄχι τὰ δεδομένα μίᾳς ἐπὶ μέρους ἐπιστήμης, ἀλλὰ τὰ πορίσματα ὄλων τῶν ἐπιστημῶν, τῶσιν τῶν φυσικῶν ὅσον καὶ τῶν πνευματικῶν. Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι εἰς τὴν συγκρότησιν τῆς φιλοσοφικῆς περὶ κόσμου θεωρίας μετέχει ὁ ὅλος ἄνθρωπος, ὄχι μόνον ὁ νοῦς, ἀλλὰ καὶ ἢ φαντασία, τὸ θυμικόν, ἢ βούλησις, τὰ ἀξιολογικὰ βιώματα τοῦ φιλοσόφου.

Τοῦτο συμβαίνει βέβαια καὶ κατὰ τὴν συγκρότησιν τῶν θεωριῶν τῆς ἐπιστήμης, ἀλλ' ὄχι εἰς οἷον βαθμὸν παρατηρεῖται κατὰ τὴν φιλοσοφικὴν κοσμοθεωρίαν. Οὕτω ἢ μεταφυσικὴ δὲν προβάλλει ἀρασίμους θεωρίας, δὲν σκοπιεῖ ἰδέας ἐκπηγάζουσας ἀτάκτως ἐξ αἰφνιδίων ἐκλάμψεων τοῦ πνεύματος, οὔτε στηρίζεται ἐπὶ αὐθεντίας ἢ ἀποκαλύψεως. Ἐκθέτει καὶ κατοχυρώνει τὴν θεωρίαν τῆς διὰ τῆς λογικῆς ἀναπτύξεως τῶν ἰδεῶν. Παρακολουθεῖ τὰς προόδους τῶν ἐπὶ μέρους ἐπιστημῶν, πρόθυμος ὅπως τροποποιεῖ τὰς ἐπόψεις τῆς συμφῶνας πρὸς τὰ ἀδιάρβητα πορίσματα αὐτῶν. Ἄλλὰ κατὰ τὴν συγκρότησιν τῆς θεωρίας τῆς διέπεται ὑπὸ γενικοτάτων ἰδεῶν, αἱ ὅποια παραμένουν διὰ μέσου τῶν αἰῶνων αἱ αὐταί. Αἱ ἰδέαι αὗται ἀντιστοιχοῦν πρὸς τὰς ἀναποδείκτους προϋποθέσεις τῶν ἐπιστημῶν, καὶ εἶναι ἔκφρασις τῆς βασικῆς θέσεως τοῦ φιλοσόφου ἔναντι τῆς

πραγματικότητος, αἰώνιοι τρόποι τινὰ προσανατολισμοί, οἱ ὅποιοι ἐκπηγάζουν ἀπὸ τῆς σύνθετον μορφήν τῆς πραγματικότητος καὶ τὴν ψυχικὴν ὄψιν τοῦ φιλοσόφου. Αἱ γενικώταται αὗται ἰδέαι παρέχουν εἰς τὰς μεγάλας κοσμοθεωρίας τὸ αἰώνιον περιεχόμενον τῶν καὶ καθιστοῦν αὐτὰς ἀθανάτους, παραπλησίως πρὸς τὰ μεγάλα δημιουργήματα τῆς ποιήσεως καὶ τῆς τέχνης καθόλου ἢ πρὸς τὰς μεγάλας θρησκείας, αἱ ὅποια εἶναι ἔκφρασις θεμελιωδῶν ψυχολογικῶν τύπων τῆς θρησκευτικότητος. Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται τὸ φαινόμενον τῆς κατὰ περιόδους ἀναβιώσεως τῶν μεγάλων φιλοσοφικῶν κοσμοθεωριῶν, αἱ ὅποια ἐπανεμφανίζονται ἀναλόγως πρὸς τὰς ἐναλλαγὰς τῆς ψυχικῆς ὄψης μίᾳς ἐποχῆς ὡς ἐρμηνεῖται τῆς πραγματικότητος.

**

Πρὸς μίαν τοιαύτην καθολικὴν καὶ ένιατῶν θεωρίαν περὶ κόσμου καὶ βίου εἶναι ἀνίκανοι αἱ ἐπὶ μέρους ἐπιστήμαι. Ὅσακις, ἐναντίον τοῦ σκοποῦ, τὸν ὅποιον ἐπιδιώκουν, ἐπεχείρησαν τοῦτο, κατήνησαν ἀφόρητοι μονομερείαι. Ὅχι μόνον ἔλλειπε ἀπὸ αὐτὰς ἢ μακρὰ φιλοσοφικὴ παράδοσις, ἀλλὰ καὶ παρασύρονται εὐκόλως εἰς τὴν ἔξαρσιν τοῦ ἀντικειμένου, περὶ τὸ ὅποιον ἀσχολοῦνται, ὡς τῆς μόνον πραγματικότητος. Ἐντεῦθεν καταφαίνεται ἢ ἀναγκαιότητα τῆς φιλοσοφίας ὡς κοσμοθεωρίας. Διότι ἢ ἀναγκαιότητα αὐτῆς ὡς γνωσιολογίας καὶ ὡς ἀξιολογίας εἶναι ἐκτὸς πάσης ἀμφισβήτησεως. Γεν νῆται ὅμως τὸ ἐρώτημα, ἂν ἢ τοιαύτη γενικωτάτη περὶ κόσμου θεωρία δύναται νὰ φέρη ἀντικειμενικὸν χαρακτῆρα. Ὡς ἦδη εἴπομεν, ἐκπηγάζει κατ' οὐσίαν ἀπὸ τὴν ἀνάγκην πρὸς λυτρωμὸν, εἰς τὸν ὅποιον φθάνει διὰ μετασχηματισμοῦ τῆς πραγματικότητος, ὡς τῆς τέχνης καὶ ἢ θρησκείας. Καὶ ὁ φιλόσοφος κινεῖται, ὡς ὁ προφήτης καὶ ὁ ποιητῆς, πρὸς τὰ δημιουργήματα του, ὑπὸ τῆς ἀνάγκης πρὸς ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῆς στενωπῆς, τὰς ἀντιφάσεις καὶ τὴν ἀλογίαν τῆς πραγματικότητος. Διὰ τοῦτο καὶ ἢ στενὴ σχέση μετὰ τοῦ μεταφυσικῆς, θρησκείας καὶ τέχνης. Ἡ ἱστορία διδάσκει ὅτι ἢ μεγάλη φιλοσοφικὴ κοσμοθεωρία προπαρασκευάζεται ἀπὸ τὴν θρησκείαν καὶ τὴν ποίησιν. Ὡς κλασσικὸν παράδειγμα θὰ ἠδύνατο νὰ χρησιμεύσῃ ὁ Πλάτων. Δὲν ἐκφράζει βέβαια τὸ περιεχόμενον τῆς διὰ θρησκευτικῶν συμβόλων οὔτε διὰ ποιητικῶν εἰκόνων, ἀλλὰ δι' ἔνοιωτον. Ὅργανον αὐτῆς εἶναι ὁ νοῦς. Δὲν δημιουργεῖ μίαν θρησκείαν ἢ ἕνα ποίημα ἢ μίαν ὑψηλὴν μουσικὴν σύνθεσιν, ἀλλ' ἕνα σύστημα, ἕνα λογικὸν ὄλον. Ἄλλ' εἶναι ἐξίσου ἀληθὲς ὅτι σπουδαῖον μέρος διαδραματίζει κατὰ τὴν συγκρότησιν αὐτῆς ἢ ποιότης τῆς ψυ-

χικῆς ὄψης τοῦ δημιουργοῦ τῆς, ἢ εἰς ψυχολογικοῦς ἔναους ὀρελιωμένην βασικὴν θέσιν αὐτοῦ ἔναντι τῆς πραγματικότητος, αἱ ἄξια τὰς ὁποίας προτιμᾷ, οἱ πόθοι καὶ αἱ νοσταλγίαι του, ἢ δύναμις τῆς φαντασίας του. Ἐπειὰ τὸ πεδὸν ἐπὶ τοῦ ὁποίου δέον νὰ στηριχθῆ εἶναι ἀπέραντον καὶ ἢ πραγματικότης, τῆς ὁποίας τὴν ἐρμηνείαν ἐπιζητεῖ, πολύμορφος καὶ ποικιλὴ Ἐπιδέχεται λοιπὸν πλείονας ἐρμηνείας, ἐκαστὴ τῶν ὁποίων στηρίζεται ἐπὶ θετικῶν δεδομένων. Ἄλλ' ὅμως τὴν μοῖραν ταύτην ἔχει κοινήν ἢ φιλοσοφία πρὸς τὰς καθ' ἕκαστον ἐπιστήμας. Μόνον ὅτι τὸ μεγάλο πλάτος τῆς ἰδικῆς τῆς θεωρίας ἐκθέτει αὐτὴν εἰς μεγαλύτερους κινδύνους. Διὰ τοῦς λόγους τούτους εἶναι τὰ φιλοσοφήματα εἰς μεγαλύτερον βαθμὸν ἐκτεθειμένα εἰς τὸν κίνδυνον τῆς παραδοκότητος παρὰ αἱ θεωρία τῶν ἐπιστημῶν. Εἶναι γνωστοὶ οἱ λόγοι τοῦ Σίλλερ: Τὰ φιλοσοφήματα παρέρχονται Ἄλλ' ὅμως, ὅπως ὁ ἴδιος προσθέτει, μένει ἢ φιλοσοφία, ἢ διαρκὴς ἐπαλήθεσις τῆς προσπαθείας πρὸς φιλοσοφικὴν κοσμοθεωρίαν Ἄλλὰ κατὰ τὴν προσπάθειαν αὐτὴν ἐπανέρχονται μεταβλημένα τὰ φιλοσοφήματα τοῦ παρελθόντος, προπαρασκευάζουσα ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς ἐποχῆς, ἀπὸ τὰ ἐκαστοτε ἐπιστημονικὰ δεδομένα καὶ ἀπὸ τὴν προσωπικότητα τοῦ φορέως τῆς κοσμοθεωρίας. Σημειώωτο ὅμως ὅτι αἱ ποικιλίαι τῆς φιλοσοφικῆς κοσμοθεωρίας εἶναι περιωρισμένα. Εἶναι δυνατόν νὰ ὑπαχθῶν εἰς τρεῖς βασικὸς τύπους, οἱ ὅποιοι συνυπάρχουν ἀλληλοσυγκρουόμενοι ἢ διαδέχονται ἀλλήλους κατὰ τρόπον, ὡστε εἰς ἕξ αὐτῶν κυριαρχεῖ σχεδὸν μονομερῶς ἐπὶ μικρὸν ἢ μακρότερον χρόνον.

**

Ἡ ζωὴ ἐμφανίζει ἀέραντον ποικιλίαν μορφῶν ὄχι μόνον ἐπὶ τοῦ βιολογικοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ ψυχικοῦ καὶ πνευματικοῦ πεδίου. Εἶναι λοιπὸν φυσικὸν νὰ ἀπαντῶμεν τὴν πολυμορφίαν αὐτὴν καὶ εἰς τὴν περιοχὴν τῆς φιλοσοφίας. Ἡ ἱστορία τῆς δεικνύει πληθῶς φιλοσοφημάτων με πλουσίας παραλλαγὰς. Διὰ τῆς ἀντιπαραβολῆς πρὸς ἀλλήλα καὶ τῆς ψυχολογικῆς ἀναλύσεως αὐτῶν δυναμέθα νὰ ἀναγάγωμεν τὴν ποικιλίαν αὐτὴν εἰς τρεῖς πρωταρχικὰς μορφὰς, εἰς τρεῖς θεμελιώδεις τύπους. Οἱ τύποι οὗτοι εἶναι οἱ ἀκόλουθοι: 1. Ἡ φυσιοκρατία, ἢ νατουραλιστικὴ τ. ἕ. κοσμοθεωρία, ὁ ἀντικειμενικὸς ἰδανισμὸς, ὁ ὅποιος ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὴν πανθεῖαν, καὶ ὁ ἰδανισμὸς τῆς ἐλευθερίας, ὅστις ἀντιστοιχεῖ εἰς τὸν θεῖσμόν. Ἐκαστος ἐξ αὐτῶν σημαίνει, ὡς ὑπεβλήθη ἀνωτέρω, μίαν βασικὴν θέσιν τοῦ ὑποκειμένου ἔναντι τοῦ κόσμου καὶ τῆς ζωῆς. Τὰ ἐκ τῆς πραγματικότητος βιώματα τῆς προσωπικότητος, τὸ εἶδος

και το παιδν αυτων καθοριζουσι και τον τυπον της κοσμοθεωριας της. 'Υπαρχουν ανθρωποι, οι οποιοι εκ φύσεως και εκ άγωγης αναγνωριζουσι αξιαν μόνον εις δι,τι προσπίπτει εις τας αίσθησεις των, οι οποιοι είναι εδαισθητοι μόνον προς τα υλικά αγαθά και διά τους όποιους ή πραγματικότης εξαντλείται εις τα υλικά αντικείμενα, εις τα φαινόμενα. 'Αλλοι είναι ευεπίφοροι προς τα πνευματικά αγαθά. Αυτά άποτελουσι δι' αυτούς την ουσίαν του κόσμου, την άληθή πραγματικότητα, το σταθερόν και μόνιμον όπισθεν της ροής των φαινομένων. Τέλος άλλοι βιοϋν ως Ισδουνάμους αξίας τόσοσ την υλικήν, την έξωτερικήν, όσον και την πνευματικήν, την ένδόμοχον πραγματικότητα και έπιζητουσι την έναρμόνισιν των προς άλλήλας. ΕΙναι αυτόνοδοτον δι,τι οι πρώτοι ρέπουσι προς την φυσιοκρατίαν, την νατουραλιστικήν έρμηνείαν της πραγματικότητος, ένω οι λοιποί προτιμουσι τον Ιδανισμόν, την ιδεοκρατικήν έρμηνείαν του ύπαρχόντος.

Ούτω ή κοσμοθεωρία ως έκφρασις γενικώτατης θέσεως έναντι της πραγματικότητος έξαρτάται έν τέλει από τας αξίας, εις τας οποίας πιστεύουσι. Δειξέ μου τον άνθρωπον σου, ίνα σου δείλω τον Θεόν σου, λέγει όρθότατα ό παλαιός έκκλησιαστικός συγγραφεύς Θεόφιλος. Καί ό Φίλτε βεβαίοί δι,τι ή φιλοσοφία έκάστου έξαρτάται από τον χαρακτήρα του, την πνευματικήν του φυσιογνωμίαν. Θά ήτο ένδιαφέρον άν ό χάρος επέτρεπε να ανάλωσωμεν την κοσμοθεωρίαν έκάστου των τριών τούτων τύπων. Θά κατεδεικνύετο ούτω και ή έπίδρασις του βασικού προσανατολισμοϋ του φιλοσόφου και εις την διαμόρφωσιν της γνώσεως του και της ήθικης του. Οι τώποι οδοι της κοσμοθεωρίας διαδέχονται, ως είπομεν, άλλήλους διά της Ιστορίας, έμφανίζοντες ειδοίς τι ανακυκλώσεως. 'Ο εις έξωθει τον άλλον, διαδεχόμενος αυτόν εις την κυριαρχίαν του πνευματικού βίου, διά να έπιστρέψη πάλιν βραδύτερον άν και όχι υπό την αυτην άκριβώς μορφήν. Πάντοτε όμως οϋδέποτε άμειγής, άλλα συγκερασμένος προς στοιχεία ελλημένα από τους λοιπούς κοσμοθεωριακοϋς τύπους. Μόλις είναι άνάγκη τέλους να σημειώσωμεν δι,τι ό τύπος της κοσμοθεωρίας, την οποίαν πρεσβεϋουσι, τελεί εις οργανικήν συνάρτησιν προς τας περί θρησκείας, τέχνης, Ιστορίας, πνευματικού καθόλου βίου έντιλήψεις μας. 'Ακόμη και προς τας μεθόδους τας οποίας χρησιμοποιϋμεν προς έρευναν αυτών. 'Εντεϋθεν έξηγουόνται αι μεγάλα αντίθεσεις, αι οποίας έπικρατουσ δι,τι προς την φύσιν της τέχνης, την οδσίαν και την καταγωγήν της θρησκείας, την φύσιν και την γενέσιν της κοινωνίας. 'Η φυσιοκρατική κοσμοθεωρία κατά βάθος υλισμός και άθετα, οδηγεί

εις θετικοκρατικήν αντίληψιν της έπιστήμης, εις νατουραλισμόν, εις μονομερή ρεαλισμόν και Ιμπρεσσιονισμόν της τέχνης, εις έξήγησιν της θρησκείας από φυσικά ένστικτα κοινά προς τας ζώων. 'Η Ιδεοκρατική κοσμοθεωρία τούαντίον άντικρύζει τα φαινόμενα ταϋτα του πνευματικού βίου κατά τρόπον δλωσ διόλου διαφορετικών. 'Αλλ' ό πόλεμος είναι πάντοτε πατήρ. 'Εκ των άντιρρήσεων ανακύπτει τό άληθές.

'Αρκεί να καθοδηγή τον άνθρωπον ως ύψηλόν Ιδανικόν ή 'Αλήθεια. 'Ισως ψυχία μόνον αυτης προσκτώμεθα μεθ' έκάστη σύγκρουσιν. Το αυτό όμως συμβαίνει και κατά την σύγκρουσιν των έπιστημονικών θεωριών. 'Ισως θά έλθουν κάποτε χρόνοι, κατά τους όποιους τά άποθρασυρθέντα στοιχεία της 'Αληθείας θά είναι άρκετά, ώστε να καθιστουσ άδύνατον τον ένα ή τον άλλον τυπον της κοσμοθεωρίας ή να ένώσωσι αυτούς εις άνώτερον τινα σύνθεσιν. 'Εως τότε όμως ή κοσμοθεωρία θά έξαρτάται από την ποικιλίαν των έξωτερικών αναγκών του ανθρώπου και από την τιοαύτην ή τιοαύτην έρμηνείαν των έκάστοτε δεδομένων της έπιστήμης. Καί είναι τόσοσ μεγάλη και ποικίλη ή πραγματικότητα, τά δέ κανά της γνώσεως ήμων τόσοσ άπειρώσ πολλά, ώστε να δικαιολογούνται όλοι οι τώποι της κοσμοθεωρίας.

Ποίος από τους τώπους αυτούς της κοσμοθεωρίας έπικρατεί κατά το παρόν; 'Ο κάματος της ψυχής από την μονομερείαν της υλιστικής φυσιοκρατίας ώδήγησεν εις άντίβρασιν έναντιον αυτης ήδη από του τέλους του παρελθόντος αιώνοσ. Αι άσχητοι νοσταλγίαι του ανθρώπου δέν είναι δυνατόν να συμπίξζονται έπι πολύν χρόνον. Διά τουτο έξώμνησαν με Ισχυρωτέραν όρμην από τα βάθη του στήθους του, ζητουσαι Ικανοποίησιν. Αι άπαντήσεις της μηχανοκρατικής κοσμοθεωρίας εις τα αιώνια προβλήματα ήσαν ύπερβαλλόντως άβασθείς. Καί άν κανεις έπιθυμή να σχηματίσθ Ιδέν της προχειρότητος, με την οποίαν έλυσε τα προβλήματα αυτά ήμπορεί να διαβάσθ τι σχετικα γράφει Έλλην φυσιολόγος εις την τρίτομον φυσιολογίαν του περί της γενέσεως του πνεύματος από τό ένστικτον των ζώων. Πλήν όμως τουτοϋ ή κοσμοθεωρία αυτη δέν εύρισκε πλέον στήριγμα εις τα πορίσματα της έπιστημονικής έρευνής. Διότι έν τω μεταξϋ έπήλθε σημαντικήτροπή τόσοσ εις την φυσικήν έπιστήμην, και Ιδίως εις την βιολογίαν, όσον και εις τας πνευματικάς. Αι καταπληκτικαί ανακαλύψεις των πρώτων σημαίνουσ ύπερνίκησιν του μηχανοκρατικού κοσμοειδώλου, τό όποιον τροποποιείται ούσιω-

δως από την έπίδρασιν των. Ούτω όμως διασεύονται τα θεμέλια του υλισμοϋ, ό άπολύς έστηρίζετο έπι του κοσμοειδώλου άκριβώς τουτοϋ. Διά την μηχανοκρατικήν έκελην αντίληψιν ή φύσις ήτο σύνολον κατά άναγκαίουσ νόμουσ συντελουμένων κινήσεων υλικών άτόμων. 'Αλλά διά της νεωτέρας φυσικής έπήλθε πλήρης μεταβολή της έννοιας της ύλης και διεσεύεθη ή άπόλυτος Ισχύς του φυσικού νόμου. 'Η μηχανοκρατική έρμηνεία του κόσμου έξκαταλείπεται όχι μόνον από την σύγχρονον φυσικήν, άλλα και από την νεωτέραν βιολογίαν. Αυτη άντικαθιστά αυτην διά της τεολογικής έρμηνείας και όμιλεί περί έντελεχείας, ψυχοειδοϋς, ψυχής ως έξάτων αιτίων της όργανικής όλότητος. Κατά τον τρόπον τουτον έξκαταλείπονται έν μέρει ή και όλοσχερώσ αι περί των παραγόντων των έξελίξεως των ειδών έπικρατήσεσαι μηχανοκρατικαί αντίληψεις. Κάτι παραπλήσιον έμφανίζεται και εις τας πνευματικάς έπιστήμας, αι οποίας ειχον κατά πολϋ έπηρεασθή από την φυσιοκρατίαν. 'Η νεωτέρα ψυχολογία διακρίνει πάλιν άστηρως τό ψυχικόν από του φυσικού και έξαίρει τας ούσιώδεις διαφοράς, που ύφίστανται μεταξύ των. Καί αυτη άφορμείται από την έννοιαν της όλότητος, εκ της οποίας έρμηνεύει τα έπι μερους ψυχικά φαινόμενα. Καί αι έπ' αυτης στηριζόμενα πνευματικά έπιστήμαί απαλλάσσονται βαθμηδόν από την φυσιοκρατικήν έπίδρασιν, διακρίνουσ άστηρως έαυτάς άπό τας φυσικάς έπιστήμας και αναγνωρίζουσι την άυτοτελή και άυτόνο-

(Συνεχίζεται)

μον φύσιν του πνευματικού βίου, του όποίου τα διάφορα στοιχεία έρευνουσιν. Ούτω κατέστη δυνατόν εις την φιλοσοφίαν του είκοστού αιώνοσ να ανασυνδέσθ τα διαρραγέντα νήματα προς τό μεγάλο Ιδεοκρατικόν παρελθόν. Το Ιδεοκρατικόν και πνευματοκρατικόν αυτό ρεϋμα, έν μέρει θεστικόν και έν μέρει πανθηστικόν, συναντώμεν εις όλας τας έκδηλώσεις του πνευματικού βίου. Εις τας προσπάθειας προς ανασυγκρότησιν φιλοσοφικής κοσμοθεωρίας, εις τας κατευθύνσεις της τέχνης, εις τα προϊόντα της λογοτεχνίας, εις τας περί θρησκείας, τέχνης, Ιστορίας και κοινωνίας έπιστημονικάς αντίληψεις. 'Η αναβίωσις της τεολογικής έρμηνείας εις τας έπιστήμας του πνεύματος έσχεν Ισχυρόν έπίδρασιν έπι των φυσικών και βιολογικών επιστημών, οι όροι άντεστράφησαν όλίγον κατ' όλίγον και ήμπορεί κανεις να είπη δι,τι σήμερα αι έπιστήμαί αυταί προσαρμόζονται προς τας πνευματικάς. 'Αλλ' ήμεις ένδιαφέρει ενταύθα τό νέον τουτο πνεϋμα εις την φιλοσοφίαν. Παρατρέχω την έκθεσιν των μεταφυσικών συλλήψεων όνομαστών φιλοσόφων των τελευταίων αυτών δεκαετηρίδων, ως και την άνάλυσιν έργων φιλοσοφούντων βιολόγων και άλλων περιφανών έκπροσώπων της έπιστήμης της φύσεως. Θά περιορισθώ εις την σύντομον έξαρσιν δύο σημείων, εκ των όποιων καταφαίνεται καθαρά και αδιάβλητα ή πνευματοτική τροπή της φιλοσοφίας. Τα σημεία αυτα είναι ή νέα περί πνεύματος και ή νέα περί 'Αξιών αντίληψις.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ Ι. ΛΟΥΒΑΡΙΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΥΜΝΟ ΣΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

106

Ω τρακόδοι δικωόητε
Και ξανάρθετε όέ μάς,
Τά παιδιά σας θέλ' ιδήτε
Πόδο μοζάζουσι με όας!

146

Από ότόμα όπον φθονάει,
Παζλνκάρια, άς μήν πωθθ,
Πώς τό χέρι σας κτυπάει
Τού άδελφού τήν κεφαλή

147

Μήν πούν' οτόν ότοχαδό τους
Τά ξένη θών άληθινά
Εάν μισούνται άνάμεδό τους
Δέν τους πρέπει έλευθερία!

95

Λάμψιν έχει δλν όλογώδη
Χείλος, μέτωπο, όφθαλμός,
Φάς τό χέρι, φώς τό πόδι,
Κι' όλα γύρω σου είναι φώς.

149

Στό αίμα αυτό, ποϋ δέν πογείτε,
Γιά Πατρίδα για Θρησκεία
Σας όρκίζω, άγκαλιασθήτε
Σάν άδέλφα καρδιακά.

150

Πόδο λαίπει ότοχαδόητε
Πόδο άκόμη να παρθθ,
Πάντα ή Νικη άν ένωθήτε
Πάντα έδοίς θ' άκολουθθ.

Δ. ΣΟΛΩΜΟΣ

Ο ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

(ΑΠΟ ΠΑΣΗΣ ΑΠΟΨΕΩΣ)

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ (ΠΡΟΤΕΡΗΜΑΤΑ — ΩΦΕΛΕΙΑΙ)

Ὁ Πλουτισμὸς τῶν γνώσεων

Γεωγραφικῶν — Ἱστορικῶν,
Βιομηχανικῶν — Τεχνικῶν κ.λ.π.

Ἡ Ἐνημερότης τῶν Παγκ. νέων

Εἰδησεογραφία — Ἱστορία,
Γεγονότα πάσης φύσεως.

τὸ Ψυχαγωγικὸν στοιχεῖον

Κωμῳδία — Τεχνάσματα.
Καλαμπουρ — Μουσική.

ὡς Βιοποριστικὸν ἐπάγγελμα

Ἐπιχειρηματιῶν — Σκηνοθετῶν,
Τεχνιτῶν — Ἀστέρων — Ὑπαλλήλων.

τὸ Ἐκλασηθητικὸν στοιχεῖον

Συμμετοχὰ — Τάξεις — Φρατίοτης,
Σκοπιμότης — Ἀρμονία.

τὸ Διδακτικὸν στοιχεῖον

Ἱστορικά — Ἔργα — Διδακτικά,
Τὸ ἀκατάλληλον δι' ἀ(ἐ)νηλικούς.

ὡς Ἐποπτικὸν μέσον διδ(δ)λίας

Φυσικῆς — Χημείας — Ἱστορίας,
Πραγματογνωσίας — Κοινωνιολογίας...

ὡς Μέσον Θετικῆς διαφωτίσεως

Ἐπιστήμης — Τέχνης,
Θρησκείας — Ἐθνούς.

ὡς Πολιτικὸν παράγων

Ἀλτροῦτισμοῦ — Ἀνθρωπισμοῦ,
Ἐναρμονισμοῦ Κοινωνικοῦ βίου.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ - ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ὅπως κάθε ἀνθρώπινη ἐπινόησι, παρόμοια κι' ὁ Κινηματογράφος, ἡ πολυσύνθετη αὐτὴ παντομίμη ἢ ἐκφραστικὴ ἢ τέχνη, ἐπιδρά διαφορετικὰ πάνω στὴν πνευματικὴ, δηλ. διανοητικὴ, συναισθηματικὴ, βουλητικὴ καὶ σωματικὴ, δηλ. κληρονομικὴ, φυσιολογικὴ ὑπόστασι τοῦ κάθε ὄπαδοῦ, ἢ θύματος του καὶ ἐμφανίζεται μὲ τὰ παραπάνω ὄρισμένα πλεονεκτήματα.

Ἄν καὶ στὰ πρώτα βήματά του ἐπιβλήθηκε ὑπερβολικὰ ἀπ' τὴς ὑπερσηνητηρικῆς νοσηρῆς ἠθικῆς ἀντιλήψεις, ὅμως κρατήθηκε ἀπ' τὴν ἀρχὴ, χωρὶς νὰ πάσῃ νὰ κατακτᾷ ἕκτοτε συνέχεια ἕδαφος.

Σήμερα, ἐπειτα ἀπ' τὴν γνωστὴ ἀλματώδη

ἀνάπτυξη καὶ τὴν καταπληκτικὴ ἐξέλιξι μιᾶς θῶτας, διαπιστώνουμε ἀπὸ γενικὴ ἀποψὶ μιᾶ ἰκανοποιητικὴ πιά θετικὴ ἰσορροπία.

Τὰ προτερήματά του ἐπιβλήθησαν τόσο ἀριθμητικὰ ὅσο καὶ δυναμικὰ, ὁλοένα δὲ ἢ 7^η Τέχνη, παρ' ὅλο τὸ ὅτι οἱ ἐπιφυλάξεις δὲν εἶναι δυνατὰ νὰ ἐκλείψουν ἐντελῶς, κερδίζει τὴν συμπάθειαν ἢ τὴν ἀνοχὴ καὶ τοῦ συντηρητικοῦ, τοῦ διατακτικοῦ ἀκόμα κοινῶς ἐπειτα μάλιστα ἀπ' τὴν κάποια στροφή τοῦ Χόλλυγουντ πρὸς τὸν «ἠθικὸ κώδικα» τοῦ Τζῶν—Μπρένν καὶ τὴν τεράστια ἐξάπλωσι τοῦ Γαλλικοῦ θετικοῦ φίλμ με τὰ περιφραμα Foyers. Ἐὰν βέβαια τοποθετήσουμε φανταστικὰ τὰ πλεονεκτήματα τοῦ

ΚΡΙΣΙΣ

τοῦ τελευταίου «ἔργου» τοῦ κ. Γ. Χωριανοπούλου «Ο ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ ΑΠΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΠΟΨΕΩΣ»

Ὅσο μελετῶ τὸ βιβλὸν τοῦ Ἀξιοτίμου φίλου κ. Χωριανοπούλου, ὁ «Κινηματογράφος...» τόσο πειθομαι ὅτι τοῦτο πρόπει ν' ἀποτελέσῃ τὸ «ἐγκόλπιον» πάσης ὕγειοῦς οἰκογενείας. Ἐπειδὴ ὅμως τὰ «ἐγκόλπια» κακῆ μοίρα ἐθεωρήθησαν ὡς σχολαστικίζοντα, κάμων σαφῆ διάκρισιν ὅτι τὸ ἴδιον τοῦ βιβλίου ἀπολύτως συγχρονισμένον (μοντέρνο) με καθαρὰς ἀντιλήψεις καὶ ὑπὸ τὸ πρίσμα τῶν σημερινῶν ἀντιλήψεων ἐξετάζον τὴν ἐξέλιξιν καὶ ἐπίδρασιν τοῦ κινηματογράφου, εἶναι γραμμένον με παρατηρητικότητα καὶ χάριν ποδ προκαλοῦν κατάπληξιν καὶ με τέχνην συγγραφικὴν ποῦ τιμᾷ τὴν Ἑλληνικὴν διανόησιν καὶ τὸν κ. Χωριανόπουλον ὡς συγγραφέα καὶ ἐκπαιδευτικόν.

Ὁ ἐκλεκτὸς συγγραφεὺς, πράγματι, εἰς τὸ βιβλὸν τοῦ «παρουσιάζει τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ἀρετὴν με δελεαστικὸν περιβλημα.»

Ἡ ταπεινὴ γνώμη μου ὡς ἀτόμου καὶ οἰκογενειάρχου εἶναι ὅτι δὲν πρέπει καμμία Ἑλληνικὴ οἰκονεμία νὰ στερηθῇ τὰ παιδιὰ της τοῦ χαριτωμένου, ἀπολαυστικοῦ καὶ ἀπαρατήτου ἔγχειριδίου κατὰ πάσης ἀνηθικότητος καὶ ἔκτροπης.—

Τὸ βιβλὸν αὐτὸ δὲν εἶναι «ἐξόκι» τοῦ κινηματογράφου. Κάθε ἄλλο. Δίδει ὅμως πολυτίμους συμβουλὰς πῶς, χωρὶς νὰ χάνη τὰ θέλγητά του, νὰ χρησιμοποιηθῇ ἐπωφελῶς ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν, τὴν Πολιτείαν καὶ τοὺς ἐπιχειρηματίας του ἀκόμη.

ΑΝΤ. Κ. ΛΕΚΟΠΟΥΛΟΣ

Ἐπιθεωρητὴς

τοῦ Ὑπουργ. τῶν Ἐσωτερικῶν

ΣΗΜ.— Ὁ κ. Λεκόπουλος εἶναι ὁ ὑπὸ τὸ ψευδώνυμον Ἀ. Ἀναπλιώτης γνωστὸς Λογοτέχνης.

Κινηματογράφου πάνω στὸν ἓνα δίσκο τοῦ ζυγοῦ καὶ τὰ μειονεκτήματα πάνω στὸν δεύτερο, μόνον λόγφ τοῦ ἰσαριθμοῦ τῶν ἐναποτεθέντων, ὁ ζυγὸς ὀφείλει νὰ ἰσορροπήσῃ (δρα διάγραμμα). Θὰ συμβῆ ὅμως ἀραγε τὸ ἴδιο καὶ στὸ νοητὸ ζυγὸ κρίσεως κάθε ἀνγνώστου—θεατοῦ; Ἀσφαλῶς ὄχι.

Κι' ἂν κλίνῃ πρὸς τὸ δίσκο τῶν πλεονεκτημάτων, «με γειά του με χαρὰ του!». Ἀλλὰ γιὰ τόσο σοβαρὰ καὶ μάλιστα καθ' ἑαυτὰ φαινόμενα, παγκόσμια ὅπως τῆς κινηματογραφίας, ὄχι εἶσι μονολεκτικά, μᾶλλον κάπως περιφραστικώτερα ὀφείλουε νὰ μιλοῦμε ἔχοντας ὑπ' ὄψει τὴν ἀκριβῆ ψυχροσύνησιν τοῦ θεατοῦ ποῦ γιὰ τὴν ψυχναλισμὸ του ἐπιφύλασσόμεθα σ' ἄλλη εὐκαιρία ν' ἀσοληθοῦμε εἰδικώτερα.

Εἶναι δυνατόν βέβαια ἐπ' ὀφελεία καὶ γιὰ ἐξυπηρέτησι τοῦ ἰδεώδους ἐνὸς πλεονεκτημάτων τῆς μορφῆς ὡς ε.λ.χ. καὶ τῆς ψυχαιγωγίας μάλιστα ἢ ὅποια ὑπαγορεύει ἀπὸ τὴν κυρίαρχη φιλοσοφία μας, τ' ἀτομο ἢ ἡ ὁμάδα νὰ θυσίασῃ τὸν χρονο καὶ τὸ χροῖμα χωρὶς βέβαια ν' ἀδιαφορήσῃ τελείως γιὰ τὴν ὕγεια τῶν πνευμένων ἢ ν' ἀπεμπολήσῃ τὴν ψυχικὴ ἢ ὑγεία.

Ἀκόμη εἶναι δυνατό ἕα ἄτομο, ἐν τῷ μεταξὺ νὰ περάσῃ ἀπὸ ὄρισμένα στάδια πνευματικῆς ἐξέλιξεως καὶ ἰσχυροποιήσεως τῆς ἀσθενικῆς του βουλήσεως καὶ διανορθώσεως τέτοιου ἠθικοῦ χαρακτῆρος καὶ τέτοια προσωπικότητος, ποῦ νὰ ἀποκτήῃ δύναμι: α) Νὰ συγκινηθῇ μέχρις ὀρίου β) Νὰ ξεχωρίζῃ ἐκείστοτε τὴν πραγματικότητα μετὸ πραγματοποιήσιμο, ἀπ' τὸ ὄνειρον καὶ τὸ φανταστικόν. γ) Νὰ διατηρῇ τὴν ὀρθὴ ἀντιλήψιν τοῦ μέσου ὄρου μεταξὺ τῆς πραγματικῆς ἀπλότητος καὶ τῆς ποιετικῆς ἢ ἀπυραϊτικῆς, τῆς στοιχειώδους πολυτελείας. δ) Νὰ μὴ παύσῃ νὰ ἀγνοῇ τὴς ἰδικῆς του πρὸς ὀθεσεῖς κάτω ἀπ' τοὺς ἀνυπέροβλους περιορισμούς τῶν ὁποίων διατελεῖ μοῖρα περιουρισμένος μέχρι τοῦ σημείου ποῦ καθίσταται φῶσει ἀδύνατο νὰ ἀρθῇ εἰς τὰ γοητευτικὰ ὕψη τῶν ἠρώων ποῦ θαυμάζει καὶ ε) Νὰ ἔχῃ τὸ «γνώθῃ σαυτόν» νὰ μὴ ὑπεριτάθῃ, δηλ. τὰ προσόντα του, τὰ σωματικὰ ἢ τὰ πνευματικὰ, τὴν μόρφωσιν ἢ τὸν πολιτισμὸ τοῦ ἀκόμη, ἢ τὴς ἄλλης ἰκανότητεσιν κ.λ.π. καίτοι πόθητος ὁλος ἀπαιτεῖ νὰ διαθεθῶν. Πάντα ὀφείλουε νὰ γνωρίζουε ὅτι μιὰ δάμορφωμένη, εὐλαϊσμένη προσωπικότητος μπορεῖ πᾶραυτὰ νὰ ἀγνοήσῃ, νὰ ἐξουδετερώσῃ ἢ νὰ ἀφομοιωσῇ μέχρι τέτοιου βσθμοῦ τὰ μειονεκτήματα ἐνὸς «ἔργου», ὡστε νὰ πάρῃ ἀπ' αὐτὸ μόνον τὸ πρακτικὰ ὀφέλιμο, τὸ τεραπνεῶ, καλαισθητικόν, μορφωτικόν, ἐξυψωτικόν στοιχεῖον...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΕΜΜ. ΧΩΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΨΗΦΙΣΜΑΤΑ ΕΥΡΩΣ ΜΗΝΙΟΥ

ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1946

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

N. I. ΣΥΦΑΚΙ: Βοήθεια! Σώσε με. **Βενιτισμός**, που είναι παρακλάδι της ύποκρισίας μά μακροά απ' τη χυδαίότητα της έκφρασης, που είναι σημάδι ψυχοδυναμικής αναστολής, κάνει μία συνταραχτική αναπαράσταση της ζωφερής εκείνης εποχής, όπου η Αναληγσία, ή Μισαλλοδοξία κι' η Βία άποτειλούσαν τα κύρια συστατικά της. Μά δέ λείπει και τό φιλοσοφικό πνεύμα. Σκέπτεται και συγκρίνει ό συγγραφέας δικαιολογώντας έτσι τό Χριστιανικό πνεύμα που χαορίζει μίαν άνώτερη πνοή κτό έργο του. «Οί παλαιοί αυτοί άνθρωποι ζητούσαν στη θρησκεία τη διάγερση, τό ξεφάντωμα και την ήδονή, που άδέλγητα και σωματόψυχα ρουφούσαν τό χυμό της. Αναρθρα ξεφωνητά, κουρταλήματα, κυμβαλοχτυπήματα, ξεκουφαντικός σαματάς, παρὰβλάματα, εύνοχητισμοί τών Ιερέων, άνήσυχες Ιεροδουλικές ασέλγειες, κι' απ' όλα αυτά πιό τρομερό και βδελυχτό κι' άπίσιο, θυσίες ανθρώπων ζωντανών έλιώναν και καταπαύαν τις θεϊκές δρηγτες και τών Θεών τούς δυσκολομύλαχτους θυμούς των». Μά όλα αυτά άηδίαζον τόν πνευματικό άνθρωπο Τόν άνθρωπο που θέλει νάναι άνθρωπος κι' έτσι, άμέσως κατόπιν, άναφωνεί ό συγγραφέας, γεμάτος Χριστιανική πίστη.

Ο ΜΕΓΑΛΟΣ Πολωνός συγγραφέας Henryk Sienkiewicz είναι ό θεμελιωτής μίας ώραιάς προσπάθειας μεσ' τη νεοευρωπαϊκή λογοτεχνία. Άναδείχτηκε δάσκαλος στο δύσκολο όσο και γοητευτικό μυθιστορηματικό είδος που λέγεται «Κοινωνικοχριστιανικό μυθιστόρημα»

Τόν άκολούθησαν κι' άλλοι πολλοί. Ίδιαίτερα στη Γαλλία. Θαρρώ πως τά νάματα βρίσκονται στο Chateaubriand και ιδιαίτερα στους «Μάρτυρες» του (Les martyrs). Τό Quo Vadis του Σιέγκρεβιτς είναι ένα άριστο έργο, έμπνευσμένο απ' τά ύπέροχα σ' αύτοθυσία, Ιδεολογία κι' αυταπάρνηση χρόνια, όταν οι Μάρτυρες του Χριστιανισμού στήριγμένοι πάνω στο άξίωμα: «Κείνος, που με φανατισμό πιστεύει στις ιδέες του και θέλει απ' τούς συνανθρώπους του παραδεχτές να γίνουν, δέ σφάξει. Άλλ' αυτός γίνεται τό σφάγιο» (N. I. Συφάκις—Βοήθεια! Σώσε με! θεμελιώνανε τό πνεύμα του Χριστιανισμού. Σε μιά τέτοια ύπέροχη άναδρομή, στερούμει πρό και πρώτοι μεταχριστιανικοί αιώνες, άς άκολουθήσουμε τό συγγραφέα του Bene venisti Tegnopol.

Τό έργο, κοινωνιολογική μυθιστορία τό άποκαλεί ό συγγραφέας, χωρίζεται σε τρία μέρη που συνδέονται τοπικά μεταξύ τους και πού τό ένα άποτελεί, χρονικά, συνέγεια του άλλου... Είναι θρισητής του 203 προτού γεννηθί ό Κύριος.

*Έτσι άρχίζει τό πρώτο μέρος, τό Κριμα. Βρισκόμαστε στη θρυλική Καρχηδόνα, την πολύβουη πολιτεία, όπου βασιλεύουν οι ψεύτικοι θεοί της Τύρου και της Σιδώνας και πού οι λάτρες τους, άπόγονοι της Διδώς λείη ή παράδοση, δοσμένοι δλόψυχα στο ειδωλολατρικό μεθύσι και δεμένοι στο άρμα του Μολώχ και της Άστάρτης. κινούνται μέσα στον πιό βάρβαρο κι' όργιστικό έξτρεμερό του νου, της καρδιάς, του χορμιού.

Κι' όταν ξεσπάει κάποιος σεισμός, μάνητα κάποιου μεγάλου θεού πιστεύουν οι Καρχηδόνοι, τότε τό χ τ η ν ο ς και τό έ γ ώ είναι οι ύπερτατοι ρυθμιστές.

Τό μέρος αυτό έχει όλα τά συστατικά μίας συνταραχτικής τραγωδίας. Χωρίς λεκτικό που-

σας μά μακροά απ' τη χυδαίότητα της έκφρασης, που είναι σημάδι ψυχοδυναμικής αναστολής, κάνει μία συνταραχτική αναπαράσταση της ζωφερής εκείνης εποχής, όπου η Αναληγσία, ή Μισαλλοδοξία κι' η Βία άποτειλούσαν τα κύρια συστατικά της. Μά δέ λείπει και τό φιλοσοφικό πνεύμα. Σκέπτεται και συγκρίνει ό συγγραφέας δικαιολογώντας έτσι τό Χριστιανικό πνεύμα που χαορίζει μίαν άνώτερη πνοή κτό έργο του. «Οί παλαιοί αυτοί άνθρωποι ζητούσαν στη θρησκεία τη διάγερση, τό ξεφάντωμα και την ήδονή, που άδέλγητα και σωματόψυχα ρουφούσαν τό χυμό της. Αναρθρα ξεφωνητά, κουρταλήματα, κυμβαλοχτυπήματα, ξεκουφαντικός σαματάς, παρὰβλάματα, εύνοχητισμοί τών Ιερέων, άνήσυχες Ιεροδουλικές ασέλγειες, κι' απ' όλα αυτά πιό τρομερό και βδελυχτό κι' άπίσιο, θυσίες ανθρώπων ζωντανών έλιώναν και καταπαύαν τις θεϊκές δρηγτες και τών Θεών τούς δυσκολομύλαχτους θυμούς των». Μά όλα αυτά άηδίαζον τόν πνευματικό άνθρωπο Τόν άνθρωπο που θέλει νάναι άνθρωπος κι' έτσι, άμέσως κατόπιν, άναφωνεί ό συγγραφέας, γεμάτος Χριστιανική πίστη.

«— Ω Πανάγια! Ω Ιερόφανη και τών Άγίων Υπεράγια Χριστιανική θρησκεία!

Σύ πού με τη γαλήνια και θέλκτρα όψι Σου άθόρυβα κι' άπέρριτα δίχως κανένα της άνθρώπινης σάρκας ξεόκισμα και μόνο με τών πιστών σου της ψυχής την άφοσίωσι συμπάργινεις συγκόρμιους άυτάς μαζί Σου.

Σύ, πού είσαι, ό,τι καλό και δίκαιο, ό,τι σωστό και άξιο, έφερες τόν άμαρτοβούχτητο άνθρωπο κοντοζυγώνοντας τον στον πραγματικό πατέρα του κι' άληθινό Θεό του».

Στό δεύτερο μέρος, την Τιμωρία, περιλαμβάνεται ή εκπόρθηση της Καρχηδόνας απ' τούς Ρωμαίους.

*Η Καρχηδόνα ή μεγάλη πολιτεία τών Βορειών παραλίων της Μαύρης Ήπείρου, πού σε πλούτο, δόξα και πληθυσμό, ξεπέσασε τη Μητρόπολη καταστρέφεται συνθέμελα απ' τούς Ρωμαίους, πού ό χυδαίος κι' άπληστος Ήροστρατισμός τους για τίς άνθρώπινες κοινωνίες συνοψίζεται: «ή Καρχηδόνα πρέπει ν' άφανιστή».

Μ' άπαράμιλλη ζωντάνια περιγράφει τίς φριχτές ώρες της τιμωρίας της Καρχηδόνας. Γιατί ήτανε μιά άμαρτωλή πολιτεία πού ή θεία Δίκη όρισε να πέσει κάτω απ' τά χτυπήματα

μιάς τό ίδιο άμαρτωλής πολιτείας, πού κι' αύτή με τη σειρά της θα κινάιτανε απ' τό ύπερλαμπρο πνεύμα του Χριστιανισμού

Τό τρίτο μέρος και τό πιό ώραιο, ή Άπολύτρωσι, αναφέρεται στη Χριστιανική Καρχηδόνα. Μέσα στην άτμόσφαιρα της βάρβαρης Ρωμαϊκής κατοχής, γεμάτη βανυσότητα, αίμα, έγωισμό, κινούνται, ζούν και θυσιάζονται οι πρωτομάρτυρες του Χριστιανισμού. Κι' στην παρτίδα του μεγάλου Τερτυλλανού σοορίζουν τό φώς τους οι ήρωες και ταπεινές μορφές της Πεοπέτορας, της Φελίσιτας, του Σεκούντουλου, του Σάτουρου. του Σατουρνίνου. Οί άνθρωποι αυτοί, προερχόμενοι από όλες τις κάστες κι' απ' τά δυό τά φύλα, όσο είχανε χαλυβδωθεί απ' τά θεία νάματα της διδασκαλίας του αιώνιου Νηζωράι ν' όστε μέσα στα στάδια όπου ό όλος, γεμάτος μισαλλοδοξία και αίμοβόρα διάθεση, κραύγαζε «τους χριστιανούς, στα λεοντόρια» και τά άνήμερα νηστικά θεριά ξερογλύφονταν, αυτοί με ψηλά τό μέτωπο, αν ύπήρχε άκόμα στο κατατασκιμένο κορμί τους αυτή ή δύναμη, βροντοφωνάζανε, ή Αύγη ενός νέου κόσμου στη Δύση ενός άλλου, «ε ί μ α σ τ ε Χ ρ ι σ τ ι α ν ο ί». Οί μορφές αυτές του τρίτου μέρους, οι γεμάτες αυταπάρηση, πίστη, ήμεράδα, φώς, άποτελούν τη χορεία τών Αϊωνίων και τών Άθανάτων.

Αυτό τό ύλικό μεταχειρίστηκε για τό έργο του ό N. Συφάκις Νομίζω πως παρόμοιο έργο δέν έχει παρουσιάσει κανένας νεοέλληνας λογοτέχνης ίσως γιατί τό «φράγχεμα» τους, όπως θάλεγε ό Φώτης Κόντογλος, ήτανε τόσο έν

τονα θαυμαστό όστε να μήν τούς θέλγουν οι πρώτες σελίδες, τουλάχιστον, του Χριστιανικού Δράματος, παρά δούλοι ενός άθλιου μιμητισμού άρέσκονταν στο να παρουσιάζουν για ήρωες της ζωής κάτι κακέκτυπα ανθρώπων, οι έξαιρέσεις φυσικά δέ λείπουν, δούλους της ύλης, γεμάτους κοψία τρυφαιφάνεια, με δυό λόγια τούς «καταφερτζήδες» της ζωής.

Τό ευγενικό αυτό βιβλίό του N. Σ άποτελεί ένα φωτεινό παρήγορο σημάδι για την ήθική ύπόσταση κι' έξέλιξη της μεταπολεμικής μας λογοτεχνίας. Μέσα στα τόσα έντυπα πού ά διάκοπα ξεφουρνίζονται απ' τούς δήθεν «κοσμοπολιτικούς» έκδοτικούς οίκους τό έργο του N. I. Σ είναι κάτι πού σοοπάει μίαν άνώτερη πνοή. Είναι άληθινό δράμα, γι' αυτό ίσως κι' ή γλώσσα του δέν ταιριάζει σε κοσμοπολιτικό ή ψυχολογικό μυθιστόρημα Είναι τό «Βοήθεια! Σώσε με», άς τό ονομάζει μυθιστορία ό συγγραφέας του, δράμα πού άγγίζει τις εσώτερες χορδες του ανθρώπου, χαρίζοντας του ρίγη συγκινήσεως.

*Άλλά εκτός από όλα αυτά ό N. Συφάκις παρουσιάζεται και σαν πρωτεργάτης ενός είδους πού για πρώτη φορά παρουσιάζεται με τη «γνήσια Έλληνόπρηλη μορφή» του.

Εύχόμαστε κι' άλλοι ν' άκολουθήσουν αυτή την ευγενικά προσπάθεια. Άν φανοῦν αντίξιο του νοήματος τής είμαι σίγουρος πως θά προσφέρουν μεγάλη ύπηρεσία στις κρίσιμες στιγμές της τωρινής Ζωής μας.

Δ. Σ.

ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΤΕΧΝΗΣ

ΜΟΡΦΕΣ. Περίοδος Βη. Τεύχος 1.

Χαιρετίσμε την επάνοδση των Μορφών. Είμαστε άπόλυτοι άόγονοι για την ενεργητική συμβολή ενός άληθινού περιοδικού της τέχνης, στην άνασπαρότηση, την πνευματική, της Έλληνικής Μακεδονίας.

*Απ' τίς πρώτες σελίδες κερδίζεται ό άναγνώστης χάρις στο «Ανάμεσα στ' άστρα τ' ουρανοῦ» πού είναι σφραγισμένο με την πιό άστραφτερή πένα της νεοελληνικής πεζογραφίας. Τού δασκάλου Στρατή Μυριβήλη.

*Η μελέτη «Ακλαυστος Θάνατος», είναι ένα μικρό άλλα χαρακτηριστικό δείγμα της έξαιρετικής προσωπικότητας του Βασ. Λαούρδα. Η κριτική του Armand Cunvillier στείχικά με τόν Ύπαρξισμό και την καλύτερη έκφρασή του, τό βιβλίον του J. P. Sartre, ή Ύπαρξη και τό Μηδέν, διαλύει πολλά χυσομένα καταπότια της μοντέρνας αυτής φιλοσοφικής σχολής, αν κι' όπως άποδείχην ό A. Cunvillier τά

σπέματα της βρίσκονται σε πληθώρα έργων παλαιότερων συγγραφέων, Γερμανών κυρίως. Άκόμα ή πένα του Cunvillier άγγίζει την Άχιλλείο πέτρα κάθε λεγομένης φιλοσοφικής σχολής, αν δηλαδή τό διδάγμα της είναι «φιλοσοφία» ή τίποτα άλλο. Κι' όπως φαίνεται έχει δίκιο ό Cunvillier λέγοντας πως ό Ύπαρξισμός είναι μιά λογοτεχνική σχολή, και όχι φιλοσοφική, γιατί άποβλέπει στο να περιγράψη και να συγκινήση, πράγματα πού βρίσκονται μεσ' τά όρια της λογοτεχνικής έπιχειρήσεως.

Ειδικός συνεργάτης του Ξεκινηματος θά άσχοληθί έν καιώ με τόν Ύπαρξισμόν και τότε θά ιδούμε αν ό Ύπαρξισμός δέν κινδυνεύη να καταποντιστή μεσ' τη φιλοσοφική του «άναπαρξία».

*Η «Εικόνα» του διαλεχτού Μακεδόνα λογοτέχνη Κ. Σνώκ «Τά μάτια της Άρραστης» είναι τόσο έλκυστική με την πονεμένη πνοή της και την άρτια φόρμα.

ΚΡΗΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ Τεύχος 2

Ἡ ὄλη τοῦ δευτέρου τεύχους τῶν Κ. Γ. χωρίζεται σὲ ποιήματα καὶ μελέτες.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ: α) Δυὸ τοῦ Παντ. Πρεβελάκη. Τὸ πρῶτο, τὸ Σὺ ν ο ρ ο, εἶναι ἕνα ποίημα σύντομο, πού κλείνει ὁμις μέσα του ὅλο τὸ φλογερὸ στοχασμὸ τοῦ μοναδικοῦ ἐρμηνευτῆ τῆς μορφῆς τοῦ GRECO. Τὸ ἄλλο, ἡ Φ ο β έ ρ α, λιγότερο κι' αὐτὸ, προκαλεῖ μόνο ἕνα στιγμιαῖο ξάφνιασμα. β) ἡ Σ κ έ ψ η τοῦ Ἄρη Δικταίου. Πολὺ πρωτότυπο. γ) Κ α τ α δ ί κ η τοῦ Ν. Β. Τωμαδάκη. Σὲ μορφῇ κουραστικῆ, γέννημα ὁμις ἐνὸς ἀλλ' ἑνὸς στοχαστῆ. δ) Π ο ὦ π ᾶ μ ε ἄ γ ᾶ π η; τοῦ Θ. Ν. Σταυράκη. Παρ' ὅλο τὸ λυρισμὸ του δὲν περιέχει τὰ συστατικά τοῦ ἐκλεκτοῦ ε) Κώστα Φραγκούλη: ἔ δ ῶ ἔ φ ᾶ μ ε τ ὸ ν Ἄ β ε λ; συναντᾶται ἀνάγλυψη ἡ πονεμένη πνοή. Ἄρτια ὁμιλὴ καὶ πλούσια ἐκφραστικότητα. Στ) Ἐνα ἄποσπασμα ἀπ' τὸ «Γύπαρι» καὶ τὸ ποίημα Ριετᾶ (μετάφραση).

ΜΕΛΕΤΕΣ α) Μιὰ ἀγνωστὴ, ὅπως λέει ὁ κ. Τωμαδάκης πού τὴ δίνει ἐπὶ δημοσιότητα, μελέτη τοῦ κ. Καβάρη (ὁ Σακετιῆρος περὶ τῆς Ζωῆς). Δὲν ἀλλάζει τίποτε ἀπ' τὴν ἔννοια τῆς Καββαρῆς μορφῆς ἀλλὰ ἐνδιαφερόμενα ἀπὸ βιβλιογραφικὴ ἀποψη. β) Στὸ τεῦχος αὐτὸ τελειώνει ἡ ὥραία μελέτη τοῦ κ. Θρ. Σταυράκη, σχ-τικὰ μὲ τὸν ἥδονισμὸ κι' ἀσκητισμὸ στὸ ἔργο τοῦ Κορφαίου. Γραμμικὸ μ' ἐπιμέλεια ὄμοιον, εὐσυνειδησία καὶ κριτικὸ πνεῦμα δὲν μπορεῖ ὁ σ ε ρ ᾶ ν' ἄ π ο τ ε λ ε ῖ μ ῖ ἄ ἄ ξ ι ο π ρ ὀ π α ρ ᾶ τ ῶ σ υ μ β ο λ ῆ ῖ σ τὴν ἐρμηνεία τῆς Καβαρῆς προσωπικότητος. γ) Δυὸ ἄλλες ἀξιόλογες μελέτες τῶν κ. κ. Πλάτωνος (τὸ πρόβλημα τῆς Μιωϊκῆς Γραφῆς) καὶ Θ. Φανουράκη (Τέχνη—Μῦθος καὶ ψυχολογία).

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΕΣ ΠΕΝΝΙΕΣ 20ῦ ΦΥΛΛΟ

Ἀπὸ κάθε ἀποψη βελτιωμένο τὸ νέο τεῦχος τοῦ περιοδικοῦ Χριστιανικῆς Πεννίης. Ἡ ὄλη του φροντισμένη καὶ διαχτυπὸ στὶς σελίδες του τὸ γλυκὸ φῶς τῆς Χριστιανικῆς πίστεως. Τὸ ποίημα τῆς Φοίβης Ναρκίσσου, μεσ' τὸ ταπεινὸ του σχῆμα, λέει τόσα.

ΕΛΕΥΘΕΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ Τεύχ. 51

Στὸ τεῦχος αὐτὸ ὑπάρχει ἕνας σημαντικὸς ἀριθμὸς, γιὰ τὴν ἀκρίβεια ὀχτῶ, ξένων κομματοῦν. Πλειοψηφοῦν τὰ γραμμένα ἀπὸ Γάλλους διανοομένους τῆς γνωστῆς «Κάστας» Ἐλυάφ.

Ἐπιπλέον ἀπ' αὐτὸ τὸ γεγονός, δικαιολογημένη εἶναι ἡ ἀπορία μας μήπως στέρεψε ἡ παραγωγικότητα τῶν Ἡρακλέων τῆς «Κομματικῆς λογοτεχνίας».

Ἐνα ἄρθρο σχετικὸ μὲ τὴν ἀτομικὴ βόμβα νομίζουμε πῶς δὲν εἶναι ταιριαστὸ σ' ἕνα λογοτεχνικὸ περιοδικὸ Ἄλλὰ φαίνεται πῶς τὰ «Ἐλεύθερα Γράμματα» ὑπηρετοῦν κι' ἄλ-

λο υ ς σκοπούς. Ὁ ἀρθρογράφος, ὁ Γάλλος Procyon, προφανῶς τῆς κλίμας Κασού, Ἐλυάφ, Πικασσὸ καὶ Σια, προσπαθεῖ νὰ πείσῃ τὸν ἀναγνώστη ὅτι τὸ μυστικὸ τῆς ἀτομικῆς Βόμβας βρίσκεται στὰ χέρια τῶν ἀμερικανικῶν τράστ. Δικαιωμά του. Ἄλλὰ ὅπως φαίνεται στους καλλιτεχνικοὺς σκοποὺς τῶν Ἐλυάφ. Γραμμάτων περιλαμβάνεται κι' ἄ γ ῶ ν α ς ἔ ν ᾶ ν τ ι α σ τ' ἄ μ ε ρ ι κ ᾶ ν ι κ ᾶ τ ρ ᾶ σ τ.

Ἡ μετάφραση τριῶν ἀμερικανικῶν λυρικῶν ποιημάτων, χαρακτηριστικὸ τὸ πλεῦσμα ἐπὶ τὴν Ἄμερικανικὴ λογοτεχνία, μᾶς ἔδωσε τὴν ἐντύπωση «ξαναζεσταμένου φαγιοῦ».

Στὶς δυὸ πρῶτες σελίδες τοῦ τεύχους ὑπάρχει ἕνα ἄποσπασμα ἀπὸ μιὰ κάποια τραγωδία τοῦ κ. Σικελιανοῦ, ὁ Θάνατος τοῦ Διγενῆ Δεσσηνίου. Ὁμῶς ἐπιπλέον ἕνα ἔργο ἀπὸ ἀποσπασματικὰ μέρη. Ὁμῶς ὑποχρέωση ὁμις ὁ «μεγάλος» ποιητῆς μας νὰ μᾶς εἰπῇ πού εἶδε παλιὰ Βαζαντινὰ μωσαϊκὰ μὲ τὸν Ἄ γ ι ο Β ᾶ κ χ ο (δηλαδὴ Διόνυσος ἢ Δονόσος); καὶ ποιῆς μεσαιωνικῆς πηγῆς: τὸν πληροφοροῦν ὅτι ὁ Διγενῆς περιστοιχίζετο ἀπὸ Παυλικιανούς, τῆς γνωστῆς αἵρεσης τοῦ VII αἰῶνα, ἡ μήπως αὐτὸ τὸ τελευταῖο συμπέρασμα τὸ ἐβγαλε ἐντ-λῶς ἀδαίρετα ἐπειδὴ Παυλικιανὸν ἔπαυσε πολλὰς φορὲς τὸ ὄλοο Ἄκριτον τόσο ἐπὶ Μικρασία ὅσο καὶ ἐπὶ Θράκη;

Ἐπιπλέον «Ὁ «μεγάλος» νταλιτάμας, γιὰ νὰ μεταχειριστοῦμε ἕνα δικό του χαρακτηρισμὸ, τῆς κομματικῆς τέχνης καὶ διόλου ἀπίθανο καὶ τῆς ἠθικῆς ὁ κ. Χ. Θεοδορίδης ἐκ κάποιο ἄρθρου του μιλάει γιὰ τὶς «Κατευθύνσεις τῆς λογοτεχνίας». Μιὰ τέτοια μελέτη καὶ μάλιστα γραμμένη ἀπὸ ἕναν ἄτ' τοῦς πρὸ μεγάλου σχήματος πνευματικῆς ἡγέτης τῆς «στρατευόμενης» θά πρεπε νὰ σχολιαστῇ κάπως εὐρύτερα. Ἄλλὰ ἂς ὄψεται τὸ . . . ἀδιαχώρητο τὸ χωριτιοῦ. Πάντως μᾶς ἔκανε καλὴ ἐντύπωση τὸ ὅτι δὲν ἔξαπολύει κι' ὁ κ. Θεοδορίδης «μύθους» στὸν Οὐγκῶ, ὅπως κάνουν τότοι ἄλλοι συνεργάτες τῶν Ἐλ. Γραμμάτων καὶ φιλολογοῦντες, ἀναγνώστες τους, βρίσκοντας πῶς ὁ Οὐγκῶ βρίσκεται ἔξω ἀπ' τὴν «κομματικὴ γραμμὴ τους».

Πάντως ἕνα χαρακτηριστικὸ δείγμα τῆς προχειρότητας καὶ τῆς σκοπιμότητος, τῆς πολιτικῆς κυρίως, πού ἔχουν διαβρώσει κι' αὐτὸν ἀκόμη τὸν κ. Θεοδορίδην εἶναι τὸ ὅτι ἀποκαλεῖ τὸ Σίντ—Μπέβ τ ε τ α ρ τ ο α υ γ ο υ σ τ ι α ν ὸ (!!) ὅπως ἀποκαλοῦν «εγκρασιατικὴ» καὶ «χαφιέ» κάθε λογοτεχνία πού δὲ δηλώνει ὑποταγὴ ἐπὶ τὸν ἀδηφάγο Μολὼχ τῆς τέχνης τους.

Ἡ ἔκδοσις τοῦ κ. Ε. Ζέππου «Ἀθήνα τοῦ 41» περιέχει ὅλα τὰ συστατικὰ μίαις ἀρτίαις δημιουργίας. Ἐκφραση, ἔκφραση, γραμμικὴ ἀριστεία καὶ πονεμένη πνοή.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ 6—7 ΦΥΛΛΟ.

Στὸ τεῦχος αὐτὸ τῆς τριανταπεντάχρονης Ἐλλην. Ἐπιθεωρήσεως ὑπάρχει ἕνας μεγάλος ἀ-

ριθμὸς ποιημάτων, ὅπως πάντα καλοδιαλεγμένων. Σεχωρίζει τὸ ποίημα τὸ ἐκλεκτὸ λογοτεχνικὸ Στερ. Μπολέτης, ἡ Πείνα. Εἶναι ἐμπνυσμένη ἀπ' τὶς μαῦρες ἀβάστητες ὄρες τοῦ ἐφιαλτικοῦ χαίμανα τοῦ 42, σκίτσα ἀπ' τὸ Ἐθνικὸ μας δράμα ἀποκαλεῖ τὴν «Πείνα» ὁ ποιητῆς. Μὲ ἀπλὲς ἀλλὰ τόσο ἀληθινῆς καὶ πονεμένης γραμμῆς μετασφρατίζεται ἡ μιὰ συγκινητικὴ ποιητικὴ σύνθεσις τῆς μεγάλης τραγικῆς στιγμῆς τῶν ἀφθρόων καὶ τῶν ζώων πού ἀδερφοφωμένα κάτω ἀπ' τὴν ἀσπλαχνα νύχτα τῆς

Πείνας σκύβανε πάνω ἀπ' τοὺς σωροὺς τῶν σκουπιδιῶν, φάγοντας γιὰ κάτι φαγόσιμο. Τὸ δοκίμιον τοῦ Πέρου Ὀλύμπου «ἡ πηθαισιμότητα τοῦ μύθου καὶ τῆς ἀνατροπῆς» ἀπὸ τελεῖ ἀκόμα ἕνα δείγμα τῆς πνευματικῆς καὶ αἰσθητικῆς ἐξαστερίας αὐτοῦ τοῦ γνωστοῦ κριτικοῦ τοῦ στίγου. Τὸ διήγημα τῆς Ἐλένης Καρίτα «ἡ τρίτη Ἀγάπη» ἀποτελεῖ, γωρὶς ὑπερβολή, ὑπόδειγμα τόσο φόρμας ὅσο καὶ δομητικῆς ἀριστείας.

ΑΘΗΝΑ·Ι·ΚΗ ΣΚΗΝΗ

ΟΙ ΓΕΡΜΑΝΟΙ ΞΑΝΑΡΧΟΝΤΑΙ

(Ἐξάτρο Κοτοπούλη)

Ἐπιπλέον μεσοχρονίτης μικροσπότης εἶναι ὁ ἦρωας τοῦ ἔργου τῶν κ. κ. Σακελλᾶριου καὶ Γιαννοκόπουλου. Ὁ ἄλλος αὐτῶν ἀνθρωπος ἀηδισμένος ἀπ' τὴν κακομοιρία καὶ τὴν διχόνοια πού μαστίζει τὸν κόπο του καὶ βαθιὰ πικρμένος ἀπ' τὴν μικρότητα τῶν Ἴσχυρῶν, ἐξαστομίζει τὶς μεγάλες λέξεις, πού κατὰ τὴν γνώμη του θάκανον ὅλους του τοὺς συμπατριώτες νάρθισκαν τὸν ἑαυτοῦ τους. «Ἄν οἱ Γερμανοὶ ξαναρχόνταν».

Κουρασμένος ἀπ' τὴν βιοπάλη τῆς ἡμέρας ἀποκοιμίζεται ἐπὶ τὴν αὐτὴ τοῦ σπιτιοῦ του κι' ἐπιπλέον ἀπὸ μιὰ θυελλώδη ὁσμὴν ὁσμῆς συχτήσεως μὲ τὸς συγκατοίκους του, ὁ καθεὶς τους ἀντιπροσώπευε καὶ μιὰ πολιτικὴ μερίδα ὅπως κανένας νὰ μὴ μὲν παραπνευμένος, ἐκτός ἀπ' τὴν ἀληθινὴν Τέχνη, βλέπει ἕνα δνειρο, ἕνα ἐπιφάνεια. Τώρα ἂν ἡ ἀτμόσφαιρα μορφοῦσε νᾶναι τόσο ἐφιαλτικὴ μὲ τὸ ν' ἀκούσῃ, ἕνα πολυβόλο νὰ κακαρίζῃ, νὰ σφάζῃ τὸ καναρινὸ γιὰ νὰ φῶς κρέας, νὰ βγάλῃς ἀπ' τὸ πηγάδι τὸ ραδιόφωνο καὶ νὰ τὸ στήνῃς ἐπὶ τὴν αὐτὴ σου γιὰ νὰ ἀκούσῃ συμμάχικα νέα ἢ νὰ σοῦ γίνεταί αἰφνιδισμὸς ἀπὸ ἕνα γκαροστοποιημένο χαφιέ τῶν Γερμανῶν, εἶναι ἄλλο ζήτημα. Πάντως μὲ τὸν τρόπο πού δόθησαν ὅλα αὐτὰ κι' ἄλλα ἄρκατὰ ἔξαναμιζόταν τὸ ἐφιαλτικὸ στοιχεῖο καὶ ἔμενε, ὀχι δυστυχῶς τὸ Σατυρικὸ, ἀλλὰ τὸ Γελοῖο.

Ἐπιπλέον λοιπὸν στ' ὄνειρό του ὁ κύριος—Θόδωρος μεταφέρεται ἐπὶ μιὰ νέα ἐποχὴ Γερμανικῆς κατοχῆς ὅπου οἱ Ἕλληνες παρ' ὅλη τὴν πίκρα πού ἔφεραν γιὰ τοὺς Μεγάλους Συμμαχικοὺς δὲ δισταζοῦν νὰ κρύψουν ἕνα σύμμοιο στρατιώτη, ἢ νὰ δραπετεύσουν ἀπὸ ἕνα νοτιοπέδο, φεύγοντας γιὰ τὸ βουνό. Αὐτὸ, νομίζω, εἶναι τὸ μόνο ἀξιόλογο σημεῖο τοῦ ἔργου. Δὲν ἀμφιβάλω πῶς τὸ ἔργο αὐτὸ, γραμμένο πάνω ἐπὶ γενικῆς γραμμῆς ἐνὸς προηγούμενου τῶν ἰδίων συγγραφέων, παρουσιάστηκε ἀπ' τοὺς συγγραφεῖς μὲ μιὰ καλὴ πρόθεσις, χωρὶς φυσικὰ νὰ παραγνωρίζω τὸ

γεγονὸς πῶς κατὰ τέτοια θεατρικὰ ἐπιφάνεια «τραβοῦν» τὸν πολὺ κόσμο. Ἡ πρόθεσις του, ὅπως κάπου τὸ ἀναφέρουν κι' οἱ ἰδιοί, ἦταν νὰ παρουσιάσουν τὸν κοινὸ Ἕλληνα πού ἔοδεύεται ἐπὶ τὴν μικροπολιτικὴν καὶ σὺν φαντασίονα ὄψονα τῶν Κομματικῶν μεριδῶν. Παρ' ὅλη τὴν ὀχρότητα τοῦ πράγματος, βλέπομε τὴ μιὰ ἐπιφάνεια μίαις πρὸς βαθειὰς ἐσωτερικῆς κρισεως, ἂν πετύχαιαν ἐπὶ σκοπὸ τους, νὰ δώσουν δηλαδὴ ἐπὶ τὸν κοινὸ θεατῆ νὰ καταλάβῃ σὲ ποῖο κατηφόρῃ ἡ πολιτικὴ μισαλλοδοξία τὸν σπρώχνει, αὐτὸ θάνατε ἀρκετὰ τιμητικὸ γιὰ τοὺς συγγραφεῖς.

Ἄλλὰ πολὺ φοβοῦμαι πῶς δὲν τὸ πέτυχαν. Γιατὶ ἐπὶ ὄρισμένα σημεῖα πού θάπρεπε οἱ θεατῆς νὰ συναιστανθοῦν ἐπὶ τὴν γελοῖα πράγματα κατασπαλοῦν τὴ ζωὴ τους δὲν ἄκουγες παρὰ γέλοια καὶ γαγασμοῦς, χάρις ἐπὶ τὴν γκριμάτσες, τὶς χειρονομίες, τὶς στάσεις ἢ τὰ ἐξυπνα, πολλὰς φορὲς, λόγια τοῦ ἦρωα. Σὰ νὰ λέμε ἠδονίζονταν μαζοχικὰ μὲ τὶς ἰδίες τὶς μικρότητες τους.

Ἡ τρίτη πράξις τοῦ ἔργου ἦταν ἕνα κακὸ κτυπο τοῦ γνωστοῦ γαλλικοῦ ἔργου «ἕνας φίλος θάρθη ἀπόψε». Ἡ νευρολογικὴ κλινικὴ, ὁ πατριώτης γιατρός, ἡ νοσοκόμα, οἱ τρελλοὶ πού ἀνάμεσα τους κρύβονται, κἀνοντας τοὺς παράφρονες, οἱ πατριώτες. Οἱ τύποι κι' αὐτοὶ ἀκόμα οἱ δευτέροι πού κινήθησαν μεσ' τὸ «ἕνας φίλος θάρθη ἀπόψε», βαθεῖα ἀνθρώπινοι καὶ τραγικοί, δὲν ἔχουν καμμιά σχέση μὲ τοὺς ρηχοῦς τύπους τῆς κλινικῆς ὅπου κυριαρχεῖ τὸ κέφι τοῦ κύριου—Θόδωρου. Ἡ Βίλμα Κύρου ἦταν ἡ μόνη πού ἔδωσε κάποιο τὸνο σ' αὐτὴ τὴν τόσο πρόχειρη σκηνῆ. Κάποιοι τρελλοὶ ὑπῆρχε πού κραύγαζε, ἐφ' ὅσον δὲν τὸνοιωθαν οἱ γνωστοί, τὸ ἀγαπᾶτε ἀλλήλους. Ἄλλὰ ἔδω παράγινε τὸ πρᾶγμα. Καὶ ἐπὶ τὸ «ἕνας φίλος θάρθη ἀπόψε» ὑπῆρχε κάποιος τρελλὸς πού μιλοῦσε γιὰ ἀγάπη. Ἄλλὰ πού τὸ ἀγαθὸ, συγκινητικὸ καὶ τόσο πονεμένο σχῆμα τοῦ ἀσπρομάλλη ἔκεινον ἄντρα μὲ τὶς ἐξαλλες καὶ ὑπερτιμῆς χειρο-

νομίες του τρελλού των κ.κ. Σακελλάριου και Γιαν νακόπουλου. Δεν ξέρω αν είδαν το «Ένας φίλος θάφθη άπόψε» με την Κατερίνα, ό τότε θά παιωναν ένα κυλό μάθημα, ή ποιός δίδοσε αυτόν το Σατυρικό Έφιαλη που δε μπόρεσε να γλυτώσει άπ' το ζυγό του γελίου. Πάντως

ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

Η ΚΑΛΟΚΑΙΡΙΝΗ σαιζόν έκλεισε με τις παραστάσεις της «Ίριγένειας έν Ταύροις» του Γκλουκ που δόθη-αν στο άρχαία θέατρο του Έρωδου του Άιτικού με έξαιρετική έπιτυχία. Όσο για το Φιντέλιο που δόθηκε προτιότερα υπάρχουν άρκετές έπιφυλάξεις για τις γενικές γραμμές της άπόδοσης. Χαρακτηρίστηκε σαν μιá «ικανοποιητική προσάθεια» που έμεινε μακριά άπό την μεσοβενική παράδοση. Έκείνος που σιάθηκε βδπως πάντα στο ύψος του κι' έδειξε άκόμα μιá φορά πόσο έχει κατανοήσει το style των μεγάλων δασκάλων είναι ο Άντώνης Δελένδης, ό μουσικότερος μας τραγουδιστής, ό άξέχαστος Belmonte της «Άπαγωγής άπό το Σεράϊ» του Μότσαρτ. Για το χειμώνα ή Λυρική Σκηνή έτοιμάζει και ύπόσχεται πολλά. Άρχίζει τις παραστάσεις της με μιá πανηγυρική βραδυά όπου θα δοθούν τρία μικρά έργα με πατριωτικό περιεχόμενο, συμμετοχή της Λυρικής Σκηνής στο γιορτασμό της 28ης Όκτωβρίου. Πριν άρχίσει ή Λυρική Σκηνή πρέπει ν' άκουστεί άκόμα μιá φορά το κουδούνι του κινδύνου. Η όρχήστρα της είναι πολύ άνεπρκής. Άς προσπαθήσει να την ένισχύσει. Άναρωτιόμαστε αν θάναν ποτέ δυνατό να δοθεί ό «Ίπτάμενος Όλλανδός» του Βάγκνερ με τέτοια φτωχά μουσικά μέσα γιατί μίν ξεχνάμε τον κυριαρχικό ρόλο που έχει ή όρχήστρα στο βιγνετικό έργο. Και για τις συμφωνικές συναυλίες το πρόβλημα της όρχήστρας γίνεται όσο πάει και πιό δύσκολο. Η έξόρμηση των βιολιστών στο έξωτερικό την στερεί ξαφνικά άπό πολλά στοιχεία που θάναν κάτω δύσκολο ν' άντικατασταθούν. Ό Βολωνίνης δεν πρόκειται να έπιστρέψει άπό την Άμερική όπου χάρι στην ύποστήριξη του Μητρόπουλου προσελήφθηκε στη μεγάλη όρχήστρα της Μιννεάπολης. Οί κριτικές που διαβάσαμε για τα ρεσιτάλ που έδωσε σε διάφορα μέρη της Άμερικής δεν είναι και τόσο ένθουσιαστικές. Όσοσο φαίνεται πως οί μουσικούς συνθήκες στην Άμερική είναι καλύτερες άπό κάθε άλλο μέρος του κόσμου κι' αυτό έ-

τόσο το ζήτημα με την τρίτη πράξη, που για μένα ή ανε κάτι το άσυμββστο για ένα εύσυνείδητο θεατρικό έργο, όσο ρηχό κι' αν είναι, τόσο κι' ή ήλίθια εμφάνιση του τρελλού με τα μαλλιά κόσσο και ή μεσαιωνική γενιάδα, ζήμωσαν πολύ το έργο. ΘΕΣΠΣ

ξηγεί την ομαδική έξόρμηση των μουσικών προς αυτή τη «Γή της Έπαγγελίας» όπου χιλιάδες ξένοι μουσικοί κερδίζουν άνετα τη ζωή τους. Άπό την όρχήστρα άποχώρησαν και άλλοι μουσικοί. Ό Καρατζάς έφυγε για τη Ρωσία, ό Χωραφάς βρίσκεται άπό πέρουσ ό Πιρίσι με ύποτροφία της Γαλλικής Κυβέρνησης. (Είναι ή δεύτερη ύποτροφία που παίρνει!!) Ό Δικαίος άποσύρθηκε για λόγους υγείας, και ό Ψύλλος, ή καλύτερη βιόλα της όρχήστρας βρίσκεται κι' αυτός στο Παρίσι με ύποτροφία. (Πρωτάκουστο να δίνουν ύποτροφίες σε άνθρώπους σαρανταπέντε και πενήντα ετών!!) Άς έλλίσουμε πως θα γίνει κάποια προσπάθεια για να συμπληρωθούν τα κενά αυτά. Καλά θάκαναν οί άρμόδιοι να ξεχάσουν για λίγο τις παραδόσεις της «κλίμας» και ν' άντιμετωπίσουν με σοβαρότητα μιá κατάσταση που γίνεται κάθε μέρα και πιό προβληματική. Ένα ενδιαφέρον μουσικό νέο είναι ό διεθνής μουσικός διαγωνισμός που θα γίνει στο Παρίσι τέλη Νοεμβρίου. Θα λάβουν μέρος κάπου διακόσιοι μουσικοί άπ' όλα τα μέρη του κόσμου. Έξαιρετικές μουσικές προσωπικότητες θ' άποτελέσουν τό προεδείο της έπιτροπής. Άναφέρονται τα όνόματα των Τσκανίνι, Χόρβιτς, Μητροπούλου. Η Έλλάδα θ' άντιπροσωπευτεί άπό δυό καλλιτέχνες, τη Μαρία Χαιρογιώργου (πιάνο) και τον Βύρωνα Κολάση (βιολί). Χωρίς να θέλουμε να ύποτιμήσουμε τους καλλιτέχνες αυτούς κάνουμε μιάν έρώτηση στο Έπουργείο Παιδείας. Πότε έγινε διαγωνισμός για ν' άποφασιστεί ποιους θα στείλουν; Λέγεται ότι έγινε. Δεν είναι δυνατόν γιατί κανένας μουσικός δεν έλαβε γνώση. Άπλούστατα χωρίς κανένα διαγωνισμό άποφασίστηκε ποιους θα στείλουν. Όλα αυτά για να μίν ξεχνάμε τις παλιές «παραδόσεις» ... Με πολλή έπιτυχία δόθηκε στο «Ρέξ» το ρεσιτάλ τραγουδιού της Τίνας Τόλη, μιás διαλεχτής έλληνίδας τραγουδίστριας που σπούδασε στην Ιταλία. Είναι λυπηρό που ή νεαρή αυτή καλλιτέχνις δεν σκέπεται να μείνει εδώ. Η συμβολή της στη Λυρική Σκηνή θάταν έξαιρετικά πολύτιμη. Α. Λ.

1) Eivind Berggrav: 'Η ψυχική πηγή της Θρησκείας (Μετάφρασις και εισήγηση: Νικολαου Ι Λούβαρι (έκδοσις 'Ενώσεως «Άνθρωπος» Άθήνα 1946) 2) Γεωργίου Έμμ. Χωριανοπούλου: 'Ο κινηματογράφος άπό π. λιπτική άπόψεως (Άθήνα 1946) 3) Μανώλη Κανελλή: 'Οί βαρβαροί ποιήματα. Άθήνα 1946) 4) Στέλιου Ξεφλούδα: 'Ανθρωποι του μύθου (Έκδοσις Μιχ. Σιλβέρου. Άθήνα 1946) 5) Χρήστου Ν. Κουλούρη: Βόρρο Σέλας (Ποιήματα Έκδότις Α. Μαυρίδης Άθήνα 1946) 6) Ι. Κ. Δημητράκοπουλου: Άθανάσιος Λευκαδίτης 1872—1944 (Έκδότις: «Πανα Έμπρός» Άθήνα 1946) 7) Έδστ. Σταθοπούλου: Φώς εις τα σύγχρονα σκοτάδια (Κορινθος 1946) 8) Νικόλ. Νικήτα: Πατρίδας (Στίχοι, Άθήνα 1946).

ΚΑΙ ΤΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

'Ελληνική Έπιθεώρησις: Φύλλα 4—5, 6—7. Διευθυντής Εύγενια Ζωγράφου. Άθήνα. Νέοι Άρμόιοι: Άριθ. 91—94—95, 103—107. Διευθυντής Νικολαος Γρ. Σταθάκης Άθήνα. Παιδικός Κόσμος: Τεύχη: 19, 20, 21. Διευθυντής Γεώργιος Σ. Βλέσας. Άθήνα. Μορφές: Άριθ. 1 Διευθυντής Β. Δεδούσης. Θεσ. ίκη. Κρητική Γράμματα: Τεύχος 2. 'Ιδρυτής Κωστής Φαγκούλης. Ηράκλειο. Χριστιανικές Πενιές: Φύλλο 20. Υπεύθυνος Σ. Μπατρακάκης. Άθήνα. Μακεδονικά Γράμματα: Άρ. φύλλου 2. Διευθυντής Κ. Μαρινάκης. Θεσ. ίκη.

Η ΨΥΧΙΚΗ ΠΗΓΗ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ

'Υπό τον τίτλον τοίτον έξεδόθη κατά μετάφρασιν το γνωστόν έργον του περιφανούς Νορβηγού Ψυχολόγου Berggrav. 'Ο συγγραφέυς, όστις είναι γνώστης βιθύς της νεωτέρας ψυχολογίας, καθορίζει την προς διασκέλιση παντός όριου όρμη του άνθρώπου ως την βασικήν όρμη έν της όποίας γεννάται ή έπιστήμη και ή φιλοσοφία, ή ήθική, ή Τέχνη και ή Θρησκεία. Άναλείει λοιπόν ψυχολογικώς όλα ταυτα τα στοιχεία του άνθρώπινου πολιτισμού, τα συγκρίνει προς άλλα, καθορίζει εις μεταξή των διαφοράς και διασφαιρίζει τοιουτοτρόπως την φύσιν της Θρησκείας, την άυτοτέλειάν της και την οργανικήν της σχέση προς τα διάφορα φαινόμενα του πνευματικού βίου. 'Ως είναι φανερόν το πλούσιον εις περιεχόμενον βιβλίον αυτό, δεν είναι μόνον ψυχολογία της Θρησκείας, αλλά ψυχολογία γενικώτερον του πολιτισμού ή όποία ρίπτει φώς εις όλον το πρόβλημα του πνευματικού βίου. Το έργον πωλείται παρ' ημίν άντι 8000 δραχμών μόνο ν δια τους συνδρομητάς του περιοδικού μας και τους φοιτητας.

1) 'Απ' τα πρώτα θερικά γράμματα που έφτασαν στα γραφεία του περιοδικού μας θάπρεπε να ξεχωρίσουμε εκείνο της διδος Κ. Παλάιο ολόγου. Κρίμα που τόσο λιγστός χώρος δεν μιά έπιτοέπει να τις ποιήσε δυό λόγια πάνω στα τόσα θέματα που το ενδιαφέρον της θίγει. Σ' ένα όμοσ άπ' αυτά, τό σχετικό με τη συμμετοχή κάθε νέας που θάχε την έπιθυμία να συμμετάσχει στην προσπάθειά μας, θα θέλαμε να τονίσουμε πως με πραγματική χαρά θα δεχόμαστε κάθε τέτοια συνεργασία και με τό ίδιο ένδιαφέρον που δείχνουμε στους νέους. Άς μίν παραπονεταί λοπόν για κάτι που έχει πρό πολλού ξεκαθαριστεί. Όσον άφορτά τόσος άλλα ζητήματά της, νομίζουμε πως μιá προσωπική έπαρη θ' άξιζε περισσότερο άπό δυό σύντομες τυπωμένες κομβέντες.

2) Γιατί νη Κουφαρίδη: Κριτού με και τις δυό μελέτες σας. Τα προβλήματα στην Τέχνη έλπίζουμε να δημοσιευθή σύντομα. Φροντίστε να κατανηίσετε τόσο μιá τάση για λεκτική στριφνότητα όσο και τό μεγαλόσχημο του λόγου σας. 3) Σ. Κ. α. τ. σ. α. μ. π. η: Δεν ξέρετε ότι σήμερα δε γράφονται ποιήματα πάνω στα λεκτικά και γλωσσικά άχνάρια του Ραγκαβή και του Παπαρηγόπουλου; Μήν φέριεστε σε τέτοιον άναρχισμό. Διαβάστε δημοτικά τραγούδια και τους μεγάλους ποιητές μας που βαφτίστηκαν στα νάματά τους. 4) Ν. τ. λ. ο. χ. ρ. ι. α. ν. ο. π. ο. λ. ο.: Το διήγημά σας δεν κατορθώνει να ξεφύγη άπ' τα πλαίσια ενός, άρκετα είναι άλήθεια, συνηθιστού μικρού διήγηματος. Βρισκεστε σε καλό δρόμο. Αυτό όμως δε σημαίνει πό: φράσατε στον πρώτο σιαιμό. Άπο φεύγετε τους λεκτικούς έξερετισμούς, φτύμα κτλ. Πολύ καλύτερη έπίδοση εμφανίσετε στα ποιήματα. 5) Β. α. σ. Φ. Φίλιππα: Ό έλεύθερος στίχος είναι πιό δύσκολος άπ' τη ριμα. Χρειάζεται καλύτερη άρχιτεκτονική και περισσότερη ποη. Τα δυό μικρά σας ποιήματα μάς κάνουν να ύπολογίζουμε πάνω σας. 6) Τ. α. σ. ν. Ρ. ο. μ. ο. τ. η.: Το «χωρίς φώς» άφήνει ένα σωρό έλλπίδες. Θα θέλαμε όμως να μιά στείλετε πολλά μαζί ώστε να σάς παρακολουθήσουμε συστηματικώτερα. 7) Άγ. Μεταξόπουλου: Κι ή δική σας ποίηση βρισκεται στον σιάδιο των δοκιμών. Περιμένουμε καλύτερα. Έπίσης λάβαμε πολλά άλλα γράμματα, ειδικώτερα νέων της έπαρχίας—όλους αυτούς τους εύχαριστούμε θερμά για τα καλά τους λόγια. Άς συνεχίσουν να μιάς γράφουν προξενώντας μας έτσι άφάνταστη χαρά. 8) Τ. η. λ. Ά. λ. α. β. ε. ρ. α. ν.: Κάπως καθυστερημένα σάς άπαντάμε. Πήραμε τα δυό σας ποιήματα. Μοάζουν στιχουργικά παιχνίδια. Δεν είναι βέβαια δημοσιεύσιμα, μη σάς άπαγοητεύει αυτό, στείλτε μας κάτι άκόμα για να επανέλθουμε διεξοδικώτερα.

ΠΕΤΡΟΣ ΒΡΑΪΛΑΣ 'Αρμένης

Τὸν τελευταῖο καιρὸ, συγκεκριμένα στὰ μέσα τοῦ μήνα, θέλησα μὲ κάποια δικαιολογημένη ἴσως περιέργεια νὰ παρακολουθῶ μιά ὁμιλία ἀπὸ τὸ ραδιοφωνικὸ σταθμὸ Ἀθηνῶν σχετικὴ μὲ τὴν προσωπικότητα τοῦ νεοέλληνα φιλόσοφου Πέτρου Βραΐλα Ἀρμένη.

Ἡ θέση ἢ καλύτερα ἡ ἀξιολόγηση τῆς συμβολῆς του στὴ νεοελληνικὴ ἀνόηση μὲ ἐνδιάφορε ἐξαιρετικά.

Ὁ Βραΐλας Ἀρμένης στέκει ὁ μ ο ν α δ ι κ ὸς νεοέλληνας φιλόσοφος, καὶ τὸ ὅτι στὸ φιλοσοφικὸ του οἰκοδόμημα σὰν ἐπιστέγαση βρίσκεται ἡ βαθεῖα του πίστη στὸ Χριστιανισμὸ, προσδίδει ἀμέριστο τὸ ἐνδιαφέρον τῶν μελετητῶν τῆς μετεπαναστατικῆς ἑλληνικῆς σκέψης.

Μέσα στὸ λιγοστὸ χρονικὸ διάστημα ποῦ ἡ διεύθυνση τοῦ σταθμοῦ μὲ τόση σκεπτικὴ ἐθεσε στὴ διάθεση τῆς κ. Στεφαννῆς Χατζάκη, ἡ τελευταία αὐτὴ κατώρθωσε νὰ μᾶς δώσει μίαν πραγματικὴ ἀντικειμενικὴ εἰκόνα τῆς φιλοσοφικῆς μορφῆς τοῦ Βραΐλα Ἀρμένη. Ὁ ἑλλάχιστος χώρος δὲ μοῦ ἐπιτρέπει νὰ σχολιάσω διεξοδικότερα τὴν καλοβαλμένη τῆς ὁμιλία.

Ἄν καὶ μοῦ στέκεται ἐντελῶς ἀγνωστὴ θὰ ἐπιθυμοῦσα νὰ τῆς σφίξω τὸ χέρι γιὰ κατώρθωσε νὰ δώσει μὲ μετρημένα λόγια ἐκεῖνο ποῦ στεκόταν «ἡ οὐσία» στὸ ἀξιο θέμα τῆς, ἢ π ῖ σ τ η τ ο ῦ ν ε ο ἔ λ λ η ν α δ ι α ν ο η τ ῆ.

Πολὺ σύντομα, ἄς ποῦμε μὲ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ, ἐλπίζουμε νὰ φλοξενίσουμε στίς στήλες μας τὴ μορφὴ τοῦ Βραΐλα Ἀρμένη. Κ. ΤΡΙΚ.

Λίγα λόγια γὰ τοὺς φίλους μας στίς ἐπαρχίες.

Τὸ «Ξεκίνημα» ἐκδίδεται στὴν Ἀθῆνα καὶ διευθύνεται ἀπὸ μιά ὁμάδα νέων ποῦ εἶναι

γεννήματα καὶ θρόγματα τῆς Ἀθῆνας. Δὲν ἀπευθύνεται ὅμως μονάχα στοὺς νέους καὶ στίς νέες τῶν Ἀθηνῶν. Ἀ π ε υ θ ῦ ν ε τ α ι κ υ ρ ῖ ω ς σ τ ῆ ν Ἐπαρχιακὴ νεολαία. Ἡ δῆλωσή μας αὐτὴ δὲν ὑπαγορεύεται ἀπὸ δημοκοπικὴ ἢ συμφεροντολογικὴ σχολικότητα. Ὑπαγορεύεται ἀπὸ μιά βαθιὰ πεποίθηση τοῦ «Ξεκινήματος». Ὅτι ἡ νεολαία τῶν ἐπαρχιῶν χρειάζεται ἀπόλυτα τὸ ἀναβάπτισμα μέσα στὰ νάματα μίᾶς εὐγενικιάς, ἰδαλιτιστικῆς, Χριστιανικῆς ἀνθρωπιστικῆς προσπάθειας. Αὐτὴ τὴν ἰδέα ἡγεγεῖται τὸ «Ξεκίνημα» καὶ τὸ φῶς τῆς ἀγωνίζεται νὰ τὸ φέρῃ σ' ὅλες τὶς γωνιῆς τῆς ἑλληνικῆς Πατρίδος.

Εἴμαστε σίγουροι, ἤδη ἔχουμε γι' αὐτὸ ἀρκετὲς ἀποδείξεις, πὼς οἱ νέοι κι' οἱ νέες τῶν ἐπαρχιῶν ἐνοιῶσαν τὸ νόημα τοῦ ἀγῶνα μας. Ἀλλὰ δὲ μᾶς χρειάζεται τὸ Minimum. Ζητᾶμε τὸ Maximum. Ζητᾶμε νὰ μᾶς ἐνισχύσῃ ἡ εὐγενὴς ἐπαρχιακὴ νεολαία, ὄχι μονάχα διαβάζοντας καὶ διαδίδοντας τὸ «Ξεκίνημα» ἀλλὰ καὶ δουλεύοντας πάνω σὲ θέματα λόγου καὶ τέχνης ποῦ νὰ βρίσκονται μεσ' τὸν κύκλο τῆς προσπάθειας τοῦ «Ξεκινήματος».

Οἱ νέοι κι' οἱ νέες τῶν ἐπαρχιῶν ἄς μᾶς στέλλουν τὰ ἔργα τους μὲ τὴν ἀπόλυτη βεβαιότητα πὼς θὰ κρίνονται, ὄχι μ' εὐμείνεια καὶ συγκατάβαση, γιὰτὶ σὲ κάτι τέτοια ζητήματα ὅλα αὐτὰ εἶναι ἄωρον ἄωρον ἀλλὰ μὲ καλὴ πίστη, ἀδελφικὸ ἐνδιαφέρον καὶ κατανόηση. Τὸ παράδειγμα τοῦ συνεργάτη καὶ ἀντοποκριτῆ στὴν Ἀμαλιάδα, τοῦ νέου ποιητῆ κ. Μιχ. Θεοφίλου, ὅπως καὶ ἄλλων, μιλάει γιὰ τὶς παραπάνω γραμμὲς μας. Θὰ λογιζώμαστε λοιπὸν εὐτυχησμένοι ὅταν τὸ «Ξεκίνημα» φτῆσῃ σὲ πλατεῖα διάδοση, τόσο σὲ ἀναγνωστικὸ κοινὸ ὅσο καὶ σὲ συνεργάτες στὴν ἑλληνικὴ ἐπαρχία.

Δ. Σ.

Τὰ χειρόγραφα συνεργασίας πρέπει νὰ εἶναι καθαρογραμμένα, ἀπὸ τὴ μιά ὄψη τοῦ χαρτιοῦ καὶ νὰ ἀπευθύνονται στὸ περιοδικό. Δημοσιεύμενα δὲ ἢ μὴ δὲν ἐπιστρέφονται.

= Τὰ βιβλία ποῦ παίρνουμε σ' ἓνα ἀντίτυπο, τὰ ἀναγγέλλουμε, κατὰ σειρά λείψεως. Ὅσα μᾶς στέλνονται σὲ δύο κριτικάρονται ἰδιαίτερα ἀπὸ τὸν βιβλιοκριτικὸ μας.

= Τὸ δικαίωμα κριτικῆς, τῶν περιοδικῶν ἀνήκει στὸν εἰδικὸ μας συνεργάτη. Ὅλα ὅμως τὰ περιοδικὰ ποῦ ἐρχονται στὰ γραφεῖα μας, ἀναγγέλλονται.

= Τὸ Copyright τῶν ἄρθρων ἀνήκει δικαιωματικὰ στὴ Διεύθυνση τοῦ Περιοδικοῦ.

= Λόγω ἐπείγουσας πανηγυρικῆς ὕλης ἢ συνέχεια τῶν Ταπεινῶν Ἀγιογράφων τῆς Τουρκικῆς (Γεώργιος Μάρκος) τοῦ κ. ΦΩΤΗ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ, θὰ δημοσιευθῇ στὸ ἐρχόμενο.

= Τὰ δύο προηγούμενα τεύχη τοῦ Ξεκινήματος λόγῳ τῶν θερινῶν διακοπῶν ἦταν διμηνιαῖα. Ἀπὸ τὸ σημερινό, ὅπως εἶχε προαναγγελεθῆ ἔπαναλαμβάνεται ἡ τακτικὴ μηνιαία ἐκδοσὴ μὲ 32 σελίδες.

= Τὸ Ξεκίνημα, ὅπως ὅλα τὰ εὐρωπαϊκὰ καὶ Ἀμερικανικὰ περιοδικὰ τοῦ εἶδους του, κύκλοφορεῖ πάντα ἐν τέρμα τοῦ Μηνός. Κι' αὐτὸ, γιὰ νὰ εἶναι δὲ θέσθ νὰ ἐνημερώνῃ τὸ κοινὸ του γιὰ τὴν κίνηση καὶ τὴ ζωὴ τοῦ Μῆνα ποῦ ἀναγράφει.

**ΑΠΟ ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ
ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ**

● Τὸ τέλος τῆς πρωτότυπης μελέτης σχετικὰ μὲ τὸ ξεκαθάρισμα τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας.

(ΚΩΣΤΑΣ ΒΑΡΝΑΛΗΣ)

● Ἡ φιλοσοφία καὶ τὸ ἔργον τῆς (τέλος).

Ν. Ι. ΛΟΥΒΑΡΙ

● Ἡ Ἀγιογραφία στὰ χρόνια τῆς Τουρκοκρατίας. (Γεώργιος Μάρκος).

ΦΩΤΗ ΚΟΝΤΟΓΛΟΥ

● Ἀνέκδοτο ποίημα.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΡΟΣΙΝΗ

● Ὁ ρόλος τοῦ νέου στὴ μεταπολεμικὴ ἐποχὴ.

ΚΩΣΤΑ ΤΡΙΚΚΑΛΙΩΤΗ

● Γυρίζοντας στὰ μαῦρα χρόνια τῆς κατοχῆς. (ἀναμνήσεις ἀπὸ τὸ "Ξεκίνημα τῆς νιότης").

ΒΑΣΙΟΥ Π. ΜΑΘΙΟΠΟΥΛΟΥ

● Κριτικὴ τῶν φιλμς ποῦ δὰ δοῦμε φέτος. Ἀποκλειστικὰ γραμμένη γιὰ τὸ "Ξεκίνημα", ἀπὸ τὸν εἰδικὸ κ. Γ. ΧΩΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟ.

Ἐπί πλέον ὅπως πάντα ἡ ζωὴ τοῦ μηνός συνδετικὰ γραμμένη. (Θέατρο - Βιβλίον - Περιοδικὰ τέχνης - Μουσικὴ κίνηση κ.λ.π.)